

Sprawozdanie Zarządu z działalności Grupy Apator w 2018 roku

Toruń, 29 kwiecień 2019 r.

Spis treści

1.	Informacje ogólne	5
1.1.	Organizacja Grupy Apator	5
1.2.	Skład Grupy Apator i jej segmenty biznesowe	5
1.3.	Jednostki podlegające konsolidacji na dzień 31 grudnia 2018 r.	6
1.4.	Zmiany w organizacji Grupy Apator w 2018 roku.....	8
1.5.	Zatrudnienie.....	9
2.	Wyniki finansowe.....	9
2.1.	Istotne dokonania Grupy Apator w 2018 roku.....	9
2.2.	Realizacja prognozy skonsolidowanych wyników finansowych	11
2.3.	Analiza i struktura sprzedaży	11
2.4.	Proces zakupów, źródła zaopatrzenia.....	14
2.5.	Analiza rachunku zysków i strat	15
2.6.	Analiza sytuacji finansowej.....	17
2.6.1.	Ocena zasobów finansowych.....	18
2.6.2.	Ocena zarządzania zasobami finansowymi	19
3.	Prognoza skonsolidowanych wyników finansowych na 2019 r.	20
4.	Wykaz istotniejszych zdarzeń mających miejsce w 2018 roku	21
5.	Wykaz zdarzeń, które wystąpiły po 31 grudnia 2018 roku.....	23

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

6.	Sytuacja w branży oraz perspektywy rozwoju działalności z uwzględnieniem elementów strategii.....	24
7.	Czynniki ryzyka i zagrożeń.....	28
8.	Opis istotnych pozycji pozabilansowych i inwestycji.....	33
8.1.	Opis struktury głównych lokat kapitałowych lub głównych inwestycji kapitałowych dokonanych w ramach Grupy Apator w 2018 r.	33
8.2.	Inwestycje.....	34
9.	Kredyty, pożyczki, poręczenie, gwarancje.....	34
9.1.	Kredyty.....	34
9.2.	Pożyczki.....	35
9.3.	Poręczenia.....	36
9.4.	Gwarancje.....	36
10.	Postępowania toczące się przed sądem, organem arbitrażowym lub administracji publicznej.....	37
11.	Transakcje z jednostkami powiązаныmi.....	37
12.	Istotne umowy.....	38
12.1.	Umowy zawarte z osobami zarządzającymi.....	38
12.2.	Umowy zawarte pomiędzy akcjonariuszami spółki Apator SA.....	38
12.3.	Umowy handlowe.....	38
12.4.	Umowy współpracy lub kooperacji.....	38
12.5.	Umowy ubezpieczenia.....	39
13.	Oświadczenia Zarządu.....	40
13.1.	Oświadczenie Zarządu spółki Apator SA w zakresie sporządzania sprawozdania finansowego i sprawozdania Zarządu.....	40
13.2.	Oświadczenie Zarządu spółki Apator SA w zakresie wyboru podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych.....	40
14.	Oświadczenia Rady Nadzorczej.....	41
14.1.	Ocena Rady Nadzorczej dotycząca sprawozdania finansowego i sprawozdania Zarządu.....	41
14.2.	Oświadczenie Rady Nadzorczej Apator SA w zakresie Komitetu Audytu.....	41
15.	Ład korporacyjny w Apator SA.....	42
15.1.	Zasady ładu korporacyjnego obowiązujące od 2016 roku.....	42
15.2.	Akcjonariusze Apator SA posiadający bezpośrednio lub pośrednio znaczne pakiety akcji.....	43
15.3.	Dywidenda.....	43
15.4.	Opis głównych cech stosowanych systemów kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem w odniesieniu do procesu sporządzania sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych.....	44
15.5.	Wykazanie posiadaczy wszelkich papierów wartościowych, które dają specjalne uprawnienia kontrolne, wraz z opisem tych uprawnień.....	45
15.6.	Ograniczenia w zakresie wykonywania prawa głosu z akcji.....	46
15.7.	Wykazanie wszelkich ograniczeń dotyczących przenoszenia prawa własności akcji spółki Apator SA46	
15.7.1.	Informacja o emisji papierów wartościowych Apator SA.....	46

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

15.7.2. Informacje o umowach, w wyniku których mogą nastąpić zmiany w proporcjach posiadanych akcji przez dotychczasowych akcjonariuszy.....	46
15.7.3. System kontroli programów akcji pracowniczych.....	46
15.8. Opis zasad dotyczących powoływania i odwoływania osób zarządzających oraz ich uprawnień, w szczególności prawo do podjęcia decyzji o emisji lub wykupie akcji.....	47
15.8.1. Walne Zgromadzenie.....	47
15.8.2. Rada Nadzorcza.....	47
15.8.3. Zarząd.....	48
15.9. Opis zasad zmiany Statutu Apator SA.....	48
15.10. Zasady działania Walnego Zgromadzenia.....	49
15.11. Skład osobowy organów zarządzających i nadzorujących Apator SA oraz zmiany, które w nim zaszły w ciągu ostatniego roku obrotowego wraz z opisem działania.....	51
15.11.1. Struktura władz Apator SA na dzień 31 grudnia 2018 r.	51
15.11.2. Rada Nadzorcza.....	51
15.11.3. Komitet Audytu Rady Nadzorczej Apator SA.....	53
15.11.4. Zarząd.....	56
15.12. Polityka wynagrodzeń w Apator SA.....	57
15.13. Polityka różnorodności w Apator SA.....	58
15.14. Polityka sponsoringowa w Apator SA.....	58
16. Oświadczenie Grupy Apator na temat informacji niefinansowych za 2018 rok.....	60
16.1. Model biznesowy.....	60
16.2. Zagadnienia pracownicze.....	64
16.3. Przeciwdziałanie korupcji i łapownictwu.....	69
16.4. Poszanowanie praw człowieka.....	71
16.5. Obszar środowiskowy.....	73
16.6. Zagadnienia społeczne.....	76
Podpisy.....	79

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrąglenie:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

1. Informacje ogólne

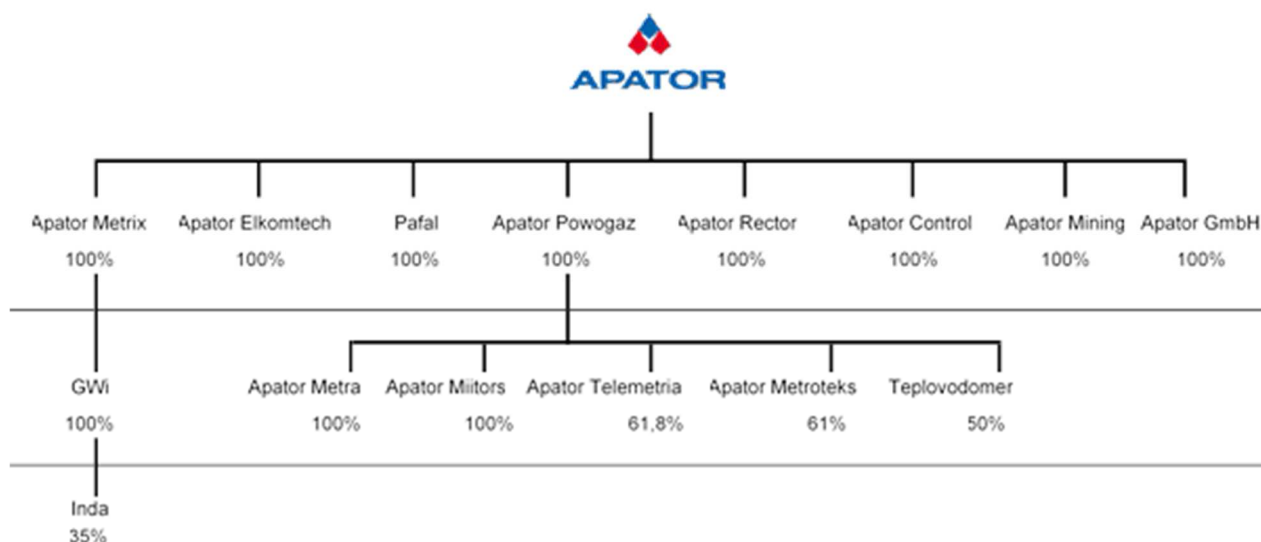
1.1. Organizacja Grupy Apator

Apator SA jest podmiotem dominującym grupy kapitałowej Apator. Na dzień sprawozdawczy w skład Grupy wchodzi 16 podmiotów*.

Spółki Grupy Apator skupiają swoją działalność w obrębie przemysłu elektromaszynowego, a ich działalność koncentruje się na produkcji i sprzedaży przyrządów pomiarowych, aparatury kontrolno-pomiarowej, rozdzielczej i sterowniczej, systemów informatycznych klasy SCADA oraz współpracujących z nimi urządzeń telemechaniki, zabezpieczeń oraz innych urządzeń sieciowych dla systemów rozproszonych, zapewniających możliwość zdalnego sterowania i nadzoru sieci elektroenergetycznej w pełnym zakresie napięć oraz urządzeń odczytujących i transmitujących dane.

1.2. Skład Grupy Apator i jej segmenty biznesowe

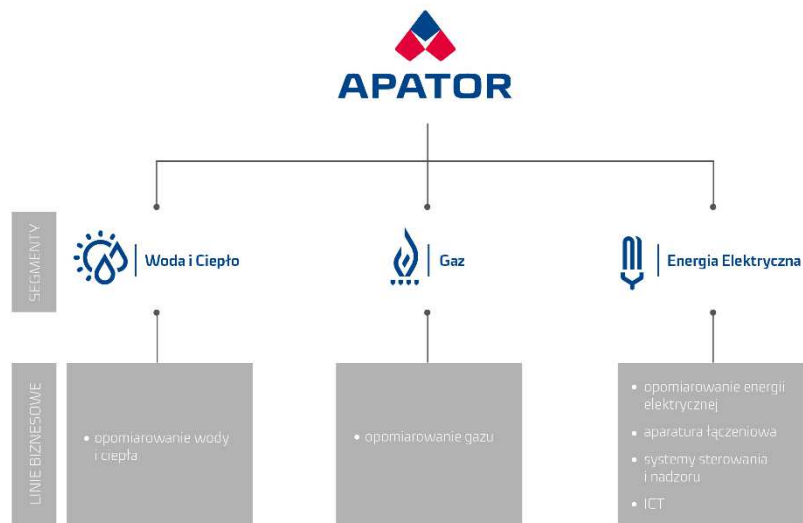
Struktura Grupy na dzień 31 grudnia 2018 r. przedstawiała się następująco:

Spółki Grupy Apator koncentrują swoją działalność w obrębie przemysłu elektromaszynowego, w następujących segmentach oraz liniach biznesowych:

*) 1 kwietnia 2019 r. Sąd Rejonowy w Łodzi, XX Wydział Gospodarczy KRS, dokonał wpisu połączenia dwóch spółek zależnych od Apator SA, tj. Apator Elkomtech SA oraz Apator Control sp. z o. o., w związku z czym od tego momentu liczba podmiotów wchodzących w skład Grupy Apator zmniejszyła się do 15.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

1.3. Jednostki podlegające konsolidacji na dzień 31 grudnia 2018 r.

- podmiot dominujący: Apator SA, który działa w linii łączeniowej oraz opomiarowania energii elektrycznej,
- jednostki zależne (bezpośrednio i pośrednio) objęte konsolidacją metodą pełną:

Segment	Linia biznesowa	Firma	Siedziba	Udział w kapitale	Powiązanie z Apator SA
Energia Elektryczna	Opomiarowanie energii elektrycznej	FAP Pafal SA	Świdnica	100%	Spółka zależna od Apator SA
Energia Elektryczna	ICT	Apator Rector Sp. z o. o.	Zielona Góra	100%	Spółka zależna od Apator SA
	Systemy sterowania i nadzoru	Apator Elkomtech SA	Łódź	100%	Spółka zależna od Apator SA
		Apator Control Sp. z o. o.*	Toruń	100%	Spółka zależna od Apator SA
	Aparatura łączeniowa	Apator GmbH	Berlin (Niemcy)	100%	Spółka zależna od Apator SA
Energia Elektryczna/ Gaz	Opomiarowanie energii elektrycznej i gazu	Apator GmbH	Berlin (Niemcy)	100%	Spółka zależna od Apator SA
Woda i ciepło	Opomiarowanie wody i ciepła	Apator Powogaz SA	Poznań	100%	Spółka zależna od Apator SA

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

Segment	Linia biznesowa	Firma	Siedziba	Udział w kapitale	Powiązanie z Apator SA
		Apator Metra s. r. o.	Sumperk (Czechy)	100%	Zależna pośrednio od Apator SA przez Apator Powogaz SA Udział pośredni poprzez Apator Powogaz SA
		Apator Mitors ApS	Aarhus (Dania)	100%	Zależna pośrednio od Apator SA przez Apator Powogaz SA Udział pośredni przez Apator Powogaz SA
		TOV Apator Metroteks	Kijów (Ukraina)	61%	Zależna pośrednio od Apator SA przez Apator Powogaz SA Udział pośredni przez Apator Powogaz SA
		Apator Telemetry Sp. z o. o.	Słupsk	61,8%**	Zależna pośrednio od Apator SA przez Apator Powogaz SA Udział pośredni poprzez Apator Powogaz SA
Gaz	Opomiarowanie gazu	Apator Metrix SA	Tczew	100%	Spółka zależna od Apator SA
		GWi Ltd.	Coventry (Wielka Brytania)	100%	Zależna pośrednio od Apator SA przez Apator Metrix SA Udział pośredni przez Apator Metrix SA
Działalność zaniechana	Linia górnicza	Apator Mining Sp. z o. o.**	Katowice	100%	Spółka zależna od Apator SA

*) Z dniem 1 kwietnia 2019 r. spółka Apator Control Sp. z o. o. przestała istnieć – została przejęta przez Apator Elkomtech SA. Z dniem połączenia Apator Elkomtech SA wstąpił we wszystkie prawa i obowiązki Apator Control Sp. z o. o. W związku z opisanym przejęciem w ramach nowej Strategii Grupy Apator na lata 2019-2023 w segmencie Energia Elektryczna zrezygnowano z wyodrębnienia linii aparatury sterowniczej, do której do tej pory zaliczano Apator Control. Dla okresu łączenia działalność obu spółek, a po połączeniu działalność Apator Elkomtech S.A. (spółki przejmującej) jest kwalifikowana do linii systemów sterowania i nadzoru.

***) Zmiana udziałów w kapitale Apator Telemetry Sp. z o. o. oraz zmiany w Apator Mining Sp. z o. o. opisane zostały w pkt 1.4 poniżej

- oraz następujące jednostki współkontrolowane wyceniane z zastosowaniem metody praw własności:

Segment	Linia biznesowa	Firma	Siedziba	Udział w kapitale	Powiązanie z Apator SA
Woda i ciepło	Opomiarowanie wody i ciepła	ZAO Teplovodomer	Mytishi (Rosja)	50%	Współkontrolowana pośrednio przez Apator SA poprzez Apator Powogaz SA Udział pośredni poprzez Apator Powogaz SA
Gaz	Opomiarowanie gazu	INDA d.o.o.	Lublana (Słowenia)	35%	Współkontrolowana pośrednio przez Apator SA poprzez Apator Metrix S.A. Udział pośredni poprzez GWi

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

1.4. Zmiany w organizacji Grupy Apator w 2018 roku

Począwszy od 1 stycznia 2018 r. nastąpiła zmiana klasyfikacji działalności spółek Grupy Apator w ramach nowych segmentów determinowanych typem klienta:

- Energia Elektryczna* obejmujący: opomiarowanie energii elektrycznej, aparaturę łączeniową, ICT oraz systemy sterowania i nadzoru,
- Woda i Ciepło,
- Gaz.

Kontynuowane były również działania (zapoczątkowane w I półroczu 2017 r.) mające na celu wygaszanie działalności produkcyjnej Apator Mining Sp. z o.o. poprzez sprzedaż jej majątku produkcyjnego i zmianę profilu działalności. W 2018 r. spółka zakończyła działalność związaną z produkcją aparatury górniczej. Aktualnie prowadzi jedynie działalność usługową i handlową. Docelowo, w 2020 r. Apator Mining Sp. z o. o. zaprzestanie prowadzenia działalności usługowej oraz najmu urządzeń i obrotu towarami. Pozostanie spółką prawa handlowego zarządzającą pakietem 3,6 mln akcji Apator SA.

Zgodnie z ogłoszonym w I kwartale 2018 r. zamiarem, 1 kwietnia 2019 r. rejestracją przez Sąd Rejonowy w Łodzi, XX Wydział Gospodarczy KRS zakończył się proces łączenia dwóch spółek zależnych działających w segmencie Energia Elektryczna, tj. Apator Control Sp. z o.o. z siedzibą w Toruniu oraz Apator Elkomtech SA z siedzibą w Łodzi. Spółką przejmującą był Apator Elkomtech SA, a celem połączenia wzrost efektywności zarządzania oraz osiągnięcie efektów synergii w obszarze operacyjnym poprzez optymalne wykorzystanie zasobów obu spółek. Połączenie nastąpiło w trybie art. 492 § 1 pkt 1 Kodeksu spółek handlowych poprzez przeniesienie całego majątku Apator Control Sp. z o.o. na Apator Elkomtech SA w zamian za akcje w podwyższonym kapitale zakładowym Apator Elkomtech SA. Z dniem wpisu połączenia do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego Apator Elkomtech SA wstąpił we wszystkie prawa i obowiązki Apator Control Sp. z o. o.

W dniu 20 września 2018 r. Apator Powogaz SA podpisał umowy nabycia łącznie 254 udziałów w Apator Telemetry Sp. z o. o. od dwóch udziałowców mniejszościowych spółki. W wyniku transakcji dotychczasowy udział Apator Powogaz SA w Apator Telemetry Sp. z o. o. zwiększył się z 51,5% do 61,8%.

Nie nastąpiły natomiast zmiany w strukturze jednostki gospodarczej, w tym w wyniku połączenia jednostek gospodarczych, przejęcia lub sprzedaży jednostek grupy kapitałowej emitenta, inwestycji długoterminowych, podziału, restrukturyzacji i zaniechania działalności. Nie zmieniła się również wysokość zaangażowania kapitałowego w poszczególnych spółkach.

*) Wcześniejsza nazwa segmentu smart grid została zmieniona zgodnie z nazewnictwem nowej Strategii Grupy Apator na lata 2019-2023. W segmencie zrezygnowano równocześnie z wyodrębniania linii aparatury sterowniczej, co wyjaśniono powyżej.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrąglenia:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

1.5. Zatrudnienie

Zatrudnienie w Grupie Apator na dzień 31 grudnia 2018 r. wyniosło 2.549 osób i było o 31 osób wyższe w stosunku do poziomu z dnia 31 grudnia 2017 r.

Porównywalny r/r poziom zatrudnienia jest wypadkową wzrostów zatrudnienia w dwóch spółkach produkcyjnych Grupy Apator (Apator SA i Apator Powogaz) oraz ograniczenia liczby pracujących w związku z realizowanymi w 2018 r. działaniami restrukturyzacyjnymi (głównie w FAP Pafal, Apator Elkomtech, Apator Rector) mającymi na celu dostosowanie potencjału poszczególnych spółek Grupy Apator do bieżącej sytuacji rynkowej oraz poprawę efektywności operacyjnej m.in. poprzez większe wykorzystanie efektów synergii w Grupie. Zmniejszenie stanu zatrudnienia w Apator Mining wynika ze stopniowego wygaszania działalności produkcyjnej spółki. Stan zatrudnienia na koniec 2018 r. i 2017 r. z podziałem na poszczególne spółki przedstawia poniższa tabela.

Zatrudnienie w Grupie Apator	na 31.12.2018 r.	na 31.12.2017 r.	Dynamika r/r
	osoby	osoby	%
Apator SA	756	605	125
grupa Apator Powogaz	774	757	102
grupa Apator Metrix	500	560	89
Apator Rector sp. z o. o.	124	136	91
Apator Elkomtech SA	150	175	86
Pafal SA	183	193	95
Apator Mining sp. z o. o.	5	27	19
Apator Control sp. z o. o.	51	59	86
Apator GmbH	6	6	100
Podsumowanie	2 549	2 518	101

2. Wyniki finansowe

2.1. Istotne dokonania Grupy Apator w 2018 roku

Rok 2018 to dla Grupy Apator okres zdecydowanych działań w zakresie podnoszenia efektywności: zmian organizacyjnych, konsekwentnej kontroli kosztów i optymalizacji portfela produktowego. Równocześnie wyraźnie poprawiły się wyniki ciężących jeszcze w 2017 r. na całej Grupie spółek informatycznych: Apator Rector wypracował wyniki zgodne z założeniami, a Apator Elkomtech zanotował przychody i zyski znacznie powyżej zakładanego budżetu. Dzięki wymienionym czynnikom – nawet przy nieco niższych niż rok wcześniej przychodach ze sprzedaży - wszystkim wyniki finansowe Grupy Apator za 2018 r., zarówno w ujęciu masy zysków, jak i wskaźników rentowności, okazały się zdecydowanie lepsze niż w 2017 r. Zysk ze sprzedaży wzrósł r/r o 26,1 mln zł (36,2%), wynik EBITDA o 30,4 mln zł, a zysk netto o 26,5 mln zł*, co oznacza że był o ponad 60% wyższy niż rok wcześniej. Bardziej zyskowna w ujęciu r/r była sprzedaż w segmentach Energia Elektryczna oraz Gaz (z wyjątkiem poziomu marży zysku ze sprzedaży), podczas gdy w Wodzie i Ciepłe tradycyjnie wysokie poziomy rentowności zostały utrzymane. W konsekwencji prognozowany na 2018 r. poziom zysku netto został zrealizowany w 101% (biorąc pod uwagę górną granicę prognozy) i w ponad 108% (odnosząc się do granicy dolnej).

*) Analogiczne zmiany dla działalności kontynuowanej wyniosły odpowiednio: zysk ze sprzedaży 26,6 mln zł (38%), EBITDA 30,9 mln zł, zysk netto 26,7 mln zł.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

Działaniom operacyjnym, ukierunkowanym przede wszystkim na poszukiwanie możliwych obszarów optymalizacji, a w konsekwencji poprawę bieżącej efektywności, towarzyszyły intensywne prace o strategicznym (długofalowym) charakterze. Grupa pracowała m.in. nad budową portfela zamówień na kolejne okresy*, prowadziła intensywne prace rozwojowe w zakresie nowych produktów i wreszcie pracowała nad nową strategią na lata 2019-2023.

W pierwszym z wymienionych obszarów, dzięki pozyskanym w 2018 r. zamówieniom (biorąc równocześnie pod uwagę te pozyskane wcześniej), backlog na 2019 r. pozwala z optymizmem patrzeć w przyszłość. Grupa Apator będzie dostarczać (uwzględniając jedynie największe kontrakty) liczniki energii elektrycznej dla PGE Dystrybucja, innogy Stoen Operator i Tauron Dystrybucja oraz liczniki na rynek niemiecki, gazomierze miechowe dla Polskiej Spółki Gazownictwa oraz gazomierze na rynek holenderski (w ramach kontraktów z lat 2015-2016 zawartych przez Apator Metrix oraz spółkę od niego zależną GWi), a także wodomierze, ciepłomierze i podzielniki kosztów m.in. na rynek rosyjski w ramach podpisanej przez Apator Powogaz ramowej umowy o współpracy na 2019 r. (ze spółką zależną ZAO Teplovodomer z siedzibą w Mytiszczach w Rosji).

W efekcie prowadzonych prac rozwojowych w 2018 r. opracowany został m.in. nowy licznik energii elektrycznej klasy smart - OTUS, wyposażony w nowoczesne moduły komunikacyjne NB IoT i Cat.M1. Rozwinięto ofertę rozłączników klasy smart, ofertę sterowników i zabezpieczeń do automatyzacji pracy sieci elektroenergetycznej oraz wdrożono innowacyjny system FDIR do samoczynnego przywracania napięcia sieci ee. W czwartym kwartale 2018 r. zakończono prace nad ostatecznymi wariantami wskaźnika przepływu prądu zwarciovego microBEL. Grupa pracowała także nad kolejnymi produktami z rodziny wodomierzy ultradźwiękowych Ultrimis, a w segmencie Gaz nad nowymi inteligentnymi gazomierzami, gazomierzem dwubateriajnym oraz gazomierzami przemysłowymi wielobateriajnymi.

Prace nad nową strategią Grupy Apator na lata 2019-2023 (rozpoczęte w pierwszym kwartale 2018 r. i konsekwentnie kontynuowane w kolejnych miesiącach) zaowocowały jej zatwierdzeniem w dniu 17 października 2018 r. przez Radę Nadzorczą Apator SA. Zgodnie z przyjętymi założeniami, Grupa Apator planuje istotny wzrost skali działania (osiągnięcie EBITDA na poziomie 220 mln PLN oraz przychodów ze sprzedaży na poziomie 1,4 mld PLN w 2023 r.), którego motorem będzie rozwój dotychczasowych biznesów oraz rozbudowa portfolio produktowego w kierunku zaawansowanych technologicznie rozwiązań do zarządzania mediami energetycznymi, w tym rozwiązań klasy smart oraz systemów do aktywnego zarządzania sieciami dystrybucji. Cele finansowe realizowane będą w oparciu o utrzymanie silnej pozycji na rynku krajowym, wzrost udziałów na rynkach strategicznych (Niemcy, Europa Środkowo-Wschodnia) oraz wykorzystanie szans sprzedażowych na pozostałych rynkach europejskich. Apator będzie kładł nacisk na segmenty klientów o dużym potencjale sprzedaży i rentowności oraz rozwijał sprzedaż wysokomarżowych produktów, w tym inteligentnych rozwiązań. Osiągnięcie zakładanych celów finansowych będzie także możliwe dzięki dalszej poprawie efektywności operacyjnej oraz optymalizacji kosztów poprzez wykorzystywanie efektów synergii, do czego solidną przesłanką mogą być zrealizowane do tej pory działania, których efekty widoczne są w dobrych wynikach bieżącego okresu. Po opublikowaniu strategii, prace nad nią były kontynuowane - po zakończeniu wielopłaszczyznowej diagnozy sytuacji na rynku i w Grupie, przystąpiono do operacjonalizacji strategii - stopniowo uruchamiane były kolejne inicjatywy strategiczne, z których część jest już obecnie w fazie realizacji. W 2019 r. prace w ramach podjętych już inicjatyw będą kontynuowane, równocześnie uruchamiane będą kolejne działania zarówno w zakresie budowania oferty dla klientów, jak i procesów wewnętrznych (efektywności operacyjnej).

*) O wygranych przetargach i podpisywanych umowach pisano w kolejnych raportach kwartalnych.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

2.2. Realizacja prognozy skonsolidowanych wyników finansowych

Realizacja prognozy skonsolidowanych wyników finansowych kształtuje się następująco:

Wyszczególnienie	Prognoza na rok 2018	Wykonanie 2018	Zaawansowanie
Skonsolidowane przychody z działalności kontynuowanej i zaniechanej	850 000 - 880 000	844 043	95,9% - 99,3%
Skonsolidowany zysk netto z działalności kontynuowanej i zaniechanej	65 000 - 70 000	70 405	100,6% - 108,3%

Do najważniejszych czynników wpływających na wyniki finansowe Grupy Apator w 2018 roku w odniesieniu do roku 2017 należy poprawa rentowności na wszystkich poziomach (osiągnięta m.in dzięki konsekwentnej optymalizacji i kontroli kosztów oraz zmianom organizacyjnym w Grupie), a także zdecydowana poprawa wyników Apator Elkomtech i Apator Rector (spółek, których straty w 2017 r. mocno obciążały wynik finansowy Grupy Apator). W efekcie przy niższych niż w 2017 r. przychodach, wszystkie wyniki są zdecydowanie lepsze, zarówno w ujęciu masy zysków, jak i wskaźników rentowności, które osiągnęły poziomy najwyższe od rekordowego pod wieloma względami 2014 roku.

2.3. Analiza i struktura sprzedaży

Główni odbiorcy

Grupa Apator prowadzi sprzedaż swoich produktów głównie do odbiorców instytucjonalnych oraz przemysłu:

- segment Energia Elektryczna:
  - linia opomiarowania energii elektrycznej – przychody ze sprzedaży uzyskiwane od operatorów systemów dystrybucyjnych (zakłady energetyczne) głównie w drodze wygranych przetargów; na rynkach zagranicznych (głównie kraje UE) rozproszona grupa klientów,
  - aparatura łączeniowa – dwie główne grupy klientów to hurtownie elektryczne oraz przedsiębiorstwa elektromontażowe i elektroinstalacyjne,
  - linia systemów sterowania i nadzoru – przychody ze sprzedaży uzyskiwane są w dużej mierze od operatorów systemów dystrybucyjnych (zakłady energetyczne); liczna, rozproszona grupa klientów (budownictwo, hutnictwo, przemysł, kolej, górnictwo) w obszarze aparatury sterowniczej*,
  - linia ICT – klienci to głównie operatorzy systemów dystrybucyjnych (zakłady energetyczne),
- segment Gaz:
  - linia opomiarowania gazu – główna grupa klientów to odbiorcy instytucjonalni oraz spółki gazownicze,
- segment Woda i Ciepło:
  - linia opomiarowania wody i ciepła – liczna, rozproszona grupa klientów (wodociągi, przedsiębiorstwa energii cieplnej, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, budownictwo, przemysł).

W 2018 roku żaden indywidualny odbiorca nie przekroczył wartości 10% przychodów ze sprzedaży ogółem Grupy Apator.

*) Włączenie wyodrębnianej wcześniej linii aparatury sterowniczej do linii systemów sterowania i nadzoru związane jest z opisywanym w punkcie 1.4 połączeniem spółek Apator Control Sp. z o. o. z Apator Elkomtech S.A.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

Analiza sprzedaży według segmentów

W 2018 r. przychody Grupy Apator (z uwzględnieniem działalności zaniechanej) były niższe o 63 mln zł (7%) w porównaniu z 2017 r., co wynikało przede wszystkim z niższych obrotów w segmencie Gaz (w związku z zakończeniem realizacji dużego kontraktu w Wielkiej Brytanii o relatywnie wysokiej wartości obrotu i niskiej marży).

Poniższa tabela przedstawia strukturę sprzedaży Grupy Apator według segmentów z podziałem na kraj i eksport (sprzedaż do krajów Unii Europejskiej, w tym Wielkiej Brytanii, i do pozostałych krajów) oraz z uwzględnieniem działalności zaniechanej:

Wyszczególnienie	Wykonanie		Zmiana r/r (tys. zł)	Dynamika (%)
	2018 r. (tys. zł)	2017 r. (tys. zł)		
Segment Energia Elektryczna	385 922	348 082	37 840	110,9%
<i>kraj</i>	315 933	260 205	55 728	121,4%
<i>eksport</i>	69 989	87 877	- 17 888	79,6%
<i>udział eksportu seg. EE w przychodach ze sprzedaży ogółem</i>	8,3%	9,7%		
Segment Gaz	183 536	271 925	- 88 389	67,5%
<i>kraj</i>	29 894	33 238	- 3 344	89,9%
<i>eksport</i>	153 642	238 687	- 85 045	64,4%
<i>udział eksportu seg. Gaz w przychodach ze sprzedaży ogółem</i>	18,2%	26,3%		
Segment Woda i Ciepło	258 344	263 189	- 4 845	98,2%
<i>kraj</i>	103 239	95 610	7 629	108,0%
<i>eksport</i>	155 105	167 579	- 12 474	92,6%
<i>udział eksportu seg. W&H w przychodach ze sprzedaży ogółem</i>	18,4%	18,5%		
Przychody z działalności kontynuowanej ogółem	827 802	883 196	- 55 394	93,7%
<i>kraj</i>	449 066	389 053	60 013	115,4%
<i>eksport</i>	378 736	494 143	- 115 407	76,6%
<i>udział eksportu działaln. kontynuowanej w przychodach ogółem</i>	44,9%	54,5%		
Działalność zaniechana (Apator Mining)*	16 241	23 706	- 7 465	68,5%
Przychody ze sprzedaży ogółem	844 043	906 902	- 62 859	93,1%
<i>kraj</i>	465 299	411 936	53 363	113,0%
<i>eksport</i>	378 744	494 966	- 116 222	76,5%
<i>udział eksportu ogółem w przychodach ogółem</i>	44,9%	54,6%		

*) Sprzedaż w ramach działalności zaniechanej obejmuje aparaturę górniczą.

W odniesieniu do struktury produktowej sprzedaży, przez cały 2018 r. pozytywnie wyróżniał się segment Energii Elektrycznej, którego dodatnia dynamika rocznej sprzedaży osiągnęła 11%. W rezultacie udział segmentu w łącznych przychodach z działalności (kontynuowanej i zaniechanej) sięgnął niemal 46% podczas gdy w 2017 r. wynosił niecałe 39%. Na drugim miejscu znalazł się segment Woda i Ciepło, którego obroty w 2018 r. było o zaledwie 1,8% niższe niż w 2017 r. i którego udział w przychodach ogółem z działalności Grupy w 2018 r. osiągnął w konsekwencji 30,6% (29,0% w 2017 r.). Segment Gaz wygenerował w skali całego roku 21,7% całkowitych przychodów (wobec 30,0% rok wcześniej).

Zmiany w sprzedaży poszczególnych segmentów ukształtowały się następująco:

- segment Energia Elektryczna – wzrost (o 10,9% r/r) związany ze zdecydowanie wyższymi obrotami w Apator Control (sprzedaż 2018 r. na poziomie 45,1 mln zł ver. 27,0 mln zł w 2017 r., +67% r/r), aparaturze łączeniowej oraz systemach sterowania i nadzoru (Apator Elkomtech), a także z odbudową sprzedaży w linii ICT (Apator Rector) przy równoczesnej niższej sprzedaży liczników energii elektrycznej (niższy eksport liczników indukcyjnych),

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

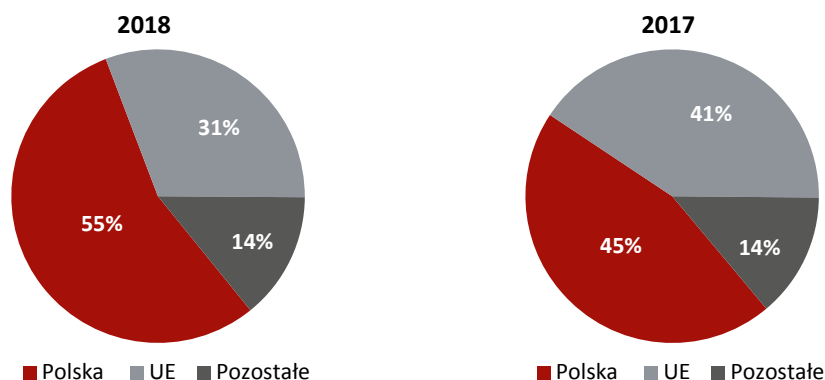
- segment Gaz – spadek (o 32,5% r/r) wynikający zarówno z niższego eksportu (o 35,6% r/r, w związku z zakończeniem realizacji dużego kontraktu w Wielkiej Brytanii), jak i niższej sprzedaży w kraju (spadek o 10,1% r/r),
- segment Woda i Ciepło – spadek (o 1,8% r/r) wynikający z niższych obrotów w eksporcie (o 7,4% r/r) przy wyższej o 8,0% r/r sprzedaży krajowej,
- działalność zaniechana (Apator Mining) – spadek o 31,5% r/r (w związku ze stopniowym wygaszaniem działalności produkcyjnej).

Struktura geograficzna sprzedaży

Pod względem zrealizowanej sprzedaży rok 2018 charakteryzowała bardzo wysoka dynamika obrotów w kraju (wzrost przychodów w zakresie działalności kontynuowanej i zaniechanej o 13,0% r/r), szczególnie wyraźna po zdecydowanie słabszych wynikach z lat ubiegłych (dynamika obrotów krajowych na poziomie +1% r/r w 2016 r. i spadek o 5% r/r w 2017 r.). Odwrócenie negatywnej tendencji spadkowej to głównie zasługa segmentu Energii Elektrycznej, którego sprzedaż na rynku krajowym wzrosła w 2018 r. w porównaniu do 2017 r. o ponad 21%, co było możliwe dzięki wyższym obrotom we wszystkich bez wyjątku liniach segmentu (liczniki energii elektrycznej, aparatura łączeniowa, systemy sterowania i nadzoru, ICT oraz Apator Control – wcześniej linia aparatury sterowniczej).

Wzrost przychodów w kraju (o 8% r/r) zanotował również segment Wody i Ciepła, jedynie w segmencie Gaz obroty krajowe były o 10,1% niższe niż rok wcześniej. Ponieważ bardzo dobrym wynikiem Grupy na rodzimym rynku towarzyszyły słabsze wyniki w eksporcie (spadek sprzedaży w zakresie działalności kontynuowanej i zaniechanej r/r o 23,5%), udział tego ostatniego w całkowitych przychodach obniżył się z 54,6% w 2017 r. do 44,9% w 2018 r. Niższy eksport związany jest przede wszystkim ze spadkiem sprzedaży segmentu Gaz (w związku z zakończeniem realizacji dużego kontraktu w Wielkiej Brytanii), w którym tradycyjnie odgrywa on decydującą rolę stanowiąc główne źródło przychodów. Równocześnie stosunkowo mocno obniżyły się przychody eksportowe dwóch pozostałych segmentów. W opomiarowaniu wody i ciepła wynikało to m.in. z niższej sprzedaży na rynkach francuskim, hiszpańskim i włoskim (nasycenie rynku francuskiego w 2017 r., brak odpowiednich regulacji, w tym dot. obowiązkowego opomiarowania wszystkich grzejników, w Hiszpanii i we Włoszech). W segmencie Energia Elektryczna zanotowano niższy eksport liczników indukcyjnych (brak sprzedaży do Maroka).

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrąglenia:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

Głównym rynkiem zbytu Grupy Apator w 2018 r. była Polska (podobnie jak we wcześniejszych okresach), przy czym jej udział w przychodach z działalności (kontynuowanej i zaniechanej) ogółem wzrósł – dzięki wysokiej dynamice sprzedaży - o 10 p.p. w stosunku do 2017 r. Na drugim miejscu wśród partnerów handlowych Grupy pozostaje Unia Europejska, z dominującym udziałem rynków brytyjskiego, holenderskiego, czeskiego i niemieckiego. Szczególnie znaczenie, biorąc pod uwagę m.in. założenia nowej Strategii Grupy Apator*, ma ostatni z wymienionych rynków, na którym w 2018 r. odnotowano niemal 6% wzrost obrotów. Nastąpił on przede wszystkim dzięki wyższej sprzedaży liczników komunalnych nowszej generacji oraz większym obrotom w aparaturze łączeniowej (spółki Apator SA i działająca na rynku niemieckim Apator GmbH) przy równoczesnym zdecydowanym spadku popytu (i w konsekwencji sprzedaży) na tradycyjne liczniki indukcyjne produkowane przez FAP Pafal. Większą sprzedaż r/r do Niemiec odnotowano także w segmencie Wody i Ciepła.

Na kolejnych dwóch miejscach wśród rynków eksportowych Grupy znalazły się Rosja i Ukraina (z udziałami w 2018 r. na poziomach odpowiednio 6,9% i 5,4% eksportu ogółem), co potwierdza sygnalizowaną już we wcześniejszych raportach pozytywną tendencję do odbudowywania sprzedaży na rynki wschodnie. Wzrost sprzedaży r/r dotyczy przy tym, poza rynkiem ukraińskim (na którym jest on szczególnie wyraźny – o ponad 3,7 mln zł, w efekcie wzrost udziału tego rynku w eksporcie ogółem o 2 p.p.), także innych rynków regionu Europy Środkowej, Wschodniej i Południowej, w tym m.in. Gruzji, Rumunii, Chorwacji, Bułgarii i Turcji. Dzięki kontynuowaniu wysokiej dynamiki sprzedaży w tych krajach udział każdego z nich w eksporcie Grupy ogółem był w 2018 r. wyższy niż rok wcześniej, a obroty okresu sięgały od niecałych 2,9 mln zł (0,8% eksportu ogółem) dla Chorwacji do blisko 11,1 mln zł w przypadku Turcji i ponad 10,1 mln zł dla Rumunii (odpowiednio 2,9% i 2,7% eksportu ogółem).

2.4. Proces zakupów, źródła zaopatrzenia

Podstawowe surowce, które są wykorzystywane w procesie produkcyjnym spółek Grupy Apator to wyroby hutnicze, komponenty elektroniki oraz elementy z tworzyw sztucznych i tworzywa sztuczne.

Grupa Apator zaopatruje się w materiały, usługi i towary zarówno na rynku krajowym, jak i poza granicami, przy czym w przeważającej części od podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Polsce. Ze względu na import surowców i komponentów, których ceny denominowane są głównie w USD, koszty nabywanych dóbr uzależnione są w znacznej mierze od kursu tej waluty. Sytuacja w zakresie cen materiałów w gospodarce światowej charakteryzowała się w 2018 roku w miarę stabilnym poziomem cen komponentów elektroniki (odnosząc się do waluty źródłowej USD) z tendencją wzrostową dla niektórych grup produktowych (przede wszystkim kondensatory ceramiczne MLCC) przy drastycznie wydłużających się czasach dostaw. Ceny tworzyw sztucznych utrzymywały się w zasadzie na stałym poziomie, z wyjątkiem jednego gatunku poliamidu.

*) W której rynek niemiecki traktowany jest jako jeden z rynków strategicznych.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

Na skutek zakłócenia w łańcuchu dostaw komponentów do jego produkcji dostępność została ograniczona, a ceny wzrosły aż do 15%. Wzrost ceny metali nieżelaznych (miedzi) w USD został w 80% skompensowany przez umacniającą się złotówkę. Aprecjacja PLN względem USD w 2018 roku wpłynęła również pozytywnie na obniżenie kosztów komponentów elektronicznych w PLN.

Uzależnienie od dostawców

Linia opomiarowania energii elektrycznej w zakresie liczników elektronicznych uzależniona jest od producentów układów krzemowych (głównie mikrokontrolerów), co związane jest z brakiem odpowiedników o identycznych parametrach technicznych. Zatrzymanie dostaw od producenta w pierwszej fazie spowodowałoby konieczność zakupu tychże elementów w wyższych cenach z rynku dystrybucyjnego i brokerskiego (podwyższone ryzyko otrzymania układów przeterminowanych lub z recydingu), a po ich wyczerpaniu mogłoby nastąpić zatrzymanie produkcji liczników elektronicznych. Ewentualnym rozwiązaniem byłoby w oparciu o inne układy krzemowe wyprodukowanie innego typu już opracowanego licznika (za zgodą klienta) lub wdrożenie nowego licznika. Dodatkowo nierównowaga na rynku dostaw i wydłużanie się terminów dostaw kluczowych komponentów, głównie od producentów chińskich, stawia rodzimych (podobnie, jak europejskich) producentów elektroniki w pozycji mniej korzystnej w porównaniu do producentów azjatyckich, mających zapewnione krótsze terminy dostaw. Zjawisko jest szczególnie uciążliwe dla przedsiębiorstw dostarczających wyroby elektroniczne w trybie zamówień publicznych (np. liczniki energii). Ta asymetria może mieć kluczowe znaczenie w kolejnych przetargach na rynku europejskim.

W linii systemów sterowania i nadzoru istnieje pewne uzależnienie w zakresie dostawcy jednego z produktów komunikacyjnych (ewentualne zastąpienie tego dostawcy innym mogłoby przejściowo zakłócić harmonogram procesu produkcyjnego).

W pozostałych liniach: opomiarowanie wody i ciepła, opomiarowanie gazu, aparatura łączeniowa, ICT nie występuje uzależnienie od jednego lub więcej dostawców. Ponadto żaden z dostawców zaopatrujących Grupę Apator w 2018 r. nie przekroczył 10% wartości przychodów ze sprzedaży Grupy za 2018 r.

2.5. Analiza rachunku zysków i strat

Grupa Apator w 2018 roku uzyskała następujące wyniki finansowe:

Wyszczególnienie	2018 r. (tys. zł)	2017 r. (tys. zł)	Zmiana r/r (tys. zł)	Dynamika (%)
Przychody ze sprzedaży	844 043	906 902	- 62 859	93,1%
Koszt własny sprzedaży	583 516	667 041	- 83 525	87,5%
Zysk brutto ze sprzedaży	260 527	239 861	20 666	108,6%
Koszty sprzedaży	42 242	44 882	- 2 640	94,1%
Koszty ogólnego zarządu	120 011	122 850	- 2 839	97,7%
Zysk ze sprzedaży	98 274	72 129	26 145	136,2%
Wynik na pozostałej działalności operacyjnej	- 7 087	- 8 669	1 582	81,8%
Udział w zyskach jednostek objętych konsolidacją metodą praw własności	1 342	1 149	193	116,8%
Zysk z działalności operacyjnej	92 529	64 609	27 920	143,2%
EBITDA	134 311	103 893	30 418	129,3%
Wynik na działalności finansowej	649	- 4 513	5 162	-
Zysk przed opodatkowaniem	93 178	60 096	33 082	155,0%

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

Bieżący podatek dochodowy	- 17 193	- 15 676	- 1 517	109,7%
Odroczony podatek dochodowy	- 5 580	- 512	- 5 068	1 089,8%
Zysk netto	70 405	43 908	26 497	160,3%
Wskaźniki rentowności:				
Marża zysku brutto ze sprzedaży	30,9%	26,4%		
Marża zysku ze sprzedaży	11,6%	8,0%		
Marża EBITDA	15,9%	11,5%		
Marża zysku netto	8,3%	4,8%		

Wyniki finansowe z wyodrębnieniem wyniku na działalności zaniechanej kształtowały się natomiast następująco:

Wyszczególnienie	2018 r. (tys. zł)	2017 r. (tys. zł)	Zmiana r/r (tys. zł)	Dynamika (%)
Przychody ze sprzedaży	827 802	883 196	- 55 394	93,7%
Koszt własny sprzedaży	568 897	647 280	- 78 383	87,9%
Zysk brutto ze sprzedaży	258 905	235 916	22 989	109,7%
Koszty sprzedaży	42 023	44 116	- 2 093	95,3%
Koszty ogólnego zarządu	120 012	121 550	1 538	98,7%
Zysk ze sprzedaży	96 870	70 250	26 620	137,9%
Wynik na pozostałej działalności operacyjnej	- 7 087	- 8 669	1 582	81,8%
Udział w zyskach jednostek objętych konsolidacją metodą praw własności	1 342	1 149	193	116,8%
Zysk z działalności operacyjnej	91 125	62 730	28 395	145,3%
EBITDA	132 907	102 014	30 893	130,3%
Wynik na działalności finansowej	649	- 4 513	5 162	-
Zysk przed opodatkowaniem	91 744	58 217	33 527	157,6%
Bieżący podatek dochodowy	- 16 958	- 15 209	- 1 749	111,5%
Odroczony podatek dochodowy	- 5 580	- 512	- 5 068	1 089,8%
Zysk netto z działalności kontynuowanej	69 236	42 496	26 740	162,9%
Zysk netto z działalności zaniechanej	1 169	1 412	- 243	82,8%
Zysk netto	70 405	43 908	26 497	160,3%
Wskaźniki rentowności:				
Marża zysku brutto ze sprzedaży	31,3%	26,7%		
Marża zysku ze sprzedaży	11,7%	8,0%		
Marża EBITDA	16,1%	11,6%		
Marża zysku netto	8,5%	5,0%		

Podsumowując wyniki 2018 r. w porównaniu do 2017 r. Grupa Apator odnotowała:

- bardzo dobre wyniki w kluczowym dla Grupy segmencie Energii Elektrycznej (wzrost marży brutto r/r z 24,9% do 30,8%, marży EBITDA z 7,0% do 15,4%), w tym:
  - w linii opomiarowania ee, w której pomimo spadku obrotów, wynik EBITDA jest wyższy niż w 2017 r., co związane jest z poprawą struktury sprzedaży (zamiana liczników starszej generacji na nowsze) oraz działaniami mającymi na celu obniżenie kosztów produkcji, w tym wyższym poziomem automatyzacji

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrąglenia:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

(nowa linia automatyczna uruchomiona w czwartym kwartale 2017 r.) i lepszym pokryciem kosztów wydziałowych,

- w linii systemów sterowania i nadzoru (Apator Elkomtech), w której wyższym obrotem towarzyszył zdecydowany przyrost EBITDA będący efektem głównie korzystniejszego miksu produktowego (wyższa sprzedaż wysokomarżowych licencji i prac)*,
- bardzo wysoką dynamikę obrotów w kraju (wzrost przychodów w zakresie działalności kontynuowanej i zaniechanej o 13,0% r/r), w tym głównie w segmencie Energii Elektrycznej (wzrost r/r o ponad 21%), dzięki wzrostom sprzedaży we wszystkich liniach segmentu,
- poprawę rentowności na poziomie zysku brutto ze sprzedaży i EBITDA w segmencie Gaz (wzrost marży brutto r/r z 19,7% do 22,3%, marży EBITDA z 10,1% do 14,1%), głównie w wyniku wyższej marży na eksportowych domowych gazomierzach elektronicznych,
- utrzymanie bardzo atrakcyjnych marż w segmencie opomiarowania wody i ciepła (marża brutto 38,3%, marża EBITDA 19,4%),
- spadek kosztów sprzedaży (5,9% r/r) oraz kosztów ogólnozakładowych (2,3% r/r) dzięki konsekwentnemu utrzymywaniu dyscypliny kosztowej,
- poprawę wyniku na działalności finansowej głównie z tytułu dodatnich różnic kursowych oraz transakcji walutowych.

W 2018 r. działania Grupy Apator koncentrowały się m.in. na konsekwentnej optymalizacji i kontroli kosztów oraz zmianach organizacyjnych ukierunkowanych na poprawę efektywności operacyjnej. Kontynuowano również zapoczątkowane w 2017 r. działania związane z reorganizacją Apator Elkomtech (gdzie konsekwentnie optymalizowano strukturę kosztową) i Apator Rector (wraz z porządkowaniem i stabilizowaniem sytuacji w obu kluczowych kontraktach, realizowano działania mające na celu poprawę sytuacji finansowej spółki, w tym jej bieżącej płynności). Dzięki podjętym wysiłkom wyniki obu spółek w 2018 r. nie obciążały już, jak to miało miejsce jeszcze w 2017 r., wyniku finansowego Grupy Apator.

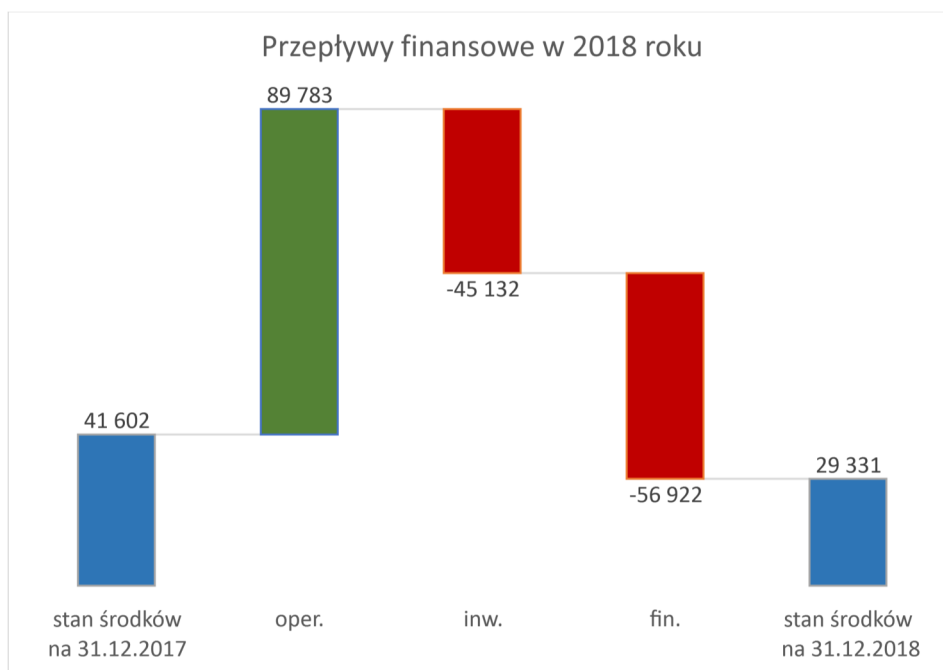
2.6. Analiza sytuacji finansowej

Stan środków pieniężnych Grupy Apator na dzień 31 grudnia 2018 r. wynosił 29 331 tys. zł i w stosunku do końca 2017 roku obniżył się (o 12,3 mln zł). Wpływ na stan środków pieniężnych miały następujące czynniki:

- wzrost kapitału obrotowego netto głównie w wyniku znaczącego wzrostu stanu zapasów (związanego m.in. z wydłużeniem cyklu dostaw, zwłaszcza w obszarze elektroniki, wdrożeniem MSSF 15 oraz zmianą polityki dostaw mającą zapewnić poprawę dostępności i terminowości dostarczanych produktów) i rozwiązania rezerw (w tym rezerwy na niezakończone umowy oraz gwarancje) częściowo skompensowanych przez spadek stanu należności (w związku z niższymi obrotami),
- ujemne przepływy z działalności inwestycyjnej w wyniku nakładów inwestycyjnych, głównie na automatyzację i poprawę organizacji procesów produkcyjnych, wdrożenie nowych wyrobów oraz prace rozwojowe, a także wydatków na nabycie jednostek zależnych (8,4 mln zł),
- ujemne saldo przepływów finansowych związane przede wszystkim z wypłatą dywidend (37,0 mln zł), spłatą kredytów i odsetek (8,9 mln zł), spłatą zobowiązań z tyt. leasingów (5,9 mln zł) oraz nabyciem akcji własnych (4,7 mln zł).

*) Wzrost rentowności r/r w linii systemów sterowania i nadzoru (Apator Elkomtech) związany jest, poza wspomnianą wyżej poprawą miksu produktowego, także z jednorazowymi korektami (odpisy z tytułu prac rozwojowych, zapasów, prac w toku na skutek dostosowania bazy kosztowej do nowych warunków rynkowych), które obciążały wynik spółki w 2017 r.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrąglenie:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

2.6.1. Ocena zasobów finansowych

W 2018 roku, podobnie jak rok wcześniej, Grupa Apator finansowała swoją działalność w większości kapitałem własnym, którego udział w sumie bilansowej wzrósł z poziomu 54% do 57%. W strukturze kapitałów obcych zwiększył się udział zobowiązań krótkoterminowych kosztem zadłużenia długoterminowego, co związane jest ze spłatą kolejnych rat kredytów inwestycyjnych, zmniejszeniem stanu rezerw długoterminowych (w tym rezerwy z tyt. odroczonego podatku dochodowego), nieco większym wykorzystaniem kredytu obrotowego oraz wzrostem poziomu pozostałych zobowiązań krótkoterminowych (gł. zobowiązań z tyt. faktoringu oraz zobowiązań inwestycyjnych) podczas gdy stan zobowiązań handlowych był na koniec 2018 r. o 2,4 mln zł niższy niż w 2017 r.

Sposób finansowania działalności Grupy Apator przedstawiony został w poniższej tabeli:

Wyszczególnienie	2018 r.	2017 r.	Zmiana p. p.
	%	%	
Udział kapitału własnego w sumie bilansowej	57%	54%	3,0
Udział kapitału obcego w sumie bilansowej	43%	46%	- 3,0

Osiągane wyniki finansowe netto powodują systematyczny przyrost kapitału własnego (wzrost w 2018 r. o 21.486 tys. zł w stosunku do 2017 r.), co również wpływa na jego stały udział w strukturze finansowania działalności.

Oba wskaźniki płynności, zarówno w 2017 r., jak i w 2018 r., mieściły się w granicach poziomu optymalnego, co potwierdza, że Grupa Apator nie miała problemów z terminową spłatą bieżących zobowiązań. Sytuacja finansowa Grupy jest stabilna, pozwala na prowadzenie działalności inwestycyjnej oraz dzielenie się zyskiem z akcjonariuszami w postaci dywidendy.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

Pozostałe podstawowe wskaźniki	2018 r.	2017 r.	Formuła
Wskaźnik bieżącej płynności	1,24	1,19	aktywa obrotowe/zobowiązania krótkoterminowe
Wskaźnik płynności szybkiej	0,68	0,79	(aktywa obrotowe - zapasy)/zobowiązania krótkoterminowe
Stopa zwrotu z aktywów ROA	8,39%	5,22%	zysk netto/średnia wartość aktywów ogółem liczona jako średnia wartość z bilansu otwarcia i zamknięcia
Rentowność kapitału własnego ROE	15,10%	9,77%	zysk netto/średnia wartość kapitału własnego liczona jako średnia wartość z bilansu otwarcia i zamknięcia
Dług netto (tys. zł)	133 912	126 361	kredyty i pożyczki – środki pieniężne i ekwiwalenty – udzielone pożyczki
Dług netto/LTM EBITDA*	1,00	1,22	(kredyty i pożyczki – środki pieniężne i ekwiwalenty – udzielone pożyczki)/LTM EBITDA*
Capex (tys. zł)	47 282	58 325	rzeczowe i niematerialne wydatki inwestycyjne
Kapitał obrotowy (tys. zł)	183 233	154 136	(aktywa bieżące – środki pieniężne) – (zobowiązania krótkoterminowe – krótkoterminowe kredyty i pożyczki)

*) LTM EBITDA dla działalności kontynuowanej i zaniechanej.

Wysokość kapitału obrotowego netto wzrosła r/r o 18,9%, co związane jest przede wszystkim z wyższym poziomem zapasów. Wzrosła również wysokość długu netto (o 6,0% w stosunku do stanu na koniec 2017 r.), głównie w wyniku wzrostu poziomu zadłużenia (szczególnie w segmencie Wody i Ciepła) oraz niższego stanu środków pieniężnych. Pomimo wyższego poziomu zadłużenia, dzięki zdecydowanej poprawie wyników finansowych (w tym zysku EBITDA) wskaźnik długu netto/EBITDA w 2018 r. po raz kolejny (podobnie, jak to miało miejsce w 2017 r.) zdecydowanie obniżył się i ukształtował się na poziomie 1,0 (w porównaniu do 1,2 w 2017 r. i 1,7 w 2016 r.).

2.6.2. Ocena zarządzania zasobami finansowymi

Zarządzanie zasobami finansowymi w Grupie Apator odbywa się w oparciu o następujące kryteria:

- weryfikowanie sytuacji finansowej obecnych i potencjalnych klientów (korzystanie z publikowanych informacji w Monitorze Sądowym i Gospodarczym oraz z raportów wywiadowni gospodarczych),
- zarządzanie kredytem kupieckim w oparciu o przyjęte zasady,
- monitorowanie stanu rozliczeń z kontrahentami,
- stosowanie procedury windykacji przeterminowanych należności,
- ustalanie możliwie korzystnych umownych terminów regulowania zobowiązań,
- optymalne zarządzanie obszarem finansowania handlu.

W celu zwiększenia bezpieczeństwa finansowego Grupy Apator w wybranych krajowych spółkach Grupy funkcjonuje kredyt parasolowy przeznaczony na bieżące finansowanie działalności, limity na gwarancje i akredytywy oraz wykup przez bank wierzytelności. Kredyt pozwolił na elastyczne zarządzanie płynnością w Grupie, ujednoczenie warunków cenowych bieżących operacji bankowych oraz korzystanie z efektów usługi wirtualnej kompensacji sald, co przynosi dodatkowe korzyści finansowe. Ponadto w celu przeciwdziałania potencjalnym nieprawidłowościom w zarządzaniu zasobami finansowymi, w spółkach Grupy Apator określono zasady postępowania w takich obszarach, jak: sprzedaż, kredyt kupiecki, monitorowanie należności, bieżące informowanie zarządów poszczególnych spółek o sytuacji finansowej.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

Ponadto celem zapewnienia właściwej koordynacji działań w obszarze finansów w Grupie Apator funkcjonuje Komitet Finansowy, w którego skład wchodzi przede wszystkim główni księgowi oraz dyrektorzy ds. finansów poszczególnych spółek zależnych Grupy Apator. Do zadań Komitetu należy analiza potrzeb rozwoju obszaru finansowego w Grupie, analiza i monitorowanie otoczenia regulacyjnego oraz wypracowanie jednolitych standardów dla procesów finansowych. Poza Komitetem Finansowym, powołany został również Komitet ds. Ryzyk Finansowych, którego zasadniczym celem jest wsparcie mechanizmów kontrolnych jednolitego zarządzania ryzykiem finansowym w Grupie. W skład Komitetu wchodzi pracownicy pionów finansowych Apator SA i spółek zależnych. Zadaniem Komitetu jest w szczególności:

- monitorowanie zabezpieczenia ekspozycji walutowej, odsetkowej oraz polityki hedgingowej,
- rekomendowanie poziomu kursów budżetowych wraz z analizą zmian w kursach spot,
- analizowanie ryzyk przy zabezpieczaniu stóp IRS,
- analiza trendów i sytuacji na rynkach walutowych,
- bieżące raportowanie do Dyrektora ds. Finansowych.

Podstawowym założeniem dotyczącym zarządzania zasobami finansowymi Grupy Apator jest utrzymanie silnej i bezpiecznej pozycji w zakresie płynności finansowej poszczególnych spółek. Utrzymanie płynności finansowej jest podstawą zaufania ze strony partnerów handlowych, kredytodawców i rynku oraz pozwala na realizację zakładanych planów. Jest także podstawą przyszłego rozwoju każdej spółki i całej Grupy Apator. Spółki na bieżąco monitorują wielkości mające wpływ na wysokość posiadanych zasobów finansowych dążąc do maksymalnego przyspieszenia przepływu gotówki, zarówno poprzez analizę cykli obrotu zapasami, jak i możliwie najszybsze inkasowanie należności.

W 2017 r. wdrożono nowy model zarządzania w obszarze finansów w Grupie Apator, co sprzyja rozwojowi procesu finansów jako funkcji wsparcia. Z dniem 1 lutego 2018 r. powołany został audytor wewnętrzny Grupy Apator. Zasadniczym celem funkcjonowania audytu wewnętrznego jest wspieranie Zarządu w zarządzaniu ryzykami oraz usprawnianie działalności spółek Grupy i wniesienie wartości dodanej ukierunkowanej na realizację strategii Grupy Apator oraz wzrost jej wartości. Cel ten jest osiągany przez wykonywane przez audyt działania o charakterze zapewniająco-kontrolnym oraz doradcze (za zgodą Komitetu Audytu). Audytor wewnętrzny uprawniony jest do przeprowadzania w spółkach Grupy Apator audytów o różnym charakterze (w tym audytów finansowych). Sprawozdania z przeprowadzonych audytów przekazywane są Prezesowi Zarządu Apator SA, Radzie Nadzorczej Apator SA oraz Radzie Nadzorczej i Prezesowi Zarządu Spółki, w której przeprowadzany był audyt. Roczny plan pracy audytu wewnętrznego zatwierdzany jest każdorazowo przez Komitet Audytu Rady Nadzorczej Apator SA.

3. Prognoza skonsolidowanych wyników finansowych na 2019 r.

Prognoza skonsolidowanych wyników finansowych na 2019 rok przedstawia się następująco:

Wyszczególnienie	Prognoza na rok 2019	Wykonanie 2018 roku	Dynamika
Skonsolidowane przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów	880 000 – 920 000	844 043*	104% - 109%
Skonsolidowany zysk netto	72 000 – 75 000	70 405*	102% - 107%

*) Z uwzględnieniem wyników działalności zaniechanej.

Prognoza 2019 roku oparta jest na następujących, głównych założeniach:

- główne wzrosty przychodów zakładane w segmencie Gaz oraz w linii opomiarowania energii elektrycznej w segmencie Energii Elektrycznej,
- dalsza poprawa wyników w spółkach Apator Rector i Apator Elkomtech,

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrąglenia:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

- istotny wzrost nakładów inwestycyjnych r/r,
- średnie kursy walutowe: 4,20 PLN/EUR, 3,60 PLN/USD, 4,80 PLN/GBP.

4. Wykaz istotniejszych zdarzeń mających miejsce w 2018 roku

1. W dniu 17 kwietnia 2018 r., w toku prac nad skonsolidowanym raportem rocznym, Zarząd Apator SA podjął decyzję o zawiązaniu rezerw w ciężar wyniku za 2017 r. w łącznej wysokości 12,6 mln zł. Głównymi pozycjami rezerw było zabezpieczenie kary dla Tauron Dystrybucja SA w związku z toczącymi się negocjacjami ugody sądowej oraz koszty napraw gwarancyjnych.
2. Apator SA w kwietniu zawarł umowy z siedmioma oddziałami PGE Dystrybucja SA, których przedmiotem była dostawa 1-fazowych i 3-fazowych liczników energii elektrycznej o wartości 24,8 mln zł. w 2018 r. Prawo opcji przewidywało dodatkową możliwość zwiększenia zamówienia o kwotę 32,5 mln zł netto z realizacją dostaw w 2019 roku. W październiku 2018 r. Apator SA otrzymał potwierdzenie skorzystania z niego przez sześć z siedmiu oddziałów PGE. W listopadzie 2018 r. analogiczne potwierdzenie przesłał ostatni z oddziałów. Realizacja umów przebiega zgodnie z harmonogramem, zrealizowanych zostało ok. 70% wartości dostaw.
3. Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy podjęło w dniu 28 maja 2018 roku uchwałę o wypłacie dywidendy z zysku za 2017 rok w wysokości 1,20 zł brutto na akcję. Pozostała (po wypłacie zaliczki w grudniu 2017 r.) część dywidendy w wysokości 0,85 zł brutto na akcję została wypłacona akcjonariuszom w dniu 25 czerwca 2018 roku.
4. 30 maja 2018 r. Zarząd Apator SA podjął uchwałę w sprawie realizacji Programu odkupu akcji własnych w celu ich umorzenia i obniżenia kapitału zakładowego. Na realizację Programu przeznaczona została kwota nie wyższa niż 20 mln zł. Realizacja Programu potrwa maksymalnie do 31 maja 2019 r. Skup akcji realizowany jest za pośrednictwem Erste Securities Polska SA z siedzibą w Warszawie. Od rozpoczęcia skupu akcji do końca 2018 r. skupionych zostało 187.800 akcji własnych, dających 187.800 głosów na WZA, stanowiących łącznie 0,5673% kapitału zakładowego i 0,3407% ogólnej liczby głosów na WZA. Liczba akcji skupionych na dzień 28 kwietnia br. wyniosła 246.100 stanowiąc łącznie 0,7433% kapitału zakładowego i 0,4465% ogólnej liczby głosów na WZA.
5. W dniu 5 czerwca 2018 roku doszło do zawarcia ugody pomiędzy Tauron Dystrybucja SA, a Konsorcjum z udziałem spółki zależnej – Apator Rector sp. z o.o., którego liderem jest Comarch S.A. Zgodnie z zawartą ugoda Tauron Dystrybucja SA obniżył żądanie zapłaty kar umownych z tytułu zwłoki w realizacji umowy na wykonanie i wdrożenie Systemu Zarządzania Majątkiem Sieciowym z kwoty 30,2 mln zł do kwoty 11,1 mln zł, zrzekając się dalszego dochodzenia naliczonych kar umownych. Uzgodniona pomiędzy stronami kary będą podlegały rozliczeniu poprzez potrącenia umowne z wierzytelnościami o zapłatę wynagrodzenia za dodatkowe prace zidentyfikowane przez Tauron, których realizacja nastąpi w latach 2018-2022. 8 czerwca ugoda została zatwierdzona przez właściwy Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie. Po podpisaniu ugody realizacja prac przebiega zgodnie z uzgodnionym harmonogramem - na koniec września 2018 ukończony został zakres projektu ZMS, a w kolejnych miesiącach (także zgodnie z planem) zakończone zostały prace dodatkowe określone w ramach ugody.
6. 13 czerwca 2018 r. oferta Apator SA została wybrana jako najkorzystniejsza w przetargu na dostawę liczników komunalnych 1 i 3-fazowych ogłoszonym przez innogy Stoen Operator Sp. z o. o. Umowę z Zamawiającym o wartości 20,9 mln zł netto zawarto w dniu 9 lipca 2018 r. Dostawy liczników realizowane będą do 30 marca 2020 roku. Realizacja umowy przebiega zgodnie z harmonogramem, ok. 55% jej wartości zostało już zrealizowane.
7. W dniu 18 czerwca 2018 r. Apator SA zawarł umowę z Energa Operator SA, której przedmiotem jest dostawa komunalnych 1-fazowych i 3-fazowych liczników energii elektrycznej o wartości 29,6 mln zł do końca 2018 r. z możliwością wydłużenia terminu do 30 czerwca 2019 r. Energa skorzystała z prawa

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

wydłużenia okresu realizacji, w związku z czym umowa powinna zostać zrealizowana do końca czerwca br. Do momentu publikacji niniejszego raportu ok. 50% jej wartości zostało zrealizowane.

8. 22 czerwca 2018 roku oferta Apator Metrix SA o wartości 26,8 mln zł została wybrana jako najkorzystniejsza w sześciu zadaniach będących częścią przetargu na dostawę gazomierzy miechowych dla Polskiej Spółki Gazownictwa sp. z o.o. Umowa pomiędzy Apator Metrix SA, a Polską Spółką Gazownictwa sp. z o.o. zawarta została w dniu 16 lipca br. Jej przedmiotem jest dostawa gazomierzy miechowych o wartości 26,8 mln zł. Warunki umowy przewidują prawo opcji polegające na możliwości zwiększenia zamówienia maksymalnie o 40%. W związku z powyższym, potencjalna maksymalna wartość kontraktu wynosi 37,5 mln zł.
9. W dniu 29 czerwca 2018 r. przeprowadzona została konwersja 100.001 akcji imiennych Apator SA na akcje zwykłe na okaziciela. 12 lipca br. akcje powyższe zostały zasymilowane i wprowadzone do obrotu giełdowego.
10. 30 sierpnia 2018 r. pomiędzy ING Bank Śląski SA, a następującymi spółkami Grupy Apator: Apator SA, Apator Powogaz SA, Apator Metrix SA, FAP Pafal SA, Apator Elkomtech SA, Apator Control Sp. z o.o., Apator Rector Sp. z o.o., Apator Telemetry Sp. z o.o. zawarty został aneks do Umowy Wieloproduktowej z 22 czerwca 2016 r., na mocy którego okres kredytowania wydłużony został o kolejne 2 lata, a odnawialny limit kredytu parasolowego przyznanego Grupie zwiększono do 140 mln zł (z obowiązujących wcześniej 120 mln zł)*.
11. W dniu 3 września 2018 r. Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników Apator Rector sp. z o.o. podjęło uchwałę, na mocy której kapitał zakładowy Spółki podwyższony został z kwoty 1 mln zł do 2 mln zł poprzez utworzenie 1 tys. nowych udziałów o wartości nominalnej 1 tys. zł każdy. Nowo utworzone udziały objęte zostały przez Apator SA za wkład pieniężny w kwocie 30 mln zł, a nadwyżka wartości wkładu na pokrycie udziałów nad ich wartością nominalną (29 mln zł) przekazana została na kapitał zapasowy Spółki. Uzyskane w drodze powyższej transakcji środki Apator Rector przeznaczył na spłatę pożyczki (w kwocie 30 mln zł) udzielonej mu przez Apator SA w listopadzie 2017 r.
12. W dniu 17 października 2018 r. Rada Nadzorcza Apator SA zatwierdziła Strategię Grupy Apator na lata 2019-2023.
13. W dniu 31 października 2018 r. Apator SA zawarł z Towarzystwem Ubezpieczeń Euler Hermes S.A. aneks do Umowy o udzielanie gwarancji kontraktowych w ramach limitu odnawialnego z dnia 19 listopada 2009 roku. Na mocy aneksu ustanowiono nowy limit na gwarancje kontraktowe dla Spółki w kwocie 20 mln zł.
14. W dniu 15 listopada 2018 r. Zarząd Apator SA podjął decyzję, a następnie Rada Nadzorcza Apator SA wyraziła zgodę na wypłatę zaliczki na poczet przewidywanej dywidendy z zysku za 2018 rok w wysokości 0,40 zł brutto na jedną akcję. Zaliczkę wypłacono w dniu 21 grudnia 2018 r.
15. 22 listopada 2018 r. Apator Metrix podpisał oświadczenie o poddaniu się egzekucji w trybie 777 k.p.c. na rzecz Banku Handlowego SA do maksymalnej kwoty 4,8 mln GBP (tj. 23,2 mln zł według średniego kursu NBP z dnia 21 listopada 2018 roku). Oświadczenie stanowi zabezpieczenie umowy ramowej (z 11 października 2017 r.) o linię rewolwingową na udzielenie gwarancji bankowych stanowiącej zabezpieczenie kredytu zaciągniętego przez spółkę GWi na wcześniejszą spłatę pożyczki udzielonej spółce przez BI Group PLC.
16. W dniu 22 listopada 2018 r. Apator SA otrzymał informację o wynikach przetargu na dostawę 3-fazowych liczników energii elektrycznej na rynek niemiecki, w którym udział brała Apator GmbH (spółka zależna od Apator SA). Wartość przyznaných spółce zamówień wyniosła ok. 2,2 mln euro (tj. ok. 9,5 mln zł według średniego kursu NBP z dnia 21 listopada 2018 r.) z terminem realizacji dostaw w 2019 r. Warunki przetargu przewidują również prawo opcji w zakresie dostaw w latach 2020 - 2021 o łącznej wartości 7,4 mln euro (ok. 31,8 mln zł). Spółka Apator GmbH zawarła umowę z kontrahentem w dniu 27 lutego 2019 r.

*) Odpowiednio wcześniej, tj. na mocy podpisanego 20 czerwca 2018 r. aneksu do Umowy Wieloproduktowej, 2-letni okres obowiązywania umowy został przedłużony o trzy miesiące, do dnia 22 września 2018 r.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

17. W dniu 22 listopada 2018 r. Apator SA otrzymał informację o wynikach przetargu na dostawę 3-fazowych liczników energii elektrycznej na rynek niemiecki, w którym udział brała Apator GmbH (spółka zależna od Apator SA). Wartość przyznanych spółce zamówień wyniosła ok. 2,2 mln euro (tj. ok. 9,5 mln zł według średniego kursu NBP z dnia 21 listopada 2018 r.) z terminem realizacji dostaw w 2019 r. Warunki przetargu przewidują również prawo opcji w zakresie dostaw w latach 2020 - 2021 o łącznej wartości 7,4 mln euro (ok. 31,8 mln zł). Spółka Apator GmbH zawarła umowę z kontrahentem w dniu 27 lutego 2019 r.
18. W dniu 6 grudnia 2018 r. oferta Apator SA została wybrana jako najkorzystniejsza w przetargu na dostawę 3-fazowych liczników energii elektrycznej zorganizowanym przez Tauron Dystrybucja SA. Dwie umowy z Zamawiającym o łącznej wartości 30,4 mln zł netto zawarte zostały 18 stycznia 2019 r. Dostawy realizowane będą do grudnia 2019 r. Umowy przewidują prawo opcji polegające na możliwości zwiększenia zamówień o łączną kwotę 9,1 mln zł netto z realizacją dostaw w 2019 r.
19. 14 grudnia 2018 r. Rada Nadzorcza Apator SA podjęła decyzję o rozszerzeniu składu Zarządu Apator SA do dwóch osób i powołała w jego skład z dniem 1 stycznia 2019 r. Arkadiusza Chmielewskiego powierzając mu stanowisko Dyrektora ds. Rozwoju Biznesu Grupy Apator.

W analizowanym okresie nie wystąpiły inne czynniki i zdarzenia, w tym o nietypowym charakterze, które miałyby istotny wpływ na wyniki Grupy Apator.

5. Wykaz zdarzeń, które wystąpiły po 31 grudnia 2018 roku

1. W dniu 10 stycznia 2019 r. spółka Apator Powogaz SA zawarła ze spółką stowarzyszoną ZAO Teplovodomer z siedzibą w Mytiszczi (Rosja) ramową umowę o współpracy na 2019 rok. Wartość umowy wynosi 6 mln euro netto, tj. 25,8 mln zł (wg średniego kursu NBP z dnia 10 stycznia 2019 r.), a jej przedmiotem jest dostawa wodomierzy, ciepłomierzy oraz podzielników kosztów do spółki ZAO Teplovodomer.
2. Decyzją z dnia 13 lutego 2019 r. Minister Przedsiębiorczości i Technologii zmienił zezwolenie dla Apator SA na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej poprzez przedłużenie terminów dot. zakończenia inwestycji, poniesienia wydatków inwestycyjnych i zatrudnienia pracowników do dnia 31 grudnia 2021 r.
3. W dniu 1 marca 2019 r. Zarząd Apator SA zarekomendował wypłatę dywidendy z zysku za rok obrotowy 2018 w wysokości 1,30 zł brutto na jedną akcję.
4. 1 marca 2019 r. Apator SA podał do publicznej wiadomości prognozę skonsolidowanych wyników finansowych dla Grupy Apator na 2019 r.
5. 28 marca 2019 r. Energa Operator SA dokonała wyboru oferty Apator SA w przetargu na dostawę 1-fazowych i 3-fazowych liczników energii elektrycznej. Wartość oferty wynosi 20,8 mln zł netto, a dostawy będą realizowane w terminie 12 miesięcy od dnia podpisania umowy z możliwością przedłużenia o okres nie dłuższy niż 6 miesięcy.
6. W dniu 1 kwietnia 2019 roku Sąd Rejonowy w Łodzi, XX Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, dokonał wpisu połączenia spółek zależnych od Apator SA tj. spółki Apator Elkomtech SA z siedzibą w Łodzi oraz spółki Apator Control sp. z o. o. z siedzibą w Toruniu. Połączenie nastąpiło w trybie art. 492 § 1 pkt 1 Kodeksu spółek handlowych poprzez przeniesienie całego majątku Apator Control sp. z o.o. na Apator Elkomtech SA w zamian za akcje w podwyższonym kapitale zakładowym Apator Elkomtech SA. Z dniem wpisu połączenia do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego Apator Elkomtech SA wstąpił we wszystkie prawa i obowiązki Apator Control sp. z o. o.
7. W dniu 15 kwietnia 2019 roku do Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie wpłynęła skarga kasacyjna od Dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 6 lutego 2019 r. w sprawie skargi na interpretację indywidualną Dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej z dnia 1 października 2018 roku w przedmiocie

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

podatku dochodowego od osób prawnych w sprawie zaliczenia przez Apator Rector sp. z o.o. kary z tytułu zwłoki w kontrakcie Tauron Dystrybucja w koszty uzyskania przychodu. Sprawa będzie rozstrzygana przed NSA w Warszawie. Termin oczekiwania rozpatrzenia skargi to minimum 2 lata.

6. Sytuacja w branży oraz perspektywy rozwoju działalności z uwzględnieniem elementów strategii

Wśród czynników, które w największym stopniu będą determinować rozwój Grupy Apator w perspektywie kolejnych okresów, należy wymienić:

- sytuację makroekonomiczną,
- symptomy pogarszającej się sytuacji w budownictwie,
- rosnące zamówienia tzw. zielonej energetyki w Polsce (o ok. 40%),
- wzrost cen energii dla przedsiębiorstw w Polsce,
- kształtowanie się kursów walut USD (koszty zakupu materiałów elektronicznych), EUR i GBP (przychody ze sprzedaży eksportowej) oraz efekty realizowanej polityki zabezpieczenia kursów walut,
- zmiany technologiczne i trendy w branży,
- zmiany legislacyjne i wymogi regulacyjne,
- sytuację na rynku pracy, dostęp do wykwalifikowanej kadry (zwłaszcza z obszaru R&D) oraz pracowników produkcyjnych,
- postępującą automatyzację i robotyzację procesów produkcji ukierunkowanych na zwiększenie mocy produkcyjnych i zwiększanie efektywności operacyjnej spółek produkcyjnych Grupy Apator,
- stały przegląd portfela produktowego i jego optymalizację pod kątem obniżki TKW – redesign to cost,
- wzrost cen komponentów elektronicznych.

Segment Energia Elektryczna

Grupa Apator znaczącą część swoich przychodów generuje w sektorze produktów i usług skierowanych do przedsiębiorstw działających w branży energetycznej, wśród których są: Operatorzy Systemów Dystrybucyjnych (zakłady energetyczne), hurtownie elektroenergetyczne, przedsiębiorstwa elektromontażowe i elektroinstalacyjne. Mniej liczną grupę klientów stanowią zakłady przemysłowe.

Udział segmentu Energia Elektryczna w przychodach ogółem (dla działalności kontynuowanej i zaniechanej) wyniósł w omawianym okresie ok. 46% (z czego niemal 82% przychodów segmentu wygenerowano w kraju).

Do głównych czynników wpływających na działalność segmentu Energia Elektryczna w Polsce należą:

- dynamika rozwoju gospodarczego i rozwoju budownictwa,
Według danych GUS produkcja sprzedana liczników energii w 2018 r. była o 27% wyższa niż w roku 2017. Liczba wydanych pozwoleń na budowę w tym okresie wzrosła o 2,7% , zaś liczba oddawanych do użytku budynków i mieszkań wzrosła o 3,6% r/r; pomimo ożywienia branża budowlana boryka się z takimi utrudnieniami, jak niedobór wykwalifikowanych pracowników, rosnące koszty materiałów i opóźnienia w płatnościach,
- preferencje w zakresie inwestycji publicznych – nacisk na rozwój i modernizację infrastruktury sieci elektroenergetycznych,
- prowadzenie prac nad nowym Prawem Energetycznym, w którym ma być uwzględniony harmonogram wdrożenia smart meteringu w Polsce,
- wyraźny trend wzrostowy zamówień w sferze „zielonej energetyki” i energooszczędnego oświetlenia. Zgodnie z nową Strategią Grupa Apator będzie dążyła do zagospodarowania nowych atrakcyjnych

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

obszarów związanych z lokalnym zarządzaniem energią (rozproszone „zielone” źródła energii wymagają zastosowania zaawansowanych rozwiązań do lokalnego pomiaru, monitorowania i automatycznego zarządzania energią w klastrach). Z kolei inteligentne oświetlenie wykorzystuje nowoczesne technologie komunikacyjne i systemy zdanego odczytu i sterowania, które są używane także w smart meteringu. Istnieje możliwość poszerzenia zakresu ich zastosowania także na miejskie inteligentne sieci oświetleniowe. Apator buduje ofertę w tym zakresie wychodząc naprzeciw rynkowym tendencjom,

- trend związany z podnoszeniem efektywności energetycznej (konieczność prowadzenia przez dużych odbiorców energii audytów energetycznych i lepszego zarządzania zużyciem mediów, co przekłada się na inwestycje w automatyzację i systemy zarządzania energią) oraz elastycznością zużycia energii i elastycznością sieci (wymuszający na OSD inwestycje w modernizację i rozbudowę infrastruktury sieci oraz inteligentne rozwiązania pomiarowe). Trend wspierany jest przez wzrost ceny energii dla przedsiębiorstw,
- stałe wymiany legalizacyjne elektronicznych liczników komunalnych (w związku z upływem okresu legalizacji),
- nierównowaga na rynku dostaw - wydłużanie się terminów dostaw kluczowych komponentów, głównie od producentów chińskich (nawet do kilkudziesięciu tygodni), które stawia europejskich producentów elektroniki w pozycji mniej korzystnej w porównaniu do producentów azjatyckich, mających zapewnione krótsze terminy dostaw. Zjawisko jest szczególnie uciążliwe dla przedsiębiorstw dostarczających wyroby elektroniczne w trybie zamówień publicznych (np. liczniki energii). Ta asymetria może mieć kluczowe znaczenie w kolejnych przetargach na rynku europejskim,
- wpływ nowych regulacji dotyczących Rynku Mocy na wdrażanie smart meteringu – odbiorcy przemysłowi i komercyjni zostali zobligowani ustawą do monitorowania zużycia ee w trybie zdalnym (odczyty godzinowe, transmisja danych w trybie dobowym), co w konsekwencji oznacza konieczność instalowania liczników energii elektrycznej z dodatkowymi funkcjonalnościami, które ma w ofercie Apator. Wprowadzenie dodatkowego progu zużycia w ustawie zmniejszyło liczbę odbiorców przemysłowych zobowiązanych do zdalnych pomiarów,
- przeprowadzone pod koniec 2018 r. aukcje Rynku Mocy i wprowadzenie opłaty mocowej przeznaczonej na modernizację i budowę nowych zawodowych elektrowni oraz usług zarządzania popytem DSM/DSR* powoduje znaczące ożywienie na rynku wytwarzania i przesyłu energii (aspekty środowiskowe związane z dyrektywą BAT). Ożywienie to sprzyja inwestycjom w automatyzację wytwarzania i przesyłu energii, stwarzając dobre perspektywy sprzedaży aktywnych systemów zarządzania majątkiem sieciowym (EAM) w kolejnych okresach oraz zwiększa popyt na zautomatyzowaną aparaturę łączeniową Sn,
- wzrastające ceny energii elektrycznej w Polsce przejściowo hamowane dla segmentu gospodarstw domowych regulacjami obniżającymi akcyzę na energię. Obniżenie opłat stałych w rachunkach za prąd i wzrost udziału opłat bezpośrednio związanych ze zużyciem energii będzie sprzyjało efektywniejszemu gospodarowaniu energią, które z kolei sprzyja rozwojowi sprzedaży urządzeń mierzących oraz systemów analizujących zużycie energii znajdujących się w ofercie Grupy Apator,

*) DSM (Demand Side Management) – Zarządzanie popytem, DSR (Demand Side Response) - reakcja strony popytowej na sygnały płynące z rynku stymulowane przez operatora systemu przesyłowego. Mechanizmy DSR wymagają od podmiotów dobrowolnie uczestniczących w systemie ograniczenia mocy urządzeń odbiorczych na polecenie operatora.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrąglenia:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

- znaczący wzrost aktywności firm związanych z budową przyszłej infrastruktury motoryzacji elektrycznej, budową źródeł OZE, a w szczególności instalacji fotowoltaicznych, jak i dużych farm wiatrowych, rozwojem platform dla przemysłu 4.0, obszarem efektywności energetycznej oraz rozwojem platform dla autonomicznych klastrów energetycznych, wymaga coraz szerszego stosowania systemów i urządzeń do nadzoru i sterowania siecią. Przyłączenie nowych niestabilnie pracujących źródeł OZE oraz tzw. „niespokojnych” odbiorników, do których zaliczają się stacje ładowania EV wymaga nie tylko wzmocnienia sieci, ale także jej uelastyczenia, które można osiągnąć tylko przez zastosowanie systemów SCADA wzbogaconych o funkcjonalności DSM. Przewidujemy że zwiększy się popyt na mikrosystemy HES zdalnego opomiarowania stosowane na bardziej rozbudowanych stacjach ładowania. Grupa Apator dostosowuje swoją ofertę dążąc do objęcia także tych nowych tworzących się dopiero segmentów rynku. Wzrost cen energii w przemyśle, który nastąpił w 2018 roku może przyczynić się do zwiększenia popytu na małe systemy pomiarowe dla przemysłu, takie jak MONITORUS,
- dynamiczny rozwój rynku fotowoltaiki w Polsce - spowodowany korzystnymi regulacjami podatkowymi oraz wprowadzeniem bardzo ambitnego programu „Czyste Powietrze” - sprzyjał w 2018 r. i prawdopodobnie będzie nadal sprzyjał w 2019 r. zwiększeniu zakupów aparatury pomiarowej i łączeniowej ee oraz ciepłomierzy. Większa liczba przyłączy prosumenckich powinna przełożyć się na wzrost popytu na liczniki elektroniczne z dwukierunkowym pomiarem energii i większą liczbę rozłączników.

Ponadto rosnące nasycenie rozproszonymi źródłami energii powinno w dłuższym okresie spowodować konieczną automatyzację sieci energetycznej po stronie niskich napięć i objęcie coraz większych obszarów tej sieci monitoringiem i nadzorem.

Kluczowym rynkiem zagranicznym dla segmentu Energia Elektryczna jest rynek niemiecki, gdzie wymiana liczników elektronicznych na inteligentne przebiega w ustalonym przez regulatora tempie. Trend związany z rozwojem inteligentnych sieci energetycznych w najbliższym czasie pojawi się także na najszybciej rozwijających się rynkach wschodnich (Litwa, Łotwa, Ukraina). Dla klienta litewskiego, w ramach programu pilotażowego, Apator dostarczył liczniki z modułami pracującymi w technologii NB IoT wraz z systemem gromadzącym dane przesyłane z urządzeń. Rozwiązanie Apatora umożliwia odczytywanie danych z liczników energii elektrycznej, ale także z gazomierzy.

Sprzedaż eksportowa w linii aparatury łączeniowej jest stabilna, trwają równocześnie prace nad rozszerzeniem rynku o Skandynawię.

Segment Woda i Ciepło

Rynek opomiarowania wody i ciepła w Polsce charakteryzuje się dużym rozproszeniem po stronie popytu. Grupa Apator dostarcza swoje produkty do szerokiej grupy klientów, wśród których są wodociągi, przedsiębiorstwa energii cieplnej, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, a także podmioty z sektora budownictwa i przemysłu. Udział segmentu Woda i Ciepło w sprzedaży ogółem (dla działalności kontynuowanej i zaniechanej) wyniósł w 2018 r. 30,6% (z czego sprzedaż eksportowa stanowiła 60% obrotów ogółem tego segmentu).

Do głównych czynników wpływających na działalność segmentu Woda i Ciepło należą:

- dynamika rozwoju gospodarczego i rozwoju budownictwa,

Według danych GUS w segmencie wodomierzy w 2018 r. odnotowano spadek produkcji sprzedanej o ok. 14,5% r/r. Jednocześnie odnotowano wzrost liczby przyłączy do sieci ciepłowniczej w Polsce, który prawdopodobnie przedłuży się na kolejne lata. W ostatnich latach rynek stabilnie się rozwija (wzrost średnio ok. 4-5% r/r), co jest związane z rozwojem budownictwa, a w przypadku ciepłomierzy także z likwidacją niskich

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

emisji, skutkującą wzrostem liczby przyłączy do sieci ciepłowniczych (przy czym znaczenie tego czynnika w Polsce systematycznie wzrasta),

- konkurencja zarówno ze strony firm lokalnych, jak i dostawców zagranicznych,
- spadek popytu na podzielniki kosztów związany z nasyceniem tego segmentu rynku, rekompensowany przez wzrost zapotrzebowania na ciepłomierze elektroniczne,
- wzrastający popyt na coraz dokładniejsze metody pomiaru, jakimi są wodomierze ultradźwiękowe oraz planowane wymiany wodomierzy mechanicznych na ultradźwiękowe w krajach Bliskiego Wschodu (Arabia Saudyjska, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Jordania),
- wzrost popularności technologii smart zarówno w odniesieniu do wodomierzy, jak i ciepłomierzy,
- programy pomocowe z UE i Banku Światowego dla krajów afrykańskich przeznaczone na poszerzenie dostępu do wody pitnej.

Segment Gaz

Klientami spółek Grupy Apator w segmencie Gaz są odbiorcy instytucjonalni oraz spółki gazownicze. Segment ten stanowił w 2018 r. 21,7% sprzedaży ogółem (dla działalności kontynuowanej i zaniechanej), z czego niemal 84% sprzedaży w tym segmencie wygenerowano za granicą).

Sytuację linii opomiarowania gazu charakteryzuje przede wszystkim:

- dynamika rozwoju gospodarczego i rozwoju budownictwa, Według danych GUS w 2018 r. odnotowano około 23% spadek produkcji sprzedanej gazomierzy. W skali UE prognozowany jest w kolejnych latach nieznaczny, ale stały trend spadku zapotrzebowania na gaz ziemny sieciowy przesyłany rurociągami z kierunku wschodniego oraz znaczny wzrost zapotrzebowania na gaz ziemny w Azji (Chiny, Korea, Japonia). W Europie gaz ziemny z kierunku wschodniego będzie stopniowo zastępowany LNG sprowadzanym za pomocą transportu morskiego i magazynowanym w terminalach gazowych i w coraz większym stopniu wykorzystanym następnie także jako gaz sieciowy. W Europie Zachodniej (np. Francja) w najbliższych latach będzie wzrastał udział biogazu w gazie sieciowym, a także wodoru pozyskiwanego ze źródeł odnawialnych, które stopniowo będą zastępowały tradycyjny gaz ziemny w związku z dekarbonizacją i celami „klimatycznymi” UE. W konsekwencji tych zmian przewiduje się stabilizację zużycia gazu sieciowego w Europie przy jednoczesnym nieznacznym spadku cen (nowe złoża w Katarze i Tobago oraz przyrost importu z USA),
- wzrost zapotrzebowania (a w konsekwencji sprzedaży) na rynkach Europy Zachodniej na gazomierze z dodatkowymi funkcjonalnościami (zdalny odczyt, funkcje odcinania przepływu gazu, korekcja temperatury i ciśnienia) oraz wzrost zapytań o gazomierze statyczne w technologii ultradźwiękowej i masowo-termicznej. Do Holandii, pierwszego rynku w Europie, na którym regulator wymusił zastosowanie gazomierzy inteligentnych zamiast tradycyjnych, dołączyły Francja, Wielka Brytania i Włochy, czyli największe rynki gazomierzy w Europie, ale także mniejsze, jak Luksemburg i Belgia,
- plany wdrożenia inteligentnych gazomierzy w Polsce,
- aukcje elektroniczne i konsolidowanie zamówień przez różnych OSD w ramach jednego przetargu,
- konieczność zdobywania dodatkowych certyfikatów potwierdzających bezpieczeństwo przekazywania danych oraz interoperacyjność gazomierzy,
- znaczący spadek cen gazomierzy, szczególnie na rynkach włoskim, brytyjskim i holenderskim; zarówno w odniesieniu do gazomierzy tradycyjnych, jak i inteligentnych.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

7. Czynniki ryzyka i zagrożeń

Zarządzanie ryzykiem w Grupie Apator ma na celu zapewnienie, że wszystkie istotne czynniki ryzyka są na bieżąco identyfikowane, analizowane i kontrolowane. Kolejność, w jakiej poniżej zostały przedstawione główne ryzyka, nie odzwierciedla prawdopodobieństwa ich wystąpienia. Poniższe zestawienie zawiera najistotniejsze ryzyka związane z działalnością biznesową Grupy Apator.

▪ Ryzyko zmian gospodarczych i politycznych

Znaczący wpływ na działalność i wielkość sprzedaży Grupy Apator ma sytuacja gospodarcza i polityczna w kraju oraz na rynkach zagranicznych. Na rynku krajowym, ze względu na znaczny udział w przychodach sektora energetycznego, szczególnie istotny wpływ ma polityka energetyczna, inwestycje infrastrukturalne w energetyce oraz duża koncentracja klientów tego sektora.

W celu zmniejszenia wpływu koncentracji klientów, Grupa prowadzi ekspansję na rynkach zagranicznych oraz poszukuje dla wybranych produktów i usług szans sprzedażowych poza energetyką (w przemyśle). Obecnie Grupa koncentruje się na umacnianiu pozycji rynkowej w obszarze EMEA, w którym odnotowuje się istotne wzrosty sprzedaży.

▪ Ryzyko regulacyjne i zmian legislacyjnych

Z uwagi na regulowany charakter rynku energetycznego, znaczący wpływ na sprzedaż Grupy Apator mają zmiany legislacyjne. Dodatkowym czynnikiem ryzyka jest systematycznie rosnąca zmienność obowiązującego prawa. Pojawiające się coraz częściej projekty nowych aktów prawnych i/lub nowelizacje już istniejących potęgują naturalną w takiej sytuacji niepewność wśród przedsiębiorstw, którym coraz trudniej jest planować swoje przyszłe działania i przewidywać ich skutki, co odbija się m.in. na realizacji przez nie inwestycji.

Energy Flexibility „Pakiet zimowy UE” – pakiet dokumentów (opublikowany przez KE pod koniec listopada 2016 r.) nakreślających nowe oczekiwania Komisji Europejskiej w zakresie realizacji unijnych celów klimatyczno-energetycznych na 2030 r. w czterech głównych obszarach: bezpieczeństwo dostaw, wewnętrzny rynek energii, efektywność energetyczna oraz transformacja energetyczna. Pakiet wprowadza m.in. szersze pojęcie elastyczności energetycznej, czyli zdolności elastycznego ograniczenia i zwiększenia popytu, a także zdolności do elastycznego zmniejszenia produkcji energii. W konsekwencji wprowadzanych zmian spodziewane jest przyspieszenie w zakresie wdrożenia technologii smart grid i smart metering w Europie.

Ustawa Prawo Energetyczne (w trakcie) - w 2018 r. konsultowane były głębokie zmiany w Prawie Energetycznym dotyczące wprowadzenia harmonogramu wdrożenia smart meteringu w Polsce, którego ostateczny kształt nie został jeszcze zatwierdzony. Dyskutowano też nad wprowadzeniem funkcji Operatora Informacji Pomiarowej. Zatwierdzenie powyższych zmian będzie mieć wpływ nie tylko na zmianę technologii pomiarowej, ale także na wzrost znaczenia automatyzacji sieci dystrybucyjnych.

Nowelizacja Ustawy Prawo o miarach wprowadza możliwość dokonywania ponownej legalizacji jednorodnej partii przyrządów pomiarowych metodą statystyczną. Metoda ta polega na losowym pobraniu z każdej jednorodnej partii przyrządów pomiarowych próbki tych przyrządów i sprawdzeniu każdego egzemplarza przyrządu pomiarowego z pobranej próbki. Obecnie legalizacja ponowna przyrządu pomiarowego może być wykonana wyłącznie poprzez sprawdzenie każdego egzemplarza przyrządu pomiarowego. Ustawa ma zastosowanie w pierwszej kolejności dla liczników gazu, następnie dla liczników energii elektrycznej i może w przyszłości wpłynąć na zmniejszenie liczby ogłaszanych przetargów przez operatorów systemów

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

dystrybucyjnych Z drugiej strony, regulacja sprzyja producentom wysokiej jakości przyrządów pomiarowych (takim jak Grupa Apator), które utrzymują stabilne wartości pomiaru w długim horyzoncie czasu.

Rozporządzenie UE 2016/679 (RODO) poprzez zakwalifikowanie danych pomiarowych o zużyciu energii do danych osobowych wprowadziło nowe rodzaje odpowiedzialności w zakresie przetwarzania, wykorzystywania i przechowywania tych danych. Spowodowało to zmianę oczekiwań klientów w stosunku do poziomu zabezpieczeń danych zbieranych i przesyłanych przez urządzenia i systemy, znacznie wykraczającą poza standardowe zapewnienie szyfrowanej komunikacji. Pod względem poziomu bezpieczeństwa produkty Grupy Apator spełniają nowe wymagania techniczno-rynkowe.

▪ **Ryzyko dostępności pracowników**

Działalność Grupy Apator zależy od kompetencji i wiedzy pracowników, szczególnie w działach R&D, oraz od dostępności pracowników produkcyjnych. W celu minimalizacji ryzyka wynikającego z ograniczeń rynku pracy, Grupa Apator realizuje działania w celu pozyskania i utrzymania kadry, w tym związane z budowaniem marki pracodawcy, tworzeniem programów retencyjnych, rozwojem kompetencji oraz z poprawą organizacji i efektywności pracy. Niezależnie jednak od podejmowanych działań, biorąc pod uwagę tendencje do umacniania się rynku pracownika, trzeba liczyć się z także koniecznością dalszej, postępującej automatyzacji produkcji.

▪ **Ryzyko dostaw komponentów elektronicznych**

Rozregulowanie światowego rynku dostaw komponentów elektronicznych spotęgowane intensywnym wzrostem zapotrzebowania na metale ziem rzadkich, negatywnym oddziaływaniem polityki ceł i taryf importowych Stanów Zjednoczonych oraz zaostrzeniem regulacji unijnych w zakresie ochrony środowiska wpływają na wydłużenia czasu dostaw i poziom cen niektórych komponentów elektronicznych. Prawdopodobieństwo zakłóceń w dostawach tych komponentów jest co prawda wysokie i może spowodować chwilowe utrudnienia działalności operacyjnej, ale z uwagi na stosowaną politykę zakupową, dywersyfikację dostaw i technologii, materializacja ryzyka nie powinna istotnie wpłynąć na jakość i terminowość dostaw produktów.

▪ **Spadkowy trend cen liczników gazu i energii elektrycznej**

W wyniku komodytyzacji rozwiązań i technologii, bardzo konkurencyjnego rynku oraz dużej siły zakupowej operatorów systemów dystrybucyjnych (centralizacja zakupów, uzupełnienie przetargów systemem aukcyjnym, alokacja kontraktów 1-2 letnich u jednego dostawcy) na rynku liczników energii elektrycznej i gazu utrzymuje się od dłuższego czasu spadkowy trend w zakresie cen. Na rynku opomiarowania gazu zauważalna jest wzmożona konkurencja cenowa wynikająca m.in z ograniczenia rynku gazomierzy z liczydłem mechanicznym oraz pojawienia się nowej, silnej konkurencji w obszarze gazomierzy inteligentnych. Spadek rentowności w niektórych obszarach wynika zarówno ze wzmożonej konkurencji, jak i mniejszych ilości produkowanych gazomierzy spowodowanych zakończeniem sprzedaży do Indii na podstawie zawartej umowy licencyjnej. Grupa Apator jest dość dobrze przygotowana do konkurencji w obszarze cen, a w celu dostosowania się do panujących warunków rynkowych konsekwentnie pracuje nad systematyczną optymalizacją kosztów i swojej oferty produktowej.

▪ **Ryzyko rozwoju technologii pomiaru elektronicznego i dopasowania oferty produktowej**

Szybkość zmian technologicznych, wymogi legislacyjne odnośnie efektywności energetycznej, zmiana oczekiwań klienta dotyczących ograniczania obsługi urządzeń pomiarowych oraz niskich cen wpływają na

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

zmiany technologii pomiaru elektronicznego i skracanie cyklu życia produktu. Tendencje rynkowe wskazują na rosnące zainteresowanie statycznymi technologiami opomiarowania opartymi wyłącznie o układy elektroniczne (vs. mechaniczny) dla gazu i wody. Obserwowana jest też tendencja do automatyzacji, zdalnego sterowania siecią oraz zdalnego rozliczania energii. Brak wystarczająco szybkiego i równocześnie prawidłowo ukierunkowanego rozwoju know-how w tym zakresie w Grupie może spowodować powstanie trudnej do wypełnienia luki technologicznej.

▪ Ryzyko komercjalizacji projektów rozwojowych

Sytuacja na najbardziej rozwiniętych w zakresie opomiarowania gazu rynkach UE, tj. UK czy Włochy, uległa drastycznej zmianie. Przejęcia i koncentracja po stronie dostawców przyrządów pomiarowych, organizacja dużych przetargów na wieloletnie dostawy, a w efekcie nawiązanie dużych kontraktów w Belgii, we Włoszech i w Holandii spowodowało spadek poziomu cen. Wobec powyższego istnieje ryzyko niepełnej komercjalizacji prac rozwojowych.

▪ Ryzyko utraty wartości ekonomicznej nakładów na projekty rozwojowe

W Grupie Apator ponoszone są istotne nakłady na projekty rozwojowe mające na celu rozszerzenie portfela produktowego poprzez projektowanie nowych produktów, rozwiązań IT i technologii skierowanych do rozwijających się rynków mediów użytkowych w kraju i za granicą. Decyzje o inwestycjach w nowe projekty podejmowane są na podstawie analizy trendów rynkowych i sporządzanych biznesplanów. Ponoszone nakłady ujmują się jako wartości niematerialne w oparciu o cenę ich nabycia/koszt wytworzenia pomniejszone o skumulowane odpisy amortyzacyjne oraz odpisy z tytułu utraty wartości. Istnieje ryzyko związane z ewentualną koniecznością dokonania odpisów utraty wartości w przypadku zmniejszenia się skali popytu lub wzrostu konkurencji na rynkach, na których operują spółki Grupy.

▪ Ryzyko kar umownych oraz napraw gwarancyjnych

Ryzyko jest pochodną m.in. szybkości wprowadzania zmian technologicznych i produktowych na rynku (tj. liczniki smart, wodomierze ultradźwiękowe, technologie komunikacyjne) oraz wad jakościowych komponentów. Dotyczy głównie realizacji istotnych, długoterminowych umów z klientami, szczególnie w ramach przetargów zagranicznych. Wiąże się z niedotrzymaniem standardów jakościowych produktów oraz terminów dostaw, które w konsekwencji mogą doprowadzić do nałożenia wysokich kar umownych*, utraty dobrego wizerunku lub nawet utraty klientów. Dodatkowym czynnikiem potęgującym tego rodzaju ryzyko jest wzrastająca złożoność logistyki zaopatrzenia, w tym wydłużające się terminy dostaw komponentów elektronicznych, ograniczające możliwości ich pełnej kontroli i weryfikacji.

▪ Ryzyko utraty wartości przejętych aktywów

Wartość firmy jest wykazywana jako składnik aktywów i przynajmniej raz w roku poddawana jest testowi na utratę wartości. Wartość firmy jednostek zależnych na dzień 31.12.2018 r. w sprawozdaniu skonsolidowanym wynosi 120,2 mln zł, w tym:

*) O zawiązanych w 2017 r. rezerwach na kary umowne oraz naprawy gwarancyjne związanych z wykrytymi wadami jakościowymi w wybranych gazomierzach Grupa informowała w Rocznym sprawozdaniu zarządu za 2017 r. Sprawa reklamacji dot. gazomierzy dostarczonych na rynek holenderski została ostatecznie zamknięta podpisaniem przez Apator Metrix w lipcu br. ugody określającej ostateczną kwotę do zapłaty. Ponieważ uzgodniona kwota nie przekracza wartości utworzonych na ten cel rezerw, nie wpłynęła na pogorszenie bieżącego wyniku spółki.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

- Apator Rector - 43,1 mln zł,
- Apator Elkomtech – 34,4 mln zł,
- Apator Powogaz – 17,9 mln zł,
- Apator Miitors – 18,7 mln zł,
- GWI – 3,4 mln zł,
- pozostałe spółki – 2,7 mln zł.

Ryzyko związane jest z ewentualnym zmniejszeniem potencjału do generowania gotówki przez jednostki zależne/jednostki generujące gotówkę (CGU) w przedziale czasu określonym perspektywą biznes planu.

▪ Ryzyka związane ze spółką Apator Rector i jej wpływem na wyniki Grupy Apator

Na mocy podpisanych porozumień spółka Apator Rector finalizuje realizację dwóch dużych kontraktów informatycznych dla Energa Operator i Tauron Dystrybucja rozpoczętych odpowiednio w 2010 i 2012 roku.

W projekcie TD, na podstawie podpisanej w dniu 5 czerwca 2018 r. ugody (zatwierdzonej następnie w dniu 8 czerwca przez właściwy sąd) kontrahent obniżył żądanie zapłaty kar umownych z tytułu zwłoki w realizacji umowy z 30,2 mln zł do 11,1 mln zł, zrzekając się dalszego dochodzenia naliczonych kar. Ustalono równocześnie, że kary zostaną uregulowane przez Apator Rector i będą podlegały rozliczeniu poprzez potrącenia umowne z wierzytelnościami o zapłatę wynagrodzenia za dodatkowe prace o łącznej wartości ok. 24 mln zł, których realizacja nastąpi w latach 2018-2022. Prace w kontrakcie TD podzielone zostały na cztery podprojekty. We wrześniu 2018 r. (zgodnie z planowanym terminem) zakończona została realizacja pierwszego z nich - Wdrożenie ZMS, a dokumentacja podwykonawcza została odebrana przez klienta. Prace w ramach pozostałych projektów realizowane są zgodnie z harmonogramem i nie zidentyfikowano tutaj żadnych istotnych ryzyk. Obecnie - równolegle z finalizacją trzech pozostałych do zakończenia projektów objętych zakresem podstawowym Ugody - trwa planowanie modyfikacji w ramach serwisu rozwojowego, który będzie stanowił część prac dodatkowych przewidzianych Porozumieniem.

W projekcie EOP w listopadzie 2018 r. zakończył się - zgodnie z wcześniejszymi zapowiedziami - odbiór końcowy dla wszystkich umów, dzięki czemu z dniem 1 grudnia 2018 r. mógł rozpocząć się bieg 12-miesięcznego okresu gwarancji na system SID. Kwota należnych klientowi kar umownych została, o czym informowano już w raporcie okresowym za trzy kwartały 2018 r., w całości uregulowana.

Wraz z porządkowaniem i stabilizowaniem się sytuacji w obu kluczowych dla Apator Rector kontraktach, realizowano działania mające na celu poprawę sytuacji finansowej spółki (związanej przede wszystkim z wysokim poziomem zadłużenia i ograniczeniem płynności). We wrześniu 2018 r., po podwyższeniu kapitału zapasowego Apator Rector, objęciu jej nowo wyemitowanych udziałów przez Apator SA i przeznaczeniu uzyskanych dzięki temu środków na spłatę pożyczki (w kwocie 30 mln zł) udzielonej spółce przez Apator SA w listopadzie 2017 r., poziom zadłużenia Apator Rector uległ istotnemu obniżeniu (z 47,9 mln zł na koniec czerwca do 16,9 mln zł na koniec września 2018 r.). W kolejnych miesiącach, m.in. dzięki odblokowaniu płatności od TD oraz pozostałym bieżącym wpływom (w tym z nowo pozyskanych zleceń) spółka nie tylko terminowo regulowała bieżące zobowiązania, ale również spłaciła część wcześniejszego zadłużenia*.

Aktualnie Apator Rector realizuje nowe umowy, bierze udział w kolejnych przetargach, pozyskując nowe zlecenia, których horyzont realizacji wykracza poza 2019 r.

*) Na łączną kwotę zadłużenia składał się kredyt bankowy oraz pożyczka udzielona spółce przez Apator SA na mocy umowy z dnia 14 grudnia 2018 r. (umowa zastąpiła wcześniejsze umowy pożyczki podpisane z Apator SA, które rozwiązano z dniem 14 i 17 grudnia ur. stosownymi porozumieniami). Z całkowitej kwoty udzielonej pożyczki w wysokości 10 mln zł, na dzień 31.12.2018 r. uruchomione zostało 4.194 tys. zł.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

▪ Ryzyka walutowe

Ryzyko walutowe występuje ze względu na istotną wartość sprzedaży eksportowej, jak również import materiałów i komponentów. Ryzyko związane jest z niestabilnością rynku finansowego i dużą zmiennością kursów walut, a także z różnicami kursowymi. Zmiana kursów walutowych może trwale wpłynąć na konkurencyjność i rynkową wartość firmy (zmiana kursów walutowych może decydować o istotnym wzroście kosztów lub spadku planowanych dochodów z handlowych operacji zagranicznych).

W 2018 roku odnotowano korzystną tendencję w zakresie kształtowania się kursu PLN/USD, która wpływała na ponoszone koszty surowców i materiałów. Średni kurs PLN/USD w 2018 r. wyniósł 3,61; podczas gdy średni kurs PLN/USD w 2017 r. wyniósł 3,78.

W zakresie kształtowania się waluty EUR w stosunku do PLN tendencja wzmacniania się euro działa korzystnie na sytuację Grupy Apator powodując wzrost wpływów z eksportu, jednak zmiany w poziomie kursu euro w 2018 roku były bardzo nieznaczne (średni kurs EUR/PLN ukształtował się w 2018 r. na poziomie 4,26 analogicznym jak w roku 2017), stąd ich wpływ na sytuację Grupy i wielkość wpływów denominowanych w euro była stosunkowo ograniczona. W celu minimalizacji ryzyka walutowego, Grupa Apator prowadzi skuteczną politykę zabezpieczeń w zakresie kursu EUR i USD. Na dzień 31 grudnia 2018 roku:

- stan kontraktów terminowych zabezpieczających walutę EUR wynosił 47.400 tys. EUR z terminami realizacji w latach 2019 – 2020 po średnim kursie 4,44 zł,
- stan transakcji zabezpieczających walutę USD wynosił 3.100 tys. USD z terminami realizacji w 2019 roku po średnim kursie 3,49 zł,
- stan transakcji zabezpieczających walutę CNY: 4.050 tys. CNY z terminami realizacji w 2019 roku po średnim kursie 0,54 zł.

▪ Ryzyko związane z płynnością finansową

Ryzyko zarządzane jest poprzez bieżącą i okresową analizę splotu należności, jak i terminowe regulowanie zobowiązań, utrzymanie odpowiednich poziomów kowenantów określonych w umowach kredytowych.

Grupa Apator posiada prawidłową płynność finansową. W 2016 roku wdrożyła kredyt wieloproduktowy (parasolowy), który pozwala na elastyczne zarządzanie płynnością poszczególnych spółek Grupy. W dniu 30 sierpnia 2018 r. umowę wieloproduktową aneksowano przedłużając okres kredytowania o kolejne 2 lata oraz zwiększając odnawialny limit kredytu parasolowego przyznanego Grupie z obowiązujących wcześniej 120 mln zł do 140 mln zł.

▪ Ryzyko podatkowe

Przepisy dotyczące podatku od towarów i usług, podatku dochodowego od osób prawnych, fizycznych, czy składek na ubezpieczenia społeczne podlegają zmianom oraz zmienia się ich interpretacja przez organy skarbowe. Skutkiem tego niejednokrotnie brak jest odniesienia do utrwalonych regulacji bądź precedensów prawnych lub zmienia się podejście organów skarbowych do transakcji podatkowych. Obowiązujące przepisy zawierają również niejasności, które powodują różnice w opiniach, co do interpretacji prawnej przepisów podatkowych zarówno między organami państwowymi, jak i między organami państwowymi i przedsiębiorstwami. Rozliczenia podatkowe oraz inne (na przykład celne czy dewizowe) mogą być przedmiotem kontroli organów, które uprawnione są do nakładania istotnych kar, a ustalone w wyniku kontroli dodatkowe kwoty zobowiązań muszą zostać wpłacone wraz z odsetkami.

Dostarczanie zaawansowanych technologicznie wyrobów dla najbardziej wymagających klientów w Polsce i za granicą RP, jest aktualnie istotnym czynnikiem rozwoju biznesu w Grupie, przynoszącym stabilne zyski, niemniej z uwagi na osiągniętą skalę i tempo rozwoju, a także na fakt, że złożoność przedmiotu realizacji umów na dostawy produktów wymaga niejednokrotnie udziału w międzynarodowych konsorcjach,

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

automatycznie zwiększa związane z prowadzeniem działalności międzynarodowej ryzyka finansowe. Jednym z elementów tych ryzyk są ryzyka podatkowe związane z przepływem towarów pomiędzy firmami współpracującymi w ramach realizacji umów i pochodzącymi z różnych krajów, a co za tym idzie towarzyszącymi tym transakcjom interpretacjami podatkowymi.

Rozliczenia podatkowe mogą zostać poddane kontroli przez okres pięciu lat. W efekcie kwoty wykazane w sprawozdaniu finansowym mogą ulec zmianie w późniejszym terminie po ostatecznym ustaleniu ich wysokości przez organa skarbowe. Grupa Apator stoi na stanowisku, że utworzono odpowiednie rezerwy w odniesieniu do prawdopodobnych i możliwych do kwantyfikacji ryzyk zobowiązań.

▪ **Ryzyko niższego poziomu wykorzystania aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego**

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wykazywane jest aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego, które głównie dotyczy:

- ulgi strefowej wynikającej z prowadzenia działalności w Pomorskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej przez podmiot dominujący,
- tarczy podatkowej istniejącej w spółkach Grupy Apator.

Poziom tego aktywa jest ustalany na podstawie wieloletnich planów finansowych i odzwierciedla kwotę przewidzianą w przyszłości do odliczenia od podatku dochodowego. Aktywo podlega okresowej analizie możliwości jego wykorzystania.

Na dzień 31 grudnia 2018 r. wysokość aktywa z tyt. podatku odroczonego ogółem Grupy Apator wynosi 33,5 mln zł (w tym wartość aktywa z tyt. straty podatkowej 15,5 mln zł) i ma potwierdzenie w planach biznesowych. Istnieje jednak ryzyko niepełnego wykorzystania aktywa, w przypadku braku pełnej realizacji założonych celów lub braku możliwości odliczenia straty podatkowej od dochodów w kolejnych latach.

8. Opis istotnych pozycji pozabilansowych i inwestycji

Informacja na temat istotnych pozycji pozabilansowych Grupy Apator została zawarta w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym (Raport roczny RS – 2018).

8.1. Opis struktury głównych lokat kapitałowych lub głównych inwestycji kapitałowych dokonanych w ramach Grupy Apator w 2018 r.

W 2018 r. inwestycje kapitałowe Grupy Apator dotyczyły:

- Apator SA:
  - objął 1.000 nowych udziałów o wartości nominalnej 1.000 zł każdy i łącznej wartości nominalnej 1 mln zł w podwyższonym kapitale zakładowym Apator Rector sp. z o. o. (spółki zależnej od Apator SA). Udziały objęte zostały za wkład pieniężny w kwocie 30 mln zł, a nadwyżka (agio) pomiędzy wartością nominalną udziałów, a wartością wkładu na ich pokrycie została przekazana na kapitał zapasowy Apator Rector. Inwestycja spowodowała zwiększenie finansowego majątku trwałego (pozostałych aktywów finansowych) Apator SA na pozycji udziały w Apator Rector sp. z o. o. z kwoty 44,3 mln zł na koniec 2017 r. do 74,3 mln zł na koniec roku 2018,
  - sprzedał FAP Pafal SA (spółce zależnej od Apator SA) 110.000 akcji imiennych FAP Pafal SA za łączną kwotę 2,9 mln zł w celu umorzenia i obniżenia kapitału zakładowego. Inwestycja spowodowała obniżenie

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

finansowego majątku trwałego (pozostałych aktywów finansowych) Apator SA na pozycji akcje w FAP Pafal SA z kwoty 7,5 mln zł na koniec 2017 r. do 4,6 mln zł na koniec roku 2018,

- Apator Powogaz SA:
  - odkupił łącznie 254 udziałów w Apator Telemetry Sp. z o. o. od dwóch udziałowców mniejszościowych spółki. W wyniku transakcji dotychczasowy udział Apator Powogaz SA w Apator Telemetry Sp. z o. o. zwiększył się z 51,5% do 61,8%.

8.2. Inwestycje

Niefinansowy majątek:

W 2018 r. inwestycje Grupy Apator przekroczyły 47 mln zł, w tym głównie:

- 26 mln zł – nakłady zorientowane na prowadzenie prac rozwojowych i budowę portfela nowych produktów,
- 10 mln zł – zakupy modernizacyjno-odtworzeniowe maszyn i urządzeń,
- 3 mln zł – nakłady na sprzęt IT,
- 8 mln zł – pozostałe wydatki inwestycyjne obejmujące przede wszystkim nakłady ukierunkowane na zwiększenie zdolności produkcyjnych i efektywności.

Plan inwestycyjny Grupy Apator na 2019 r. wynosi 96 mln zł i dotyczy:

- 21 mln zł – nakładów na nowe produkty,
- 18 mln zł – nakładów na prace R&D,
- 33 mln zł – modernizacji maszyn i urządzeń oraz nakładów na zwiększenie zdolności produkcyjnych,
- 7 mln zł – nakładów dotyczących IT,
- 17 mln zł – pozostałych nakładów.

Ponieważ plany inwestycyjne przewidują istotny wzrost nakładów w stosunku do kwot wydatkowanych w latach ubiegłych, bierze się pod uwagę możliwość ich częściowego sfinansowania z udziałem środków zewnętrznych (zgodnie z założeniami nowej strategii Grupy Apator). Planując montaż finansowy przyszłych projektów, Grupa brać będzie pod uwagę możliwości finansowe poszczególnych spółek w taki sposób, aby poniesione wydatki nawet powiększone o koszty obsługi długu nie zagroziły utrzymaniu ich płynności finansowej, w szczególności w zakresie terminowego regulowania zobowiązań.

Finansowy majątek:

Chociaż Grupa Apator na bieżąco analizuje pojawiające się nowe możliwości akwizycyjne, do chwili obecnej nie zostały podjęte żadne wiążące działania związane z ewentualnymi przejęciami.

9. Kredyty, pożyczki, poręczenie, gwarancje

9.1. Kredyty

W 2018 r. żadna ze spółek Grupy Apator nie zawierała nowych umów kredytów. Dwukrotnie natomiast aneksowano Umowę Wieloproduktową z 22 czerwca 2016 r. Najpierw, na mocy aneksu z 20 czerwca 2018 r., 2-letni okres obowiązywania umowy przedłużono o trzy miesiące, do dnia 22 września 2018 r., następnie 30 sierpnia 2018 r. pomiędzy ING Bank Śląski SA, a następującymi spółkami Grupy Apator: Apator SA, Apator Powogaz SA, Apator Metrix SA, FAP Pafal SA, Apator Elkomtech SA, Apator Control Sp. z o.o., Apator Rector

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

Sp. z o.o., Apator Telemetry Sp. z o.o. zawarty został aneks, na mocy którego okres kredytowania wydłużony został o kolejne 2 lata (do 21 września 2020 r.), a odnawialny limit kredytu parasolowego przyznanego Grupie zwiększono do 140 mln zł (z obowiązujących wcześniej 120 mln zł). Oprocentowanie limitu oparte jest o stawkę WIBOR 1M powiększoną o marżę banku. W ramach umowy obowiązują następujące zabezpieczenia:

- zastawy rejestrowe na zapasach Spółek o łącznej wartości 75,6 mln zł,
- zastawy rejestrowe na środkach trwałych Spółek o łącznej wartości 32,7 mln zł,
- zastawy rejestrowe na rachunkach bankowych Spółek prowadzonych przez ING Bank Śląski SA,
- hipoteka na nieruchomościach Spółek do łącznej wartości wg wyceny Banku 8,9 mln zł,
- cesja praw z polisy ubezpieczeniowej powyższych zabezpieczeń,
- weksle „in blanco” wraz z deklaracjami wekslowymi wystawione przez kredytobiorców.

Zobowiązania wynikające z przyznanego limitu obciążają Spółki solidarnie, maksymalnie do kwoty 140 mln zł. Na dzień 31 grudnia 2018 r. stan zadłużenia Grupy Apator z tytułu zawartej umowy wieloproduktowej wynosił 111,2 mln zł.

28 września 2018 r. spółka Apator SA przed terminem wynikającym z Umowy spłaciła ostatnią ratę kredytu długoterminowego otrzymanego w dniu 19 marca 2014 r. z Banku Handlowego S.A. w Warszawie, przeznaczonego na sfinansowanie nabycia 100% akcji Apator Elkomtech SA. Pierwotny termin spłaty ostatniej raty kredytu przypadła na ostatni dzień grudnia 2018 roku.

Stan zadłużenia z tytułu aneksowanej Umowy Wieloproduktowej oraz pozostałych kredytów zaciągniętych w latach poprzednich przedstawia poniższa tabela.

Wyszczególnienie	na dzień 31.12.2018	na dzień 31.12.2017
Kredyty i pożyczki długoterminowe	24 007	32 310
płatne powyżej 1 roku do 2 lat	11 540	8 303
płatne powyżej 2 lat do 5 lat	12 467	24 007
płatne powyżej 5 lat	-	-
Kredyty i pożyczki krótkoterminowe	139 286	135 653
Kredyty i pożyczki ogółem	163 293	167 963

W 2018 r. żaden bank nie wypowiedział żadnej spółce Grupy Apator umowy kredytowej, a spółki Grupy Apator wywiązywały się z zobowiązań wynikających z zawartych umów kredytowych.

Informację na temat wszystkich umów kredytowych zamieszczono w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w punkcie 8.18 (Raport roczny RS – 2018).

9.2. Pożyczki

W 2018 r. spółki Grupy Apator nie udzielały pożyczek podmiotom spoza Grupy.

Stan udzielonych i otrzymanych pożyczek spółek Grupy Apator na dzień 31.12.2018 r. przedstawia się następująco:

1. Spółka Apator Powogaz SA posiada należność z tytułu skonsolidowanej pożyczki w wysokości 1.052,25 tys. EUR i z terminem wymagalności do 31.12.2020 r., która zastąpiła w grudniu 2017 r. trzy wcześniejsze pożyczki udzielone podmiotowi zależnemu spółce Apator Miitors ApS. Stopa oprocentowania pożyczki oparta jest na Euribor 12M powiększonej o marżę 1,21%.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

Tytułem	Kwota pożyczki	Data udzielenia pożyczki	Stan na 31.12.2018 (łącznie z odsetkami)	Waluta	Termin wymagalności	Stopa procentowa
pożyczka udzielona na finansowanie spłaty obligacji i bieżącej działalności spółki	1 052 250	19.12.2017 r.	1 063 186	EUR	31.12.2020 r.	EURIBOR 12M+1,21%
Suma	1 052 250		1 063 186	EUR		

Na dzień 31.12.2018 r. wysokość pozostałej do spłacenia pożyczki (wraz z odsetkami) wynosiła 1 063,2 tys. euro (tj. 4,6 mln zł wg średniego kursu NBP z dnia 31 grudnia 2018 r. równego 1 EUR = 4,3000 zł). Odsetki regulowane są na koniec każdego roku kalendarzowego.

2. 14 grudnia 2018 r., Apator SA udzielił spółce Apator Rector Sp. z o. o. pożyczki w kwocie 10 mln zł z okresem wymagalności do 13 grudnia 2019 r. Stopa oprocentowania pożyczki oparta jest na Wibor 1M powiększonej o marżę 3,76%. Na dzień 31.12.2018 r. wysokość pozostałej do spłacenia pożyczki powiększonej o należne odsetki wynosiła 4,2 mln zł. Równocześnie dwie wcześniejsze umowy pożyczki udzielone spółce Apator Rector przez Apator SA zostały rozwiązane na mocy podpisanych porozumień: porozumieniem z dnia 14 grudnia 2018 r. rozwiązano umowę pożyczki z 27 listopada 2017 r., porozumieniem z 17 grudnia 2018 r. umowę pożyczki z 26 stycznia 2018 r. W treści każdego z porozumień potwierdzono całkowitą spłatę pożyczki.

9.3. Poręczenia

W 2018 r. spółki Grupy Apator nie udzielały poręczeń podmiotom spoza Grupy.

Stan udzielonych poręczeń na dzień 31 grudnia 2018 r. był następujący:

- spółka zależna Apator Powogaz SA jest poręczycielem kredytu zaciągniętego w ING Bank Śląski SA dla spółki zależnej Apator Telemetry sp. z o.o. do kwoty 3,5 mln zł na okres do 30.11.2022 roku.

9.4. Gwarancje

Na dzień 31 grudnia 2018 r. stan udzielonych gwarancji jest następujący:

- spółka zależna Apator Metrix SA:
  - gwarancja dla spółki zależnej George Wilson Industries Ltd (GWi) do maksymalnej kwoty 6,7 mln GBP, tj. 32,1 mln zł (wg średniego kursu NBP z dnia 31 grudnia 2018 r. równego 1 GBP = 4,7895 PLN) na okres do 31.08.2021 roku. Gwarancja stanowi zabezpieczenie współpracy pomiędzy GWi a National Grid Gas Plc w ramach napraw, remontów i dostaw gazomierzy oraz regulatorów,
  - gwarancja dla Apator GmbH do maksymalnej kwoty 2,0 mln euro, tj. 8,6 mln zł (wg średniego kursu NBP z dnia 31 grudnia 2018 r. równego 1 EUR = 4,3000 PLN), na okres 3 lat tj. do 31.12.2019 roku. Gwarancja stanowi zabezpieczenie współpracy pomiędzy Apator GmbH a THUGA Aktiengesellschaft w ramach dostaw gazomierzy. Prowizja z tytułu udzielenia gwarancji wynosi 0,8% w stosunku rocznym,
  - gwarancja dla spółki zależnej George Wilson Industries Ltd (GWi) do maksymalnej kwoty 4 mln GBP, tj. 19,2 mln zł (wg średniego kursu NBP z dnia 31 grudnia 2018 r. równego 1 GBP = 4,7895 PLN) na okres do 31.10.2019 r. Gwarancja dotyczy kredytu udzielonego GWi przez Bank Citi na spłatę m.in. pożyczek udzielonych wcześniej przez NIG i Metrix. Gwarancja ta wystawiona została na podstawie umowy rewolwingowej zawartej pomiędzy Apator Metrix i Citi Handlowy.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrąglenia:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

Na dzień 31 grudnia 2018 r. grupa kapitałowa Apator posiadała także aktywne gwarancje wystawione przez ubezpieczycieli i banki*. Wykaz tych gwarancji zamieszczono w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w punkcie 8.35 (Raport roczny RS – 2018).

10. Postępowania toczące się przed sądem, organem arbitrażowym lub administracją publiczną

Prowadzone postępowania (w tym dwa lub więcej postępowań) dotyczące zobowiązań lub wierzytelności spółki Apator SA toczące się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej dotyczące emitenta nie należą do istotnych.

W dniu 8 czerwca 2018 r. zatwierdzeniem ugody przez Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie zakończyło się postępowanie pojednawcze z wniosku Tauron Dystrybucja SA z dnia 30 października 2017 r. przeciwko Konsorcjum z udziałem Apator Rector Sp. z o.o. o zawezwanie do próby ugodowej związanej ze zwłoką w realizacji umowy na wykonanie i wdrożenie Systemu Zarządzania Majątkiem Sieciowym w Tauron Dystrybucja SA**. Zgodnie z treścią zatwierdzonej ugody Tauron obniżył żądanie zapłaty kar umownych z tytułu zwłoki w realizacji umowy z 30,2 mln zł do 11,1 mln zł, zrzekając się dalszego dochodzenia naliczonych kar umownych. Dodatkowo ustalono, że kary zostaną uregulowane przez Apator Rector sp. z o.o. i będą podlegały rozliczeniu poprzez potrącenia umowne z wierzytelnościami o zapłatę wynagrodzenia za dodatkowe prace zidentyfikowane przez TD o łącznej wartości ok. 24 mln zł, których realizacja nastąpi w latach 2018-2022.

11. Transakcje z jednostkami powiązanymi

Pomiędzy spółkami wchodzącymi w skład Grupy Apator realizowana jest współpraca w obszarach biznesowych, w zakresie funkcji wsparcia (IT, finanse) oraz w zakresie działalności finansowej. W ramach tej współpracy w 2018 roku, podobnie jak w okresach wcześniejszych, ani spółka Apator SA ani żadna inna jednostka od niej zależna nie zawierały transakcji z podmiotami powiązanymi, które byłyby zawarte na

Dane dotyczące transakcji przeprowadzanych z jednostkami powiązanymi oraz informacje dotyczące nierozliczonych sald prezentuje tabela zamieszczona w punkcie 8.34 Roczno skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

W zakresie działalności finansowej pomiędzy spółkami Grupy Apator przekazywane są dywidendy. W 2018 roku Apator SA otrzymał od spółek zależnych dywidendy w łącznej wysokości 48.044 tys. zł, tj. o 25,7% wyższe niż w roku 2017. Dywidendy od spółek obejmowały następujące kwoty:

- 34.973 tys. zł z wyników roku 2017,
- 2.104 tys. zł zaliczki na poczet dywidendy wypłaconej przez Apator Mining z wyników 2018 r.,
- 10.967 tys. zł z kapitału rezerwowego Apator Mining przeznaczonego na wypłaty dywidendy.

Z kolei spółka Apator SA wypłaciła spółce zależnej Apator Mining sp. z o. o. następujące dywidendy:

- 3.060 tys. zł z tytułu drugiej części dywidendy z zysku za rok 2017,
- 1.440 tys. zł z tytułu zaliczki na poczet dywidendy z wyników roku 2018.

*) Od 31 października 2018 r., zgodnie z aneksem do Umowy o udzielanie gwarancji kontraktowych zawartej z Towarzystwem Ubezpieczeń Euler Hermes S.A., Apator SA obowiązuje nowy limit na gwarancje kontraktowe wynoszący 20 mln zł.

**) Informacja o toczącym się postępowaniu zamieszczona została w Skonsolidowanym raporcie kwartalnym Grupy Apator za pierwszy kwartał 2018 roku.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

12. Istotne umowy

12.1. Umowy zawarte z osobami zarządzającymi

W spółkach Grupy Apator nie występują żadne nietypowe umowy zawarte pomiędzy tymi spółkami, a osobami zarządzającymi w zakresie rekompensaty w przypadku:

- rezygnacji lub zwolnienia z zajmowanego stanowiska bez ważnej przyczyny,
- gdy odwołanie lub zwolnienie następuje z powodu połączenia emitenta przez przejęcie.

12.2. Umowy zawarte pomiędzy akcjonariuszami spółki Apator SA

Spółka Apator SA nie posiada informacji o jakichkolwiek umowach zawartych pomiędzy akcjonariuszami.

12.3. Umowy handlowe

W 2018 r. spółki Grupy Apator zawierały następujące znaczące dla działalności Grupy umowy handlowe:

- w dniu 16 stycznia 2018 r. spółka Apator Powogaz SA zawarła ze spółką stowarzyszoną ZAO Teplovodomer z siedzibą w Mytiszczi (Rosja) ramową umowę o współpracy na 2018 rok o wartości 7 mln euro netto, tj. 29,2 mln zł (wg średniego kursu NBP z dnia 15 stycznia 2018 r. 1 EUR = 4,1696 PLN). Przedmiotem umowy były dostawy do spółki ZAO Teplovodomer wodomierzy, ciepłomierzy i podzielników kosztów.
- w kwietniu 2018 r. Apator SA zawarł umowy z siedmioma oddziałami PGE Dystrybucja SA, których przedmiotem była dostawa 1-fazowych i 3-fazowych liczników energii elektrycznej o wartości 24,8 mln zł. w 2018 r. Prawo opcji przewidywało dodatkową możliwość zwiększenia zamówienia o kwotę 32,5 mln zł netto z realizacją dostaw w 2019 roku. W październiku 2018 r. Apator SA otrzymał potwierdzenie skorzystania z niego przez sześć z siedmiu oddziałów PGE. W listopadzie 2018 r. analogiczne potwierdzenie przesłał ostatni z oddziałów.
- w dniu 18 czerwca 2018 r. Apator SA zawarł umowę z Energa Operator SA, której przedmiotem jest dostawa komunalnych 1-fazowych i 3-fazowych liczników energii elektrycznej o wartości 29,6 mln zł do końca 2018 r. z możliwością wydłużenia terminu do 30 czerwca 2019 r.
- 9 lipca 2018 r. Apator SA zawarł umowę na dostawę liczników komunalnych 1 i 3-fazowych dla innowy Stoen Operator Sp. z o. o. o wartości 20,9 mln zł netto. Dostawy liczników w ramach podpisanej umowy realizowane będą do 30 marca 2020 roku.
- 16 lipca 2018 r. zawarta została umowa pomiędzy Apator Metrix SA, a Polską Spółkę Gazownictwa sp. z o. o., której przedmiotem jest dostawa gazomierzy miechowych o wartości 26,8 mln zł. Warunki umowy przewidują prawo opcji polegające na możliwości zwiększenia zamówienia maksymalnie o 40%. W związku z powyższym, potencjalna maksymalna wartość kontraktu wynosi 37,5 mln zł.

12.4. Umowy współpracy lub kooperacji

W 2018 roku Grupa Apator nie zawierała znaczących umów w zakresie współpracy lub kooperacji.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrąglenia:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

12.5. Umowy ubezpieczenia

W okresie od dnia 1 lipca 2017 r. do dnia 30 czerwca 2018 r. obowiązywały polisy w ramach kompleksowego programu ubezpieczeń, który obejmuje ubezpieczenie mienia, odpowiedzialności cywilnej, odpowiedzialności cywilnej władz spółek oraz ubezpieczenie komunikacyjne spółek Grupy Apator:

- 1) Umowy zawarte z grupą ubezpieczycieli PZU S.A./STU Ergo Hestia S.A. w zakresie ubezpieczenia:
  - odpowiedzialności cywilnej w związku z prowadzoną działalnością i wprowadzanym do obrotu produktem,
  - mienia od wszystkich ryzyk,
  - utraty zysku na bazie ubezpieczenia mienia od wszystkich ryzyk,
  - maszyn od uszkodzeń,
  - maszyn elektrycznych od szkód elektrycznych,
  - sprzętu elektronicznego od wszystkich ryzyk,
  - mienia w transporcie krajowym,
  - mienia w transporcie międzynarodowym.

Łączna wartość składek spółek z tytułu powyższego ubezpieczenia wynosi 591 tys. zł, natomiast łączna suma ubezpieczenia wynosi 1,4 mln zł.

- 2) Umowy zawarte z PZU S.A. w zakresie ubezpieczenia komunikacyjnego.

Łączna wartość składek spółek z tytułu powyższego ubezpieczenia wynosi 364 tys. zł, natomiast łączna suma ubezpieczenia – 4,3 mln zł.

- 3) Umowa zawarta z Chubb European Group Ltd. Sp. z o. o. Oddział w Polsce w zakresie ubezpieczenia w podróży.

Łączna wartość składek spółek z tytułu powyższego ubezpieczenia wynosi 9,5 tys. zł, natomiast łączna suma ubezpieczenia 20 mln USD.

- 4) Umowa zawarta z PZU S.A. dotycząca dodatkowego ubezpieczenia NNW.

Łączna wartość składek spółek z tytułu powyższego ubezpieczenia wynosi 0,2 tys. zł natomiast łączna suma ubezpieczenia – 100 tys. zł.

- 5) Umowy zawarte z AIG Europe Limited Sp. z o.o. w ramach polisy podstawowej oraz Chubb European Group Ltd. Sp. z o. o. Oddział w Polsce, HCC International Insurance Company PLC i TUIR Allianz Polska S.A. w ramach polisy nadwyżkowej, w zakresie ubezpieczenia odpowiedzialności członków władz spółek.

Łączna wartość składek spółek z tytułu powyższego ubezpieczenia wynosi 103 tys. zł, natomiast łączna suma ubezpieczenia wynosi 100 mln zł.

Od dnia 1 lipca 2018 r. do dnia 30 czerwca 2019 r. obowiązują polisy w ramach kompleksowego programu ubezpieczeń, który obejmuje ubezpieczenie mienia, odpowiedzialności cywilnej, odpowiedzialności cywilnej władz spółek oraz ubezpieczenie komunikacyjne spółek grupy Apator:

- 1) Umowy zawarte z grupą ubezpieczycieli PZU S.A./STU Ergo Hestia S.A. w zakresie ubezpieczenia:
  - odpowiedzialności cywilnej w związku z prowadzoną działalnością i wprowadzanym do obrotu produktem,
  - mienia od wszystkich ryzyk,
  - utraty zysku na bazie ubezpieczenia mienia od wszystkich ryzyk,
  - maszyn od uszkodzeń,
  - maszyn elektrycznych od szkód elektrycznych,
  - sprzętu elektronicznego od wszystkich ryzyk,
  - mienia w transporcie krajowym,

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

- mienia w transporcie międzynarodowym.

Łączna wartość składek spółek z tytułu powyższego ubezpieczenia wynosi 546 tys. zł, natomiast łączna suma ubezpieczenia wynosi 1,5 mln zł.

- 2) Umowy zawarte z PZU S.A. w zakresie ubezpieczenia komunikacyjnego.

Łączna wartość składek spółek z tytułu powyższego ubezpieczenia wynosi 62 tys. zł, natomiast łączna suma ubezpieczenia – 1,1 mln zł.

- 3) Umowa zawarta z Chubb European Group Ltd. Sp. z o. o. Oddział w Polsce w zakresie ubezpieczenia w podróży.

Łączna wartość składek spółek z tytułu powyższego ubezpieczenia wynosi 9,3 tys. zł, natomiast łączna suma ubezpieczenia 20 mln USD.

- 4) Umowa zawarta z Colonnade Insurance Societe Anonyme Oddział w Polsce ubezpieczenia podstawowego odpowiedzialności członków władz spółek oraz umowa z Chubb European Group Limited Sp. z o.o. Oddział w Polsce., HCC International Insurance Company PLC i TUIR Allianz Polska S.A. ubezpieczenia nadwyżkowego odpowiedzialności członków władz spółek.

Łączna wartość składek spółek z tytułu powyższego ubezpieczenia wynosi 103 tys. zł, natomiast łączna suma ubezpieczenia wynosi 100 mln zł.

13. Oświadczenia Zarządu

13.1. Oświadczenie Zarządu spółki Apator SA w zakresie sporządzania sprawozdania finansowego i sprawozdania Zarządu

Zarząd Apator SA oświadcza, że zgodnie z najlepszą wiedzą Zarządu, skonsolidowane sprawozdanie finansowe za rok 2018 i dane porównywalne sporządzone zostały zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości (MSR), Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) oraz związanymi z nimi interpretacjami ogłoszonymi w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej. Grupa Apator stosuje przepisy ustawy o rachunkowości oraz przepisy wykonawcze wydane na jej podstawie, w zakresie nieuregulowanym przez MSR/MSSF.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe odzwierciedla w sposób prawdziwy, rzetelny i jasny sytuację majątkową i finansową grupy kapitałowej Apator oraz jej wynik finansowy. Szczegółowe zasady sporządzenia tego sprawozdania zawarte zostały w notach objaśniających do skonsolidowanego rocznego sprawozdania finansowego.

Roczne skonsolidowane sprawozdanie Zarządu zawiera prawdziwy obraz rozwoju, osiągnięć oraz sytuacji Grupy, w tym opis podstawowych ryzyk i zagrożeń.

13.2. Oświadczenie Zarządu spółki Apator SA w zakresie wyboru podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych

Zarząd Apator SA oświadcza, że:

- a) podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych, firma PricewaterhouseCoopers Polska Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Audyt Sp. k. (dawniej: PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o.), która dokonała przeglądu rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego została wybrana

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrąglenia:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

zgodnie z przepisami prawa, w tym dotyczącymi wyboru i procedury wyboru firmy audytorskiej. Wyboru podmiotu do badania i przeglądu sprawozdań dokonała Rada Nadzorcza Apator SA w dniu 11 maja 2017 r. na podstawie rekomendacji Komitetu Audytu oraz zgodnie z § 20 Statutu Apator SA tj. w sposób zapewniający jego niezależność przy realizacji powierzonych mu zadań,

- b) firma PricewaterhouseCoopers Polska Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Audyt Sp. k. – wpisana do rejestru podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych pod numerem KIBR 144, a także członkowie jej Zarządu oraz biegli rewidenci wykonujący czynności rewizji finansowej na rzecz Apator SA i jednostek z nią powiązanych, spełniali warunki do sporządzenia bezstronnego i niezależnego sprawozdania z badania rocznego sprawozdania finansowego zgodnie z obowiązującymi przepisami, standardami wykonywania zawodu i zasadami etyki zawodowej,
- c) przestrzegał obowiązujących przepisów związanych z rotacją firmy audytorskiej i kluczowego biegłego rewidenta oraz obowiązkowymi okresami karencji,
- d) spółka posiada politykę w zakresie wyboru firmy audytorskiej oraz politykę w zakresie świadczenia przez firmę audytorską, podmiot powiązany z firmą audytorską lub członka jego sieci dodatkowych usług niebędących badaniem, w tym usług warunkowo zwolnionych z zakazu świadczenia przez firmę audytorską.

Więcej informacji dotyczących wynagrodzenia firmy audytorskiej znajduje się pkt 8.37 Roczno­go skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Prezes Zarządu
Miroslaw Klepacki

Członek Zarządu
Arkadiusz Chmielewski

14. Oświadczenia Rady Nadzorczej

14.1. Ocena Rady Nadzorczej dotycząca sprawozdania finansowego i sprawozdania Zarządu

Rada Nadzorcza nadzorowała proces sporządzania sprawozdań finansowych. Rada Nadzorcza na podstawie pozytywnej rekomendacji Komitetu Audytu z dnia 26 kwietnia 2019 roku dokonała oceny sporządzonych przez Zarząd sprawozdań finansowych i sprawozdań Zarządu z działalności spółki Apator SA i Grupy Apator. Rada Nadzorcza stwierdza, że prezentowane w raportach okresowych dane finansowe są rzetelne, prawidłowe i rzeczywiste oraz są sporządzane zgodnie z księgami, dokumentami i ze stanem faktycznym oraz z obowiązującymi zasadami rachunkowości, stosowanymi w sposób ciągły, na podstawie prowadzonych ksiąg rachunkowych.

14.2. Oświadczenie Rady Nadzorczej Apator SA w zakresie Komitetu Audytu

Rada Nadzorcza Apator SA oświadcza, że:

- a) są przestrzegane przepisy dotyczące powołania, składu i funkcjonowania komitetu audytu, w tym dotyczące spełnienia przez jego członków kryteriów niezależności oraz wymagań odnośnie do

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

posiadania wiedzy i umiejętności z zakresu branży, w której działa emitent oraz w zakresie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych,

- b) komitet audytu wykonywał zadania komitetu audytu przewidziane w obowiązujących przepisach.

Przewodniczący Rady Nadzorczej

Janusz Niedźwiecki

15. Ład korporacyjny w Apator SA

Począwszy od 1 stycznia 2016 roku obowiązującym zbiorem zasad ładu korporacyjnego są „Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW 2016”, które uchwalone zostały na mocy Uchwały Nr 26/1413/2015 Rady Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie SA z dnia 13 października 2015 r.

Aktualny zbiór zasad ładu korporacyjnego oraz jego archiwalne wersje dostępne są na stronie internetowej Giełdy Papierów Wartościowych SA w Warszawie pod adresem: https://www.gpw.pl/dobre_praktyki_spolek_regulacje.

15.1. Zasady ładu korporacyjnego obowiązujące od 2016 roku

Według Zbioru Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW 2016 spółka stosuje wszystkie zasady szczegółowe za wyjątkiem poniższej:

- II.Z.3: „Przynajmniej dwóch członków rady nadzorczej spełnia kryteria niezależności, o których mowa w zasadzie II.Z.4”.

Uzasadnienie: w dniu 22 czerwca 2015 r. Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy spółki dokonało wyboru sześciu członków Rady Nadzorczej na nową 5-letnią kadencję, z których jeden spełnia kryteria niezależności określone w zasadzie II.Z.4.

Dodatkowo, w zakresie rekomendacji, spółka nie stosuje:

- rekomendacji IV.R.2: „Jeżeli jest to uzasadnione z uwagi na strukturę akcjonariatu lub zgłaszane spółce oczekiwania akcjonariuszy, o ile spółka jest w stanie zapewnić infrastrukturę techniczną niezbędną dla sprawnego przeprowadzenia walnego zgromadzenia przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, powinna umożliwić akcjonariuszom udział w walnym zgromadzeniu przy wykorzystaniu takich środków, w szczególności poprzez:

- 1) transmisję obrad walnego zgromadzenia w czasie rzeczywistym,
- 2) dwustronną komunikację w czasie rzeczywistym, w ramach której akcjonariusze mogą wypowiadać się w toku obrad walnego zgromadzenia, przebywając w miejscu innym niż miejsce obrad walnego zgromadzenia,
- 3) wykonywanie, osobiście lub przez pełnomocnika, prawa głosu w toku walnego zgromadzenia”.

Uzasadnienie: powyższa rekomendacja nie jest stosowana z uwagi na uwarunkowania prawne i techniczne. Statut Apator SA w kształcie obecnie obowiązującym nie przewiduje możliwości brania udziału w walnym zgromadzeniu przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej w szczególności poprzez dwustronną komunikację w czasie rzeczywistym. W celu umożliwienia akcjonariuszom zapoznania się z przebiegiem obrad, spółka dokonuje transmisji obrad w czasie rzeczywistym, a zapis przebiegu obrad w formie video umieszczany jest na stronie internetowej pod adresem www.apator.com.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

15.2. Akcjonariusze Apator SA posiadający bezpośrednio lub pośrednio znaczne pakiety akcji

Poniżej przedstawiono akcjonariuszy Apator SA posiadających bezpośrednio lub pośrednio znaczne pakiety akcji (powyżej 5% głosów na walnym zgromadzeniu) wraz ze wskazaniem liczby posiadanych przez te podmioty akcji, ich procentowego udziału w kapitale zakładowym, liczby głosów z nich wynikających i ich procentowego udziału w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu zgodnie ze stanem na 31 grudnia 2018 roku.

Wyszczególnienie	Stan na 31 grudnia 2018 r.					
	Akcje imienne	Akcje na okaziciela	Suma akcji	Liczba głosów	Udział w kapitale	Udział w głosach
Mariusz Lewicki	1 187 376	1 000 624	2 188 000	5 750 128	6,61%	10,43%
Tadeusz Sosgórnik	993 102	907 401	1 900 503	4 879 809	5,74%	8,85%
Danuta Guzowska	954 214	566 065	1 520 279	4 382 921	4,59%	7,95%
Zbigniew Jaworski	760 848	610 152	1 371 000	3 653 544	4,14%	6,63%
Apator Mining sp. z o. o.	-	3 600 000	3 600 000	3 600 000	10,87%	6,53%
Janusz Marzygliński	818 092	110 080	928 172	3 382 448	2,80%	6,14%
Kazimierz Piotrowski z małżonką	674 774	159 181	833 955	2 858 277	2,52%	5,19%
Pozostali	1 948 595	18 816 524	20 765 119	26 610 904	62,73%	48,28%
Podsumowanie	7 337 001	25 770 027	33 107 028	55 118 031	100,00%	100,00%

15.3. Dywidenda

Dywidenda z zysku za rok 2017:

W dniu 28 maja 2018 r. Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy podjęło uchwałę o wypłacie dywidendy z wypracowanego zysku za rok obrotowy 2017 w wysokości 1,20 zł brutto na jedną akcję. Do wypłaty dywidendy uprawnione były wszystkie akcje, tj. 33.107.028 sztuk z wyłączeniem akcji własnych nabytych przez Apator SA w celu umorzenia w ramach programu odkupu akcji.

Zaliczka na poczet dywidendy z zysku za 2017 r. w łącznej wysokości 11.587.459,80 zł, czyli 0,35 zł brutto na jedną akcję, została wypłacona w dniu 22 grudnia 2017 roku akcjonariuszom, którzy posiadali akcje w dniu 15 grudnia 2017 roku. Pozostała część dywidendy w łącznej wysokości 28.139.443,80 zł, czyli 0,85 zł brutto na akcję, została wypłacona 25 czerwca 2018 roku*.

Deklaracja wypłaty dywidendy z zysku za rok 2018

Deklarowana kwota dywidendy z wypracowanego zysku za rok obrotowy 2018 ma wynosić 1,30 zł brutto na jedną akcję. Ostateczna decyzja zostanie podjęta na Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy Apator SA w 2019 roku.

Na poczet powyższej dywidendy w dniu 21 grudnia 2018 r., została wypłacona zaliczka w łącznej wysokości 13.170.811,20 zł, czyli 0,40 zł brutto na akcję**.

*) Wg. stanu na dzień ustalenia prawa do dywidendy liczba akcji skupionych przez Apator SA wyniosła 1 800.

**) Wg. stanu na dzień ustalenia prawa do zaliczki na poczet dywidendy liczba akcji skupionych przez Apator SA wyniosła 180 tys.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrąglenia:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

15.4. Opis głównych cech stosowanych systemów kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem w odniesieniu do procesu sporządzania sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych

Jednostkowe sprawozdania finansowe spółki Apator SA oraz skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy Apator sporządzane są przez Dział Księgowości i Podatków spółki Apator SA, funkcjonujący w pionie Dyrektora ds. Finansowych Grupy Apator. Sprawozdania te sporządzane są zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości (MSR), Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) oraz związanymi z nimi interpretacjami ogłoszonymi w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej. Ponadto sporządzane sprawozdania finansowe oparte są o Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 29 marca 2018 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. 2018, poz. 757).

Sprawozdawczość i księgowość w spółkach Pafal SA, Apator Metrix SA, Apator Powogaz SA i Apator Control Sp. z o. o. odbywa się z wykorzystaniem Zintegrowanego Systemu Zarządzania BaaN IV, zaś spółka Apator SA, Apator Elkomtech SA i Apator Rector sp. z o.o. wykorzystuje nowszą, kompatybilną wersję systemu ERP Infor LN, których konfiguracja odpowiada obowiązującym zasadom rachunkowości oraz zawiera instrukcje i mechanizmy kontrolne zapewniające spójność i integralność danych, w tym m.in.: kontrole spójności danych, kontrole uprawnień. Zintegrowany System Zarządzania umożliwia kontrolę prawidłowości zaewidencjonowanych operacji, pozwala na identyfikację osób wprowadzających i akceptujących poszczególne transakcje. Dostęp do danych finansowych jest ograniczony przez system uprawnień. Uprawnienia dostępu do systemu są nadawane w zakresie zależnym od przypisanej roli i zakresu odpowiedzialności danej osoby i podlegają ścisłej kontroli.

Spółki wchodzące w skład Grupy Apator prowadzą politykę rachunkowości w oparciu o własne zasady (politykę rachunkowości) przyjęte w danym podmiocie. Określają one główne zasady ewidencji zdarzeń. Jednakże podstawowymi elementami procesu sporządzania sprawozdań są przyjęte dla wszystkich podmiotów Grupy Apator wspólne zasady rachunkowości, oparte głównie o rozwiązania stosowane w podmiocie dominującym Apator SA. W konsekwencji prowadzonej ewidencji powstają księgi rachunkowe poszczególnych spółek, będące w dalszej kolejności podstawą sporządzenia jednostkowych sprawozdań finansowych przez wszystkie podmioty Grupy.

Jednostkowe sprawozdania finansowe są podstawą do sporządzania skonsolidowanych sprawozdań Grupy Apator.

W procesie konsolidacji sprawozdań stosowane są jednolite zasady i procedury konsolidacji danych finansowych, zapewnione między innymi poprzez ujednoczone elektroniczne raporty oraz automatyczne walidacje spójności danych w tych raportach.

Nadzór nad poprawnością procesów sprawozdawczości i księgowości, zapewnieniem poprawności informacji finansowych zawartych w sprawozdaniach finansowych oraz poprawnością sposobu ich prezentacji prowadzony jest przez systemy kontroli wewnętrznej. W ramach systemu badana jest zgodność z przepisami prawa finansowego i regulacjami wewnętrznymi oraz jakość i poprawność wykonywania poszczególnych czynności (rozdział obowiązków, kilkustopniowa autoryzacja danych, weryfikacja poprawności otrzymanych danych).

Zarząd Apator SA na bieżąco ocenia skuteczność systemu kontroli wewnętrznej. Ponadto w celu zwiększenia bezpieczeństwa zarządzania obszarem sprawozdawczości finansowej na poziomie Grupy, od 2016 r. pomiędzy Apator SA a spółkami Apator Metrix SA, Apator Elkomtech SA, FAP Pafal SA oraz Apator Rector sp. z o.o. obowiązują umowy ramowe na świadczenie przez Apator SA usług obejmujących m.in. zarządzanie obszarem finansów, w tym współtworzenie polityki rachunkowości i planu kont, optymalizację procesów

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

operacyjnych w księgowości, opracowywanie i wdrażanie mechanizmów efektywnego i sprawnego działania służb księgowych oraz sporządzanie okresowych raportów o sytuacji finansowej.

Na każdym etapie sporządzania sprawozdań finansowych jednym z podstawowych mechanizmów kontrolnych (zewnętrznych) jest okresowa weryfikacja sprawozdań finansowych przez niezależnego biegłego rewidenta, a w szczególności badanie (Apator SA) i przegląd (pozostałe spółki Grupy) sprawozdań półrocznych oraz badanie sprawozdań rocznych (wszystkie spółki Grupy). Podmiot, który ma pełnić funkcję biegłego rewidenta w spółce Apator SA i Grupie Apator jest wybierany przez Radę Nadzorczą Apator SA w taki sposób, aby zapewniona była niezależność przy realizacji powierzonych mu zadań. Wszystkie spółki zależne są badane przez ten sam podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych. Wyniki przeglądów i badań są przedstawiane przez audytora Zarządowi i Komitetowi Audytu Rady Nadzorczej.

W procesie monitorowania skuteczności systemu kontroli wewnętrznej uczestniczy Komitet Audytu Rady Nadzorczej Apator SA. Jego podstawowym zadaniem jest doradztwo na rzecz Rady Nadzorczej w kwestiach dotyczących monitorowania:

- jednostkowej i skonsolidowanej sprawozdawczości finansowej,
- skuteczności systemów kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego, zarządzania ryzykiem, compliance,
- wykonywania czynności rewizji finansowej (w szczególności przeprowadzania przez firmę audytorską badania, z uwzględnieniem wszelkich wniosków i ustaleń Komisji Nadzoru Audytowego wynikających z kontroli przeprowadzonej w firmie audytorskiej),
- niezależności biegłego rewidenta i firmy audytorskiej.

Dane finansowe, które są podstawą sporządzania sprawozdań finansowych i raportów okresowych, służą także comiesięcznej sprawozdawczości finansowej i operacyjnej. Po zamknięciu księgowym miesięcznego okresu rozliczeniowego, kierownictwo wyższego szczebla (zarząd, dyrekcja) pod nadzorem rady nadzorczej dokonuje comiesięcznej analizy wyników finansowych spółki Apator SA, poszczególnych spółek Grupy Apator oraz skonsolidowanych wyników Grupy Apator. Analiza osiągniętych rezultatów dokonywana jest poprzez porównanie ich do przyjętych założeń biznesowych zawartych w budżecie rocznym, budżecie danego okresu i w przyjętej strategii rozwoju. Zidentyfikowane odchylenia są na bieżąco analizowane przez pryzmat ich wpływu na bieżące wyniki danej spółki i Grupy Apator oraz podejmowane są w związku z tym ewentualne działania korygujące. W proces budżetowania, obejmujący wszystkie obszary funkcjonowania, zaangażowane jest całe kierownictwo wyższego i średniego szczebla. Przygotowane budżety są przyjmowane przez Zarządy poszczególnych spółek oraz zatwierdzane przez ich Rady Nadzorcze. Budżet Grupy Apator przyjmowany jest przez Zarząd Apator SA, a następnie zatwierdzany przez Radę Nadzorczą spółki.

Na podstawie przeprowadzonej oceny stosowanych procedur, Zarząd Apator SA stwierdza, że na dzień 31 grudnia 2018 roku nie istniały okoliczności, które mogłyby w negatywny sposób wpłynąć na skuteczność kontroli wewnętrznej w zakresie sporządzania sprawozdań finansowych.

15.5. Wykazanie posiadaczy wszelkich papierów wartościowych, które dają specjalne uprawnienia kontrolne, wraz z opisem tych uprawnień

Każda akcja na okaziciela daje prawo do jednego głosu, natomiast akcje imienne są akcjami uprzywilejowanymi w ten sposób, że jedna akcja daje prawo do czterech głosów na Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy. Zasady zbywania akcji imiennych i ich zamiany reguluje Statut Apator SA.

Na dzień 31 grudnia 2018 r. kapitał zakładowy spółki składał się z 33.107.028 akcji o wartości nominalnej 0,10 zł każda. W poniższej tabeli przedstawiono strukturę akcji Apator SA na koniec 2018 r.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

Stan na 31 grudnia 2018 r.				
	Liczba akcji	Struktura akcji %	Liczba głosów	Struktura głosów %
Akcje imienne	7 337 001	22,2%	29 348 004	53,2%
Akcje na okaziciela	25 770 027	77,8%	25 770 027	46,8%
Ogółem akcje	33 107 028	100,00%	55 118 031	100,00%

Przedstawiona w powyższej tabeli struktura akcji Apator SA nie zmieniała się na dzień publikacji niniejszego sprawozdania.

15.6. Ograniczenia w zakresie wykonywania prawa głosu z akcji

Nie występują jakiegokolwiek ograniczenia odnośnie wykonywania prawa głosu, takie jak:

- ograniczenie wykonywania prawa głosu przez posiadaczy określonej części lub liczby głosów,
- ograniczenia czasowe dotyczące wykonywania prawa głosu,
- zapisy, zgodnie z którymi przy współpracy spółki, prawa kapitałowe związane z papierami wartościowymi są oddzielone od posiadania papierów wartościowych.

15.7. Wykazanie wszelkich ograniczeń dotyczących przenoszenia prawa własności akcji spółki Apator SA

Akcje imienne uprzywilejowane podlegają ograniczeniom w ich zbywaniu. Akcje te mogą być zbywane przez akcjonariuszy oraz ich spadkobierców lub następców prawnych jedynie na rzecz akcjonariuszy posiadających akcje imienne. Zbycie akcji imiennych na rzecz innych osób niż akcjonariusze posiadający akcje imienne wymaga zezwolenia Zarządu. Jeżeli Zarząd nie wyrazi zgody na przeniesienie akcji, powinien w terminie 60 dni: wskazać innego nabywcę, określić cenę zgodną z kursem akcji na okaziciela z dnia złożenia wniosku. Jeżeli Zarząd w ciągu 60 dni od dnia pisemnego złożenia wniosku o zezwolenie na zbycie akcji nie zajmie stanowiska, to zbycie akcji nie podlega żadnym ograniczeniom.

Akcje na okaziciela nie podlegają żadnym ograniczeniom w zakresie przenoszenia prawa własności.

15.7.1. Informacja o emisji papierów wartościowych Apator SA

W 2018 r. spółka Apator SA nie dokonywała emisji papierów wartościowych.

15.7.2. Informacje o umowach, w wyniku których mogą nastąpić zmiany w proporcjach posiadanych akcji przez dotychczasowych akcjonariuszy

Apator SA nie posiada żadnych informacji o jakichkolwiek umowach, w tym również tych, które mogłyby być zawarte po dniu bilansowym, w wyniku których mogą w przyszłości nastąpić zmiany w proporcjach posiadanych akcji przez dotychczasowych akcjonariuszy i obligatariuszy (Apator SA nie emitował obligacji).

15.7.3. System kontroli programów akcji pracowniczych

Apator SA nie realizuje programu akcji pracowniczych.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrąglenia:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

15.8. Opis zasad dotyczących powoływania i odwoływania osób zarządzających oraz ich uprawnień, w szczególności prawo do podjęcia decyzji o emisji lub wykupie akcji

15.8.1. Walne Zgromadzenie

Zgodnie ze Statutem spółki Apator SA, wyłącznie do kompetencji Walnego Zgromadzenia Apator SA należy podjęcie decyzji o:

- emisji akcji, obligacji zamiennych lub z prawem pierwszeństwa,
- nabyciu akcji w celu ich umorzenia,
- podwyższeniu lub obniżeniu kapitału zakładowego,
- ustaleniu liczby, wyborze i odwoływaniu Członków Rady Nadzorczej.

15.8.2. Rada Nadzorcza

Rada Nadzorcza Apator SA działa w oparciu o przepisy Kodeksu spółek handlowych, Statutu Apator SA oraz Regulaminu Rady Nadzorczej Apator SA. Statut oraz Regulamin Rady Nadzorczej Apator SA dostępne są na stronie internetowej Apator SA pod adresem: www.apator.com w sekcji Relacje Inwestorskie.

Rada Nadzorcza sprawuje stały nadzór nad działalnością spółki we wszystkich dziedzinach jej działalności. Nie ma prawa wydawania Zarządowi wiążących poleceń dotyczących prowadzenia spraw Spółki. Rada Nadzorcza wykonuje swoje obowiązki kolegialnie, może jednak delegować swoich Członków do samodzielnego pełnienia czynności nadzorczych.

Członkowie Rady Nadzorczej Apator SA powoływani są i odwoływani przez Walne Zgromadzenie, które ustala liczbę członków Rady Nadzorczej oraz ich wynagrodzenie. Członkowie Rady Nadzorczej powinni posiadać należytą wiedzę i doświadczenie. Rada Nadzorcza może składać się z 5 do 7 członków, wybieranych przez Walne Zgromadzenie, na okres 5 lat, na wspólną kadencję. Zmniejszenie się liczby Członków Rady Nadzorczej w trakcie kadencji do nie mniej niż 5 członków nie powoduje konieczności uzupełnienia składu Rady Nadzorczej.

Rada Nadzorcza na pierwszym posiedzeniu wybiera ze swego grona Przewodniczącego i Zastępcę Przewodniczącego.

Członków Rady Nadzorczej wiąże zakaz konkurencji. Członkami Rady Nadzorczej nie mogą być: Członek Zarządu, Prokurent, zatrudniony w spółce Główny Księgowy, Radca Prawny lub Adwokat, osoby, które podlegają bezpośrednio Członkowi Zarządu. Ponadto Członkami Rady Nadzorczej nie mogą być Członkowie Zarządu spółki zależnej.

Dopuszczalne jest podejmowanie uchwał przez Radę Nadzorczą w trybie pisemnym lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość. Do ważności uchwał Rady Nadzorczej wymagane jest by wszyscy Członkowie Rady Nadzorczej zostali powiadomieni o treści uchwały Rady Nadzorczej. Podejmowanie uchwał w powyższym trybie nie dotyczy wyborów Przewodniczącego i Zastępcy Przewodniczącego Rady Nadzorczej, powołania Członka Zarządu oraz odwołania i zawieszania w czynnościach Członka Zarządu.

Uchwały, w tym w trybie pisemnym lub przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość, zapadają bezwzględną większością głosów przy udziale:

- co najmniej 3 członków przy składzie pięcioosobowym Rady Nadzorczej,
- co najmniej 4 członków przy składzie powyżej pięciu osób.

Uchwały Rady zapadają bezwzględną większością głosów obecnych.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

Walne Zgromadzenie uchwala Regulamin Rady Nadzorczej.

Rada Nadzorcza nie ma uprawnień do podejmowania decyzji o emisji lub wykupie akcji.

15.8.3. Zarząd

Zarząd Apator SA działa w oparciu o przepisy Kodeksu Spółek Handlowych, Statut spółki oraz Regulamin Zarządu Apator SA. Statut spółki oraz Regulamin Zarządu Apator SA dostępne są na stronie internetowej Apator SA pod adresem: www.apator.com w sekcji Relacje Inwestorskie.

Członkowie Zarządu Apator SA są powoływani i odwoływani zgodnie z przepisami Kodeksu Spółek Handlowych oraz postanowieniami Statutu spółki. Zarząd Apator SA składa się z jednego do sześciu członków powołanych na trzy lata przez Radę Nadzorczą na wspólną kadencję. Rada Nadzorcza podejmuje uchwały w sprawie:

- ustalenia liczby członków Zarządu spółki,
- powoływania Prezesa Zarządu, a następnie na jego wniosek pozostałych członków Zarządu,
- odwoływania członków Zarządu spółki,
- zawieszania w czynnościach z ważnych powodów wszystkich lub poszczególnych członków Zarządu,
- delegowania członków Rady Nadzorczej do czasowego wykonywania czynności członków Zarządu,
- ustalenia dla Zarządu wynagrodzenia z uwzględnieniem jego charakteru motywacyjnego.

Członkowie Zarządu mogą być w każdej chwili odwołani przez Radę Nadzorczą lub Walne Zgromadzenie przed upływem kadencji. Nie uchybia to ich roszczeniom z umowy o pracę.

Zarząd kieruje całokształtem działalności spółki, reprezentuje spółkę na zewnątrz, zarządza jej majątkiem i wszelkimi sprawami nie zastrzeżonymi dla innych organów, odpowiada za należyte prowadzenie księgowości spółki oraz ściśle przestrzega postanowień Statutu, Regulaminu Zarządu i uchwał władz spółki. Zarząd w swych działaniach ma na względzie zarówno interes spółki, jak i całej Grupy Apator. Pracami Zarządu kieruje Prezes Zarządu. Uchwały Zarządu zapadają bezwzględną większością głosów. W przypadku równości głosów decyduje głos Prezesa Zarządu.

Do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych Spółki i składania podpisów upoważnieni są dwaj Członkowie Zarządu działający łącznie, Członek Zarządu działający łącznie z Prokurentem lub dwóch Prokurentów działających łącznie. Każdy z członków Zarządu ma prawo i obowiązek prowadzenia spraw spółki, nie przekraczających zakresu zwykłych czynności spółki.

Prokurenta powołuje Zarząd. Udzieloną prokurę może odwołać każdy Członek Zarządu.

Członków Zarządu oraz Prokurentów wiąże zakaz konkurencji.

Rada Nadzorcza uchwala Regulamin Zarządu.

Zarząd spółki nie ma uprawnień do podejmowania decyzji o emisji lub wykupie akcji.

15.9. Opis zasad zmiany Statutu Apator SA

Zmiana Statutu Apator SA należy zgodnie z par. 14 pkt 14 Statutu spółki do kompetencji Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy i może być uchwalona większością trzech czwartych głosów. W przypadku zamiaru zmiany Statutu, w ogłoszeniu o zwołaniu Walnego Zgromadzenia powołuje się dotychczas obowiązujące postanowienia, jak również treść projektowanych zmian. W uchwale zmieniającej Statut, Walne

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

Zgromadzenie może upoważnić Radę Nadzorczą do ustalenia jednolitego tekstu Statutu lub wprowadzenia innych zmian o charakterze redakcyjnym.

Zmiana Statutu staje się skuteczną z chwilą wpisu zmian do KRS. Obowiązek zgłoszenia zmian Statutu spoczywa na Zarządzie spółki. Zgodnie z par. 430 par. 2 KSH, Zarząd zobowiązany jest zgłosić zmianę Statutu nie później niż w ciągu 3 miesięcy od powzięcia odpowiedniej uchwały przez Walne Zgromadzenie, jednakże art. 22 Ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym obliuguje do złożenia wniosku o wpis do Rejestru nie później niż w ciągu 7 dni od dnia zdarzenia uzasadniającego dokonanie wpisu.

15.10. Zasady działania Walnego Zgromadzenia

Sposób działania Walnego Zgromadzenia i jego zasadnicze uprawnienia oraz opis praw akcjonariuszy i sposobu ich wykonywania, w szczególności zasady wynikające z regulaminu walnego zgromadzenia, o ile informacje w tym zakresie nie wynikają wprost z przepisów prawa zawarte są poniżej.

Walne Zgromadzenie działa w oparciu o przepisy Kodeksu spółek handlowych, Statut spółki oraz Regulamin Walnego Zgromadzenia Apator SA. Statut spółki oraz Regulamin Walnych Zgromadzeń Apator SA dostępne są na stronie internetowej Apator SA pod adresem: www.apator.com w sekcji Relacje Inwestorskie.

Walne Zgromadzenia są zwyczajne i nadzwyczajne. Zwyczajne Walne Zgromadzenie zwołuje się corocznie, najpóźniej do końca miesiąca czerwca.

Walne Zgromadzenia zwołuje się przez ogłoszenie w sposób określony w Kodeksie spółek handlowych dla spółek publicznych, co najmniej na 26 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia. Prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu mają tylko osoby będące akcjonariuszami spółki na 16 dni przed datą Walnego Zgromadzenia (dzień rejestracji uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu):

- uprawnieni z akcji imiennych i świadectw tymczasowych oraz zastawnicy i użytkownicy, którym przysługuje prawo głosu, mają prawo uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli są wpisani do księgi akcyjnej w dniu rejestracji uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu;
- listę uprawnionych z akcji na okaziciela do uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu ustala się na podstawie wykazu sporządzonego przez KDPW SA na zasadach określonych przez Kodeks spółek handlowych.

Akcjonariusze mogą uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu oraz wykonywać prawo głosu osobiście lub przez pełnomocnika; mogą także głosować odmiennie z każdej z posiadanych akcji. Każda akcja imienna serii A jest uprzywilejowana i posiada cztery głosy, natomiast każda akcja na okaziciela posiada jeden głos.

Akcjonariusze reprezentujący co najmniej połowę kapitału zakładowego lub co najmniej połowę ogółu głosów w spółce mogą zwołać Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie wyznaczając przewodniczącego tego Zgromadzenia.

Akcjonariusz lub akcjonariusze reprezentujący co najmniej 1/20 kapitału zakładowego mogą:

- żądać zwołania Nadzwyczajnego Zgromadzenia i umieszczenia określonych spraw w porządku obrad tego Zgromadzenia. Żądanie zwołania Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia należy złożyć Zarządowi na piśmie lub w postaci elektronicznej;
- żądać umieszczenia określonych spraw w porządku obrad najbliższego Walnego Zgromadzenia. Żądanie powinno zostać zgłoszone Zarządowi nie później niż na 21 dni przed wyznaczonym terminem Zgromadzenia. Zarząd jest obowiązany niezwłocznie, jednak nie później niż na 18 dni przed wyznaczonym terminem Walnego Zgromadzenia, ogłosić zmiany w porządku obrad wprowadzone na żądanie akcjonariuszy. Ogłoszenie następuje w sposób właściwy dla zwołania Walnego Zgromadzenia;

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrąglenia:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

- przed terminem Walnego Zgromadzenia zgłaszać spółce na piśmie lub przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej projekty uchwał dotyczące spraw wprowadzonych do porządku obrad Walnego Zgromadzenia lub spraw, które mają zostać wprowadzone do porządku obrad. Spółka niezwłocznie ogłasza projekty uchwał na stronie internetowej. Każdy z akcjonariuszy może podczas Walnego Zgromadzenia zgłaszać projekty uchwał dotyczące spraw wprowadzonych do porządku obrad.

Na Walnym Zgromadzeniu powinni być obecni:

- członkowie Rady Nadzorczej i Zarządu spółki w składzie umożliwiającym udzielenie merytorycznej odpowiedzi na pytania zadawane w trakcie Walnego Zgromadzenia,
- biegły rewident, jeżeli przedmiotem obrad mają być sprawy finansowe spółki.

Walne Zgromadzenie jest ważne bez względu na liczbę obecnych akcjonariuszy i reprezentowanych na nim akcji chyba, że przepisy Kodeksu spółek handlowych stanowią inaczej.

Walne Zgromadzenie może podejmować uchwały jedynie w sprawach objętych porządkiem obrad, za wyjątkiem uchwał w sprawach porządkowych, które mogą dotyczyć tylko kwestii związanych z prowadzeniem obrad. Uchwała o zaniechaniu rozpatrywania sprawy umieszczonej w porządku obrad może zapaść jedynie w przypadku, gdy przemawiają za nią istotne powody. Wniosek w takiej sprawie musi być umotywowany. Walne Zgromadzenie nie może podjąć uchwały o zdjęciu z porządku obrad bądź o zaniechaniu rozpatrywania sprawy umieszczonej w porządku obrad na wniosek akcjonariuszy.

Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów, chyba że przepisy Statutu spółki lub Kodeksu spółek handlowych stanowią inaczej. Głosowania są jawne za wyjątkiem sytuacji określonych w art. 420 KSH, tj. tajne głosowania zarządza się:

- przy wyborach oraz nad wnioskami o odwołanie Członków organów spółki,
- nad wnioskami o pociągnięcie powyższych osób do odpowiedzialności,
- w sprawach osobowych,
- na żądanie choćby jednego akcjonariusza lub pełnomocnika obecnego na Walnym Zgromadzeniu.

Uchwały Walnego Zgromadzenia obowiązują wszystkich akcjonariuszy.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrąglenie:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

15.11. Skład osobowy organów zarządzających i nadzorujących Apator SA oraz zmiany, które w nim zaszły w ciągu ostatniego roku obrotowego wraz z opisem działania

15.11.1. Struktura władz Apator SA na dzień 31 grudnia 2018 r.

15.11.2. Rada Nadzorcza

Skład Rady Nadzorczej Apator SA w 2018 roku prezentował się następująco:

- Janusz Niedźwiecki - Przewodniczący Rady Nadzorczej,
- Mariusz Lewicki - Zastępca Przewodniczącego Rady Nadzorczej,
- Janusz Marzygliński - Członek Rady Nadzorczej,
- Danuta Guzowska - Członek Rady Nadzorczej,
- Kazimierz Piotrowski - Członek Rady Nadzorczej,
- Marcin Murawski - Członek Rady Nadzorczej.

Obecna kadencja Rady Nadzorczej kończy się w dniu odbycia Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy w 2020 roku.

Stan posiadania akcji przez Członków Rady Nadzorczej na koniec 2018 r. kształtował się następująco:

Wyszczególnienie	Stan na 31 grudnia 2018 r.				
	Akcje	Wartość nominalna akcji	Głosy	Udział w kapitale	Udział w głosach
Janusz Niedźwiecki	302 810	30 281,00	947 117	0,92%	1,72%
Mariusz Lewicki	2 188 000	218 800,00	5 750 128	6,61%	10,43%
Janusz Marzygliński	928 172	92 817,20	3 382 448	2,80%	6,14%
Danuta Guzowska	1 520 279	152 027,90	4 382 921	4,59%	7,95%
Kazimierz Piotrowski	597 147	59 714,70	2 147 853	1,80%	3,90%
Marcin Murawski	0	0	0	0,00%	0,00%
Podsumowanie	5 536 408	553 640,80	16 610 467	16,72%	30,14%

Członkowie Rady Nadzorczej nie posiadają akcji/udziałów w pozostałych spółkach Grupy Apator.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

W trakcie 2018 r. Członkowie Rady Nadzorczej Apator SA pełnili również funkcje w organach nadzorczych spółek Grupy Apator:

- Mariusz Lewicki - Przewodniczący Rady Nadzorczej Apator Mining Sp. z o. o., Przewodniczący Rady Nadzorczej Apator Metrix SA, Zastępca Przewodniczącego Rady Nadzorczej Apator Elkomtech SA,
- Janusz Marzygliński - Przewodniczący Rady Nadzorczej Apator Rector Sp. z o. o., Przewodniczący Rady Nadzorczej Apator Powogaz SA,
- Kazimierz Piotrowski - Zastępca Przewodniczącego Rady Nadzorczej Apator Metrix SA, Członek Rady Nadzorczej Apator Mining Sp. z o. o.

Wynagrodzenia Członków Rady Nadzorczej nie stanowiły istotnej pozycji kosztów działalności spółki i nie wpływały w poważny sposób na jej wynik finansowy. Wynagrodzenia uzyskane w 2018 roku kształtują się następująco:

Wyszczególnienie	Wynagrodzenie z Apator SA	Wynagrodzenie z pozostałych spółek grupy Apator	Łączne wynagrodzenie
	tys. zł	tys. zł	
Janusz Niedźwiecki	84,0	0,0	84,0
Mariusz Lewicki	84,0	87,4	171,4
Janusz Marzygliński	84,0	74,0	158,0
Danuta Guzowska	84,0	0,0	84,0
Marcin Murawski	84,0	0,0	84,0
Kazimierz Piotrowski	84,0	50,4	134,4
Podsumowanie	504,0	211,8	715,8

Sposób działania Rady Nadzorczej określony jest w Kodeksie spółek handlowych, Statucie Apator SA oraz w Regulaminie Rady Nadzorczej Apator SA. Statut i Regulamin zamieszczone są na stronie internetowej spółki Apator SA pod adresem www.apator.com w sekcji Relacje Inwestorskie.

Według postanowień Statutu Rada Nadzorcza zbiera się raz na kwartał lub w miarę potrzeb częściej, na zaproszenie Przewodniczącego Rady. W 2018 r. odbyło się 28 posiedzeń Rady Nadzorczej. Członkowie Rady Nadzorczej wykonywali swoje obowiązki osobiście w składzie umożliwiającym podejmowanie uchwał.

W obradach Rady Nadzorczej uczestniczyli członkowie Zarządu Apator SA w składzie umożliwiającym udzielenie merytorycznej odpowiedzi na pytania. Ponadto Zarząd dostarczał Radzie Nadzorczej wyczerpujących informacji o wszystkich istotnych sprawach dotyczących działalności spółki Apator SA i Grupy Apator.

Na posiedzeniach Rady Nadzorczej zapadały uchwały w sprawach, które były wymieniane w porządkach obrad przesłanych członkom Rady Nadzorczej w zawiadomieniach o posiedzeniach.

Działalność Rady Nadzorczej koncentrowała się wokół spraw mających istotne znaczenie dla działalności spółki Apator SA i Grupy Apator. Rada Nadzorcza wykonuje stały nadzór nad działalnością spółki oraz pracą Zarządu poprzez:

- analizowanie materiałów otrzymywanych od Zarządu, o których przekazanie Rada wnioskowała,
- uzyskiwanie informacji i szczegółowych wyjaśnień od Członków Zarządu i innych pracowników firmy w trakcie posiedzeń Rady Nadzorczej,
- uczestnictwo Członków Rady w posiedzeniach Zarządu,
- działania Komitetu Audytu,
- działania biegłego rewidenta, który w imieniu Rady dokonywał przeglądu i badania dokumentacji finansowo-księgowej oraz sporządzonych na jej podstawie sprawozdań finansowych.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

W ramach Rady Nadzorczej działa Komitet Audytu, natomiast nie została powołana Komisja ds. nominacji i Komisja ds. wynagrodzeń.

15.11.3. Komitet Audytu Rady Nadzorczej Apator SA

Rada Nadzorcza Apator SA w dniu 23 września 2009 r. powołała Komitet Audytu, który składa się z trzech członków, w tym Przewodniczącego, powołanych spośród członków Rady.

Celem funkcjonowania Komitetu Audytu jest współpraca z biegłymi rewidentami oraz doradztwo na rzecz Rady Nadzorczej w kwestiach dotyczących:

- jednostkowej i skonsolidowanej sprawozdawczości finansowej,
- kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem,
- audytu wewnętrznego i rewizji finansowej.

Do głównych zadań Komitetu Audytu należy:

- monitorowanie procesu sprawozdawczości finansowej (w tym: badanie przyjętych standardów rachunkowości, obiegu informacji, sporządzanych dokumentów i planowanych zmian w tym zakresie),
- monitorowanie skuteczności systemów kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego, zarządzania ryzykiem oraz compliance,
- monitorowanie wykonywania czynności rewizji finansowej,
- monitorowanie niezależności biegłego rewidenta do badania sprawozdań finansowych.

Szczegółowe zasady pracy Komitetu Audytu określa Regulamin Komitetu Audytu Rady Nadzorczej Apator SA, który dostępny jest na stronie internetowej Apator SA pod adresem: www.apator.com w sekcji Relacje Inwestorskie.

Kadencja Komitetu Audytu jest wspólna dla jej członków i pokrywa się z kadencją Rady Nadzorczej.

W okresie od 1 stycznia 2018 roku do 31 grudnia 2018 roku Komitet Audytu działał w następującym składzie:

- Marcin Murawski - Przewodniczący Komitetu,
- Mariusz Lewicki - Członek Komitetu,
- Kazimierz Piotrowski - Członek Komitetu.

W zakresie wskazanym ustawą z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym:

- Marcin Murawski oraz Kazimierz Piotrowski spełniają kryteria niezależności od Apator SA.
- Marcin Murawski oraz Mariusz Lewicki posiadają wiedzę i umiejętności w zakresie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych:
  - Marcin Murawski ukończył Zarządzanie i Marketing na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego (specjalizacja Finanse Przedsiębiorstw), od 2003 roku jest Bieglym Rewidentem (KIBR nr 90053), od 2000 roku jest Certyfikowanym Brytyjskim Bieglym Rewidentem (ACCA nr 0251448) oraz Certyfikowanym Audytorem Wewnetrznym (egzamin w 2005 roku). Dodatkowo Marcin Murawski posiada doświadczenie zawodowe w zakresie rachunkowości wynikające z pełnienia następujących funkcji:
    - ✓ lata 1997 – 2005 – Pracownik w dziale audytu firmy audytorskiej PWC (od 2002 jako menedżer),
    - ✓ lata 2006 – 2012 – Dyrektor Departamentu Audytu Wewnetrznego Grupy Ubezpieczeniowej Warta SA,
    - ✓ od 2012 roku niezależny członek Rad Nadzorczych i Członek Komitetów Audytu spółek notowanych na GPW (CCC SA (Przewodniczący Komitetu Audytu), Apator SA (Przewodniczący

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrąglenia:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

Komitetu Audytu), GTC SA (Przewodniczący Komitetu Audytu), Seco/Warwick SA (Członek KA)), a także BZWBK Aviva TU SA i BZWBK Aviva TUnŻ SA (Przewodniczący Komitetu Audytu).

- Mariusz Lewicki ukończył studia na Wydziale Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu w zakresie ekonomiki i organizacji produkcji, Podyplomowe Studia Prawa Podatkowego i Podyplomowe Studia Prawa Handlowego na Wydziale Prawa i Administracji UMK. Dodatkowo Mariusz Lewicki posiada doświadczenie zawodowe w zakresie rachunkowości wynikające z pełnienia następujących funkcji:
  - ✓ lata 1991 – 1999 - Kierownik Działu Księgowości w przedsiębiorstwie państwowym PZAE Apator oraz Apator SA (następca prawny PZAE Apator),
  - ✓ lata 1994 – 2001 – Główny Księgowy w Reuther Polska Sp. z o.o. oraz Rotar Poland sp. z o.o.,
  - ✓ lata 1993 – 2013 – Główny Księgowy w ZPDZ "Nagro",
  - ✓ lata 2001 – 2007 – Dyrektor Finansowy, Prokurent w Apator Control sp. z o.o. (spółka zależna od Apator SA),
  - ✓ lata 2007 – 2013 – Doradca Finansowy w Z.P.H.U. Walter,
  - ✓ lata 2008 – 2018 – Zastępca Przewodniczącego Rady Nadzorczej PHS Hydrotor SA (2008-06.2014), Przewodniczący Rady Nadzorczej PHS Hydrotor SA (07.2014-06.2018), Przewodniczący Komitetu Audytu PHS Hydrotor SA (od 06.2009 r.), Członek Komitetu Audytu PHS Hydrotor SA (07.2017-06.2018),
  - ✓ od 2015 r. do chwili obecnej – Zastępca Przewodniczącego Rady Nadzorczej Agromet ZEHS Lubań SA (06.2015-06.2018), Przewodniczący Rady Nadzorczej Agromet ZEHS Lubań SA (od 07.2018r.),
  - ✓ od 2009 r. do chwili obecnej – Przewodniczący Komitetu Audytu Apator SA (2009-2015), Członek Komitetu Audytu Apator SA (od 2016 r.).
- wszyscy Członkowie Komitetu Audytu posiadają wiedzę i umiejętności z zakresu branży, w której działa Apator SA:
- Marcin Murawski posiada wiedzę i umiejętności w zakresie branży, w której działa Apator SA nabyte podczas pełnienia poniższych funkcji:
  - ✓ od 2013 roku do chwili obecnej – Członek Rady Nadzorczej Apator SA - znajomość branży sektora elektromaszynowego w obszarze produkcji urządzeń i systemów pomiarowych dla przedsiębiorstw dystrybucji mediów energetycznych (opomiarowanie energii elektrycznej oraz aparatura łączeniowa),
  - ✓ od 2015 roku do chwili obecnej – Członek Rady Nadzorczej oraz Członek Komitetu Audytu Seco/Warwick SA - znajomość branży sektora elektromaszynowego w obszarze produkcji urządzeń mechanicznych.
- Mariusz Lewicki posiada wiedzę i umiejętności w zakresie branży, w której działa Apator SA nabyte podczas pełnienia poniższych funkcji:
  - ✓ od 2000 r. do chwili obecnej – Członek Rady Nadzorczej Apator SA, od 2010 Zastępca Przewodniczącego RN - znajomość branży sektora elektromaszynowego w obszarze produkcji urządzeń i systemów pomiarowych dla przedsiębiorstw dystrybucji mediów energetycznych (opomiarowanie energii elektrycznej oraz aparatura łączeniowa),
  - ✓ od 2005 r. do chwili obecnej – Przewodniczący Rady Nadzorczej Apator Mining sp. z o.o. (podmiot zależny od Apator SA) – znajomość branży sektora elektromaszynowego w obszarze produkcji maszyn i urządzeń dla górnictwa,
  - ✓ od 2007 r. do chwili obecnej – Przewodniczący Rady Nadzorczej Apator Metrix SA (podmiot zależny od Apator SA) – znajomość branży sektora elektromaszynowego w obszarze produkcji aparatury pomiarowej dla przedsiębiorstw dystrybucji mediów energetycznych (opomiarowanie gazu),

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

- ✓ od 2014 r. do chwili obecnej – Członek Rady Nadzorczej Apator Elkomtech SA (podmiot zależny od Apator SA) - znajomość branży sektora elektromaszynowego w obszarze produkcji systemów wspomagających pracę służb energetycznych w zakresie przesyłu oraz dystrybucji energii (systemy sterowania i nadzoru),
  - ✓ 2008 do chwili obecnej – Zastępca Przewodniczącego Rady Nadzorczej PHS Hydrotor SA (2008-06.2014), Przewodniczący Rady Nadzorczej PHS Hydrotor SA (07.2014-06.2018), Przewodniczący Komitetu Audytu PHS Hydrotor SA (od 06.2009 r.), Członek Komitetu Audytu PHS Hydrotor SA (07.2017-06.2018), Prezes Zarządu PHS Hydrotor S.A. (od 07.2018 r.) - znajomość branży sektora elektromaszynowego w obszarze produkcji urządzeń mechanicznych.
- Kazimierz Piotrowski posiada wiedzę i umiejętności w zakresie branży, w której działa Apator SA nabyte podczas pełnienia poniższych funkcji:
- ✓ od 2015 r. do chwili obecnej – Członek Rady Nadzorczej Apator SA, Członek Komitetu Audytu - znajomość branży sektora elektromaszynowego w obszarze produkcji urządzeń i systemów pomiarowych dla przedsiębiorstw dystrybucji mediów energetycznych (opomiarowanie energii elektrycznej oraz aparatura łączeniowa),
  - ✓ od 2013 r. do chwili obecnej - Członek Rady Nadzorczej Apator Metrix SA (podmiot zależny od Apator SA) – znajomość branży sektora elektromaszynowego w obszarze produkcji aparatury pomiarowej dla przedsiębiorstw dystrybucji mediów energetycznych (opomiarowanie gazu),
  - ✓ od 2001 r. do chwili obecnej - Członek Rady Nadzorczej Apator Mining sp. z o.o. (podmiot zależny od Apator SA) – znajomość branży sektora elektromaszynowego w obszarze produkcji maszyn i urządzeń dla górnictwa,
  - ✓ lata 2009 – 2013 – Przewodniczący Rady Nadzorczej FAP Pafal SA (podmiot zależny od Apator SA) – znajomość branży sektora elektromaszynowego w obszarze produkcji urządzeń pomiarowych dla przedsiębiorstw dystrybucji mediów energetycznych (opomiarowanie energii elektrycznej),
  - ✓ lata 2005 – 2008 – Prezes Zarządu Apator Metrix SA (podmiot zależny od Apator SA) – znajomość branży sektora elektromaszynowego w obszarze produkcji aparatury pomiarowej dla przedsiębiorstw dystrybucji mediów energetycznych (opomiarowanie gazu),
  - ✓ lata 1993 – 2000 – Członek Zarządu Apator SA, w tym: Dyrektor ds. Administracyjnych (od 1993 do 1998) oraz Dyrektor ds. Finansowych (1998-2000) - znajomość branży sektora elektromaszynowego w obszarze produkcji urządzeń i systemów pomiarowych dla przedsiębiorstw dystrybucji mediów energetycznych (opomiarowanie energii elektrycznej oraz aparatura łączeniowa).

Zgodnie z regulaminem posiedzenia Komitetu Audytu odbywają się nie rzadziej niż dwa razy do roku, przed opublikowaniem przez spółkę sprawozdań finansowych (półrocznych i rocznych). W 2018 r. odbyło się 10 posiedzeń Komitetu.

W pierwszym półroczu 2017 r. Komitet Audytu opracował i przeprowadził procedurę wyboru biegłego rewidenta. Na jej podstawie 11 maja 2017 r. dokonał rekomendacji dla Rady Nadzorczej w sprawie wyboru firmy:

- KPMG Audyt spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k. z siedzibą w Warszawie do przeglądu i badania jednostkowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych za rok 2017,
- PricewaterhouseCoopers sp. z o.o. (obecnie PricewaterhouseCoopers Polska Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Audyt Sp. k.) z siedzibą w Warszawie do przeglądu i badania jednostkowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych za lata 2018 – 2020.

Przy wyborze firmy audytorskiej do badania sprawozdań finansowych stosuje się przejrzyste i jasne kryteria wyboru. Głównymi z nich są:

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

- doświadczenie w badaniu sprawozdań finansowych podobnych grup kapitałowych (w odniesieniu do wielkości GK Apator, rozproszonej struktury geograficznej i branży, w której działa GK Apator),
- doświadczenie w obszarze zarządzania ryzykiem, kontroli wewnętrznej, kontroli z zakresu IT i ładu korporacyjnego,
- zachowanie zasad bezstronności i niezależności firmy audytorskiej,
- brak wystąpienia konfliktu interesów,
- optymalizacja kosztów badania sprawozdań finansowych.

W procesie wyboru firm audytorskich stosowana jest zasada rotacji w okresie nie dłuższym niż pięć lat.

Świadczenie dozwolonych usług niebędących badaniem możliwe jest jedynie w zakresie niezwiązanym z polityką podatkową Spółki, po wyrażeniu zgody przez Komitet Audytu i przeprowadzeniu oceny zagrożeń i zabezpieczeń niezależności. Zakres świadczenia pozostałych usług niebędących badaniem w całości pokrywa się w zapisami ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym.

Od momentu wejścia w życie ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym, firma audytorska badająca sprawozdanie finansowe nie świadczyła innych usług dozwolonych, niebędących badaniem.

Komitet Audytu w sposób systematyczny monitoruje procesy raportowania finansowego oraz rewizji finansowej oraz przedstawia istotne informacje w tym zakresie Radzie Nadzorczej.

15.11.4. Zarząd

Od 1 stycznia 2018 r. Zarząd działał w następującym dwuosobowym składzie:

- Mirosław Klepacki – Prezes Zarządu,
- Piotr Nowak – Członek Zarządu.

Od momentu tragicznej śmierci Piotra Nowaka w dniu 3 stycznia 2018 r. do końca 2018 r. Zarząd Apator SA działał w składzie jednoosobowym:

- Mirosław Klepacki – Prezes Zarządu.

14 grudnia 2018 r. Rada Nadzorcza Apator SA podjęła decyzję o rozszerzeniu z dniem 1 stycznia 2019 r. składu Zarządu spółki do dwóch osób powołując w jego skład Arkadiusza Chmielewskiego. W związku z powyższym od 1 stycznia 2019 roku Zarząd Apator SA działa w następującym składzie:

- Mirosław Klepacki – Prezes Zarządu, Dyrektor Generalny,
- Arkadiusz Chmielewski – Członek Zarządu, Dyrektor ds. Rozwoju Biznesu Grupy Apator.

Obecna kadencja Zarządu kończy się w dniu odbycia Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy w 2019 roku.

W ciągu 2018 r. w spółce Apator SA prokurę miały udzielone następujące osoby:

- Krzysztof Malec - Dyrektor ds. Operacyjnych,
- Tom Ruhan - Doradca Zarządu (do 9 lutego 2018 r.),
- Jolanta Dombrowska - Dyrektor Biura Zarządzania i Relacji Inwestorskich,
- Małgorzata Mazurek - Dyrektor ds. Finansowych Grupy Apator (od 4 stycznia 2018 r.),
- Artur Bratkowski - Dyrektor ds. Aparatury i Systemów Pomiarowych (od 17 stycznia 2018 r.)

W trakcie 2018 r. Członkowie Zarządu oraz Prokurenci wchodzili w skład organów spółek zależnych:

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrąglenia:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

- Mirosław Klepacki - Przewodniczący Rady Nadzorczej Apator Elkomtech SA,
Członek Rady Nadzorczej Apator Rector sp. z o.o.
- Piotr Nowak - Zastępca Przewodniczącego Rady Nadzorczej Apator Powogaz SA
(do 3 stycznia 2018),
Członek Rady Nadzorczej Apator Metrix SA (do 3 stycznia 2018),
- Krzysztof Malec - Członek Rady Nadzorczej FAP Pafal SA,
- Tom Ruhan - Członek Rady Dyrektorów Apator Miitors (do 2 lipca 2018 r.),
- Jolanta Dombrowska - Członek Rady Nadzorczej Apator Powogaz SA,
Zastępca Przewodniczącego Rady Nadzorczej Apator Control
sp. z o. o. (od 30 marca 2018 r.).

Zarząd Apator SA na dzień 31 grudnia 2018 r. nie posiadał akcji Apator SA.

Przy podejmowaniu decyzji w sprawach spółki Członkowie Zarządu działają w granicach uzasadnionego ryzyka gospodarczego, tzn. po rozpatrzeniu wszystkich informacji, analiz i opinii, które w ocenie Zarządu powinny być w danym przypadku wzięte pod uwagę ze względu na interes spółki. Biorą pod uwagę uzasadnione w długookresowej perspektywie interesy akcjonariuszy, wierzycieli, pracowników oraz innych podmiotów i osób współpracujących ze spółką w zakresie działalności gospodarczej, a także interesy społeczności lokalnych. Zarząd działa ze szczególną starannością, aby wszelkie transakcje z osobami, których interesy wpływały na interes spółki, były dokonywane na warunkach rynkowych.

15.12. Polityka wynagrodzeń w Apator SA

Członkowie Zarządu Apator SA zatrudnieni są na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony. System wynagrodzeń w 2018 r. dla Członków Zarządu spółki Apator SA składał się z wynagrodzenia stałego – zasadniczego oraz zmiennego – premii rocznych przyznawanych przez Radę Nadzorczą. W celu zwiększenia motywacyjnego charakteru premii oraz powiązania systemu premiowania Członków Zarządu z realizacją Strategii Grupy Apator, premiowanie członków Zarządu uzależnione jest od stopnia realizacji zadań powierzonych każdemu Członkowi Zarządu i uzgodnionych pomiędzy Członkiem Zarządu a Radą Nadzorczą Apator SA na początku każdego roku. Stopień wykonania zadań stanowi podstawę przyznania premii rocznej dla Zarządu Apator SA.

Pozafinansowym składnikiem wynagrodzenia dla Członków Zarządu i kluczowych menedżerów spółki jest korzystanie z samochodów służbowych również do celów prywatnych oraz pakiety medyczne.

Po zakończeniu stosunku pracy Członkom Zarządu przysługuje odprawa w wysokości 3-miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego brutto oraz odszkodowanie z tytułu zakazu konkurencji.

Wynagrodzenie Członków Zarządu uzyskane w 2018 r. za okres pełnienia funkcji kształtuje się następująco:

Wyszczególnienie	Wynagrodzenie z Apator SA			Wynagrodzenie z pozostałych spółek Grupy Apator	Łączne wynagrodzenie
	wynagrodzenie zasadnicze	premie za 2017 r. wypłacone w 2018 r.	Odprawy, ekwiwalent za urlop itp.		
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł	tys. zł
Mirosław Klepacki	600,0	213,2	-	96,5	909,7
Piotr Nowak *	49,1	316,2	55,8	0,9	422,0
Podsumowanie	649,1	529,4	55,8	97,4	1 331,7

*) Wynagrodzenie wypłacone spadkobiercom.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

Wynagrodzenia Członków Zarządu są ustalane na podstawie przejrzystych procedur i zasad, z uwzględnieniem ich charakteru motywacyjnego oraz zapewnienia efektywnego i płynnego zarządzania spółką. Wynagrodzenia odpowiadają kryteriom zakresu odpowiedzialności wynikającej z pełnionej funkcji, pozostając w rozsądnej relacji do poziomu wynagrodzenia członków zarządu w podobnych spółkach na porównywalnym rynku.

15.13. Polityka różnorodności w Apator SA

Celem polityki różnorodności w Apator SA jest budowanie świadomości i kultury organizacyjnej otwartej na różnorodność, która prowadzi do zwiększenia efektywności pracy i przeciwdziałania dyskryminacji. W oparciu o funkcjonujący Kodeks Etyczny podstawą zarządzania różnorodnością w Apator SA jest stwarzanie równych szans w dostępie do rozwoju zawodowego i awansu.

Przy wyborze władz spółki oraz jej kluczowych menedżerów spółka dąży do zapewnienia wszechstronności i różnorodności szczególnie w obszarze płci, kierunków wykształcenia, wieku i doświadczenia zawodowego. Decydującym aspektem są tu przede wszystkim wysokie kwalifikacje oraz merytoryczne przygotowanie do pełnienia określonej funkcji.

15.14. Polityka sponsoringowa w Apator SA

Prowadzona działalność sponsoringowa ukierunkowana jest na wspieranie Młodych Talentów oraz lokalne inicjatywy z obszaru sportu, kultury i nauki. Do jej głównych celów należą:

- zwiększanie pozytywnego postrzegania firmy na gruncie lokalnym, krajowym i zagranicznym,
- kreowanie wizerunku firmy nowoczesnej i dynamicznej, działającej w oparciu o innowacyjne rozwiązania i technologie, która promuje rozwój oraz inicjatywy twórcze,
- budowanie pozytywnych relacji z otoczeniem lokalnym poprzez wspieranie wartościowych inicjatyw i przedsięwzięć z dziedziny kultury, sztuki i sportu.

W 2018 roku, zgodnie z przyjętą polityką, zakładającą przeznaczenie 0,5% zysku netto Apator SA na działalność sponsoringową, Spółka zrealizowała następujące działania:

- nauka
  - program grantowy Pasjopolis Master - autorski program Apator SA, skierowany do studentów UMK, UKW,
  - wsparcie wydarzeń naukowych: Toruński Festiwal Nauki i Sztuki, Startup Weekend, patronat nad olimpiadami przedmiotowymi Euroelektra,
- kultura
  - wiodące wydarzenie: Festiwal Toffifest – Apator wyłącznym Sponsorem pasma muzycznego,
  - wsparcie wydarzeń kulturalnych (Festiwal Nova Muzyka i Architektura, Międzynarodowe Biennale Grafiki Dzieci i Młodzieży, Festiwal Probaltica, Festiwal Młode Kino i in.),
- sport
  - wiodące działanie: Twarde Pierniki – sponsor drużyn młodzieżowych,
  - sponsoring sportu (ogólnopolskie turnieje szermiercze dzieci i młodzieży, lokalne dziecięce drużyny piłkarskie),
- działalność charytatywna

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

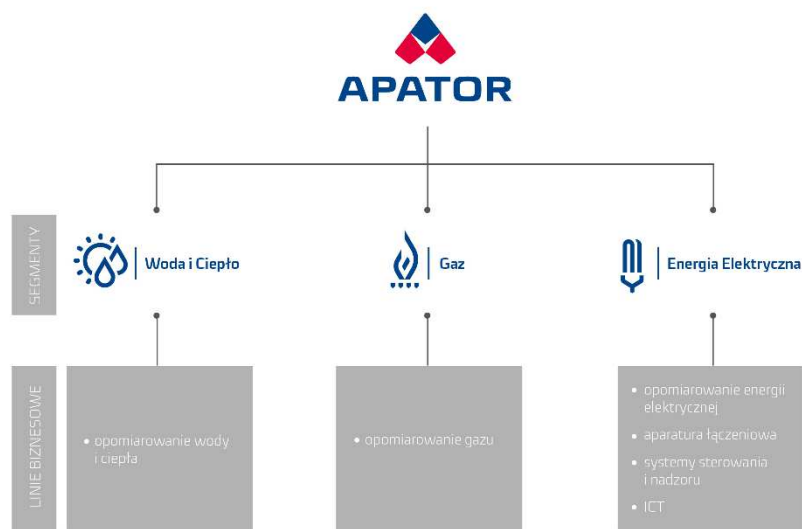
- wodące działanie: wsparcie dla Hospicjum Dziecięcego Nadzieja – środki przeznaczone na zakup asystora kaszlu oraz budowę oddziału,
- pozostałe wsparcie: Fundacja Piękniejszego Świata Skłudzewo, Fundacja Pomoc Rodzinie i Ziemi, Stowarzyszenie Opieki Nad Dziećmi Opuszczonymi Oratorium im. Bł. Ks. Br. Markiewicza, Fundacja Dzieciom „Zdążyć z pomocą”.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrąglenie:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

16. Oświadczenie Grupy Apator na temat informacji niefinansowych za 2018 rok

16.1. Model biznesowy

Grupa kapitałowa Apator prowadzi działalność w obrębie przemysłu maszynowego w następujących segmentach i liniach biznesowych:

Nowy, obowiązujący od początku 2018 r. podział na segmenty (determinowane typem klienta) obejmuje następujące segmenty i linie biznesowe:

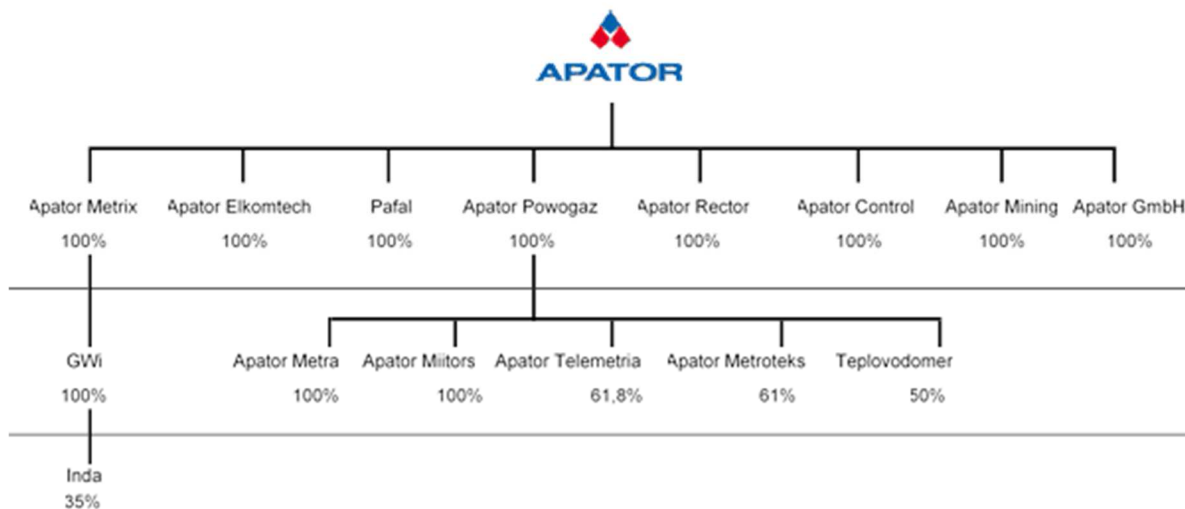
- Energia Elektryczna* i w jej ramach: opomiarowanie energii elektrycznej, aparaturę łączeniową, ICT oraz systemy sterowania i nadzoru,
- Woda i Ciepło,
- Gaz.

Na dzień 31 grudnia 2018 r. w skład Grupy wchodziło 16 podmiotów**. Podmiotem dominującym jest Apator SA. Strukturę Grupy przedstawia poniższy schemat:

*) Wcześniejsza nazwa segmentu smart grid została zmieniona zgodnie z nazewnictwem nowej Strategii Grupy Apator na lata 2019-2023. W segmencie zrezygnowano równocześnie z wyodrębniania linii aparatury sterowniczej, co wyjaśniono powyżej.

***) 1 kwietnia 2019 r. Sąd Rejonowy w Łodzi, XX Wydział Gospodarczy KRS, dokonał wpisu połączenia dwóch spółek zależnych od Apator SA, tj. Apator Elkomtech SA oraz Apator Control sp. z o. o., w związku z czym od tego momentu liczba podmiotów wchodzących w skład Grupy Apator zmniejszyła się do 15.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

Działalność Grupy koncentruje się na produkcji i sprzedaży przyrządów pomiarowych, aparatury kontrolno-pomiarowej, rozdzielczej i sterowniczej, systemów informatycznych klasy SCADA oraz współpracujących z nimi urządzeń telemechaniki, zabezpieczeń oraz innych urządzeń sieciowych dla systemów rozproszonych, zapewniających możliwość zdalnego sterowania i nadzoru sieci elektroenergetycznej w pełnym zakresie napięć oraz urządzeń odczytujących i transmitujących dane.

Model biznesowy Grupy Apator w 2018 r. przedstawiał się w następujący sposób:

Energia Elektryczna

Gaz

Woda i Ciepło

- opomiarowanie energii elektrycznej
- aparatura łączeniowa
- systemy sterowania i nadzoru
- ICT

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

Cele strategiczne

Zgodnie z założeniami nowej strategii na lata 2019-2023 Grupa Apator chce być jeszcze bliżej rynku i klientów, oferując swoją wiedzę i kompetencje, pełniąc rolę doradcy technologicznego, który – przy ścisłej współpracy z klientem – opracowuje rozwiązania skrojone na miarę jego dzisiejszych i przyszłych potrzeb. Wizją Grupy jest długofalowe utrzymanie pozycji branżowego lidera i eksperta w Polsce, znalezienie się w czołówce dostawców w Niemczech i Europie Środkowo-Wschodniej oraz zbudowanie rozpoznawalności marki Apator na wybranych, pozostałych rynkach. Apator chce dostarczać klientom łatwych w użytkowaniu i intuicyjnych rozwiązań w zakresie efektywnego zarządzania wszystkimi rodzajami mediów energetycznych.

W perspektywie 2023 r. Grupa planuje istotny wzrost skali działania, wyrażający się osiągnięciem (w 2023 roku) EBITDA na poziomie 220 mln zł oraz przychodów ze sprzedaży na poziomie 1,4 mld zł (przy średniorocznej dynamice wzrostu 13% dla EBITDA i 8% dla sprzedaży). W znaczący sposób wzrosnąć ma również wartość sprzedaży na rynki zagraniczne, w konsekwencji udział eksportu w sprzedaży ogółem powinien zostać utrzymany na poziomie ponad 50%.

Motorem wzrostu ma być rozwój dotychczasowych biznesów oraz rozbudowa portfolio produktowego w kierunku zaawansowanych technologicznie rozwiązań do zarządzania mediami energetycznymi, w tym rozwiązań klasy smart oraz systemów do aktywnego zarządzania sieciami dystrybucji. W oparciu o wysokie kompetencje techniczne, zdobyte doświadczenie oraz znajomość potrzeb klientów sektora dystrybucji mediów energetycznych, Apator chce w pełni partycypować w dokonującym się przełomie technologicznym i pełnić dla swoich klientów rolę doradcy i partnera pierwszego wyboru. Grupa będzie kładła nacisk na segmenty o dużym potencjale sprzedaży i rentowności oraz rozwijała sprzedaż wysokomarżowych produktów, w tym rozwiązań inteligentnych. Osiągnięcie zakładanych celów finansowych będzie także możliwe dzięki dalszej poprawie efektywności operacyjnej oraz optymalizacji kosztów poprzez wykorzystywanie efektów synergii.

W zakresie budowania oferty, motorem wzrostu będą m.in.:

- urządzenia pomiarowe nowej generacji z elektronicznym - statycznym pomiarem oraz rozwiązania multienergetyczne,
- rozwiązania i usługi wdrożenia oraz utrzymania systemów nadzoru i opomiarowania oraz predyktywnego zarządzania majątkiem sieciowym,
- smart metering, usługi billingowe, technologie IoT, systemy do odczytu i zarządzania danymi pomiarowymi w oparciu o nowoczesne technologie komunikacyjne.

Cele nowej strategii będą realizowane także poprzez dalsze zwiększanie efektywności operacyjnej, dlatego Grupa Apator dostosowuje i nadal będzie dostosowywać procesy wewnętrzne do nowych wyzwań rynkowych. Najważniejsze działania w tym obszarze to:

- dalsza, szeroka automatyzacja i robotyzacja procesów produkcyjnych,
- rozbudowa centrum kompetencyjnego w zakresie produkcji elektroniki w Ostaszewie,
- optymalizacja Grupy (uproszczenie struktury kapitałowej np. fuzje, dalszy rozwój funkcji wspólnych),
- ograniczanie poziomu kosztów poprzez lepsze wykorzystanie zasobów i kompetencji grupowych (m.in. koordynacja działań w obszarach: zakupy, zapasy, logistyka).

Skumulowane nakłady inwestycyjne w horyzoncie czasowym nowej strategii zostały założone na poziomie około 380 mln zł. Planowane inwestycje będą finansowane z wypracowanych środków oraz środków uwolnionych z niewykorzystywanego majątku, a także kredytów. Strategia zakłada ponadto nowe podejście do innowacyjności m.in. poprzez utworzenie centrów kompetencyjnych w zakresie badań i rozwoju w Grupie, wzmocnienie zespołów R&D oraz Product Managerów, a także wydzielenie dodatkowego funduszu na rozwój nowatorskich pomysłów.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

Wskaźniki obrazujące skalę działalności i realizację celów strategicznych

Sprzedaż ilościowo wg głównych grup produktowych	2018 r.	2017 r.	Zmiana	Dynamika r/r
	tys. szt.	tys. szt.	tys. szt.	%
<i>liczniki energii elektrycznej</i>	2 063	1 756	307	117%
<i>gazomierze</i>	1 334	1 607	- 273	83%
<i>wodomierze</i>	2 764	2 728	36	101%
<i>ciepłomierze</i>	80	91	- 11	88%
<i>rozłączniki izolacyjne</i>	514	592	- 78	87%
<i>nakładki radiowe</i>	720	710	10	101%

Przychody ze sprzedaży wg segmentów*	2018 r.	2017 r.	Zmiana	Dynamika r/r
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%
Segment Energia Elektryczna	385 922	348 082	37 840	111%
<i>kraj</i>	315 933	260 205	55 728	121%
<i>eksport</i>	69 989	87 877	- 17 888	80%
Segment Gaz	183 536	271 925	- 88 389	67%
<i>kraj</i>	29 894	33 238	- 3 344	90%
<i>eksport</i>	153 642	238 687	- 85 045	64%
Segment Woda i Ciepło	258 344	263 189	- 4 845	98%
<i>kraj</i>	103 239	95 610	7 629	108%
<i>eksport</i>	155 105	167 579	- 12 474	93%
Działalność zaniechana (Apator Mining)	16 241	23 706	- 7 465	69%
Przychody ogółem	844 043	906 902	- 62 859	93%
<i>kraj</i>	465 299	411 936	53 363	113%
<i>eksport</i>	378 744	494 966	- 116 222	77%

Podstawowe dane finansowe*	2018 r.	2017 r.	Zmiana	Dynamika r/r
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%
Przychody ze sprzedaży	844 043	906 902	- 62 859	93%
Zysk na sprzedaży	98 274	72 129	26 145	136%
Zysk na działalności operacyjnej	92 529	64 609	27 920	143%
EBITDA	134 311	103 893	30 418	129%
Zysk netto	70 405	43 908	26 497	160%
Kapitał własny	476 984	455 498	21 486	105%
Zobowiązania długoterminowe	51 362	65 529	- 14 167	78%
Zobowiązania krótkoterminowe	310 844	318 455	- 7 611	98%
Suma aktywów	839 190	839 482	- 292	100%
Wynagrodzenia brutto (z narzutami)	202 137	199 090	3 047	102%
Podatek dochodowy	- 22 773	- 16 188	- 6 585	141%
Podatek dochodowy bieżący	- 17 193	- 15 676	- 1 517	110%
Odroczony podatek dochodowy	- 5 580	- 512	- 5 068	1090%

*) Działalność kontynuowana i zaniechana, analiza przychodów oraz wyników finansowych przedstawiona została w punkcie 2 Sprawozdania Zarządu GK Apator za 2018 r.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

Inwestycje, działalność R&D	2018 r.	2017 r.	Zmiana	Dynamika r/r
	tys. zł	tys. zł	tys. zł	%
Nakłady inwestycyjne CAPEX, w tym:	47 282	58 324	- 11 042	81%
<i>rzeczowe aktywa trwałe</i>	32 092	41 341	- 9 249	78%
<i>wartości niematerialne i prawne</i>	15 190	16 983	- 1 793	89%
Koszty funkcjonowania biur rozwoju (R&D) niezaliczone do CAPEX	23 830	22 478	1 352	106%
Średnioroczna liczba zatrudnionych w R&D [RJR]	163,7	149,8	-	109%

16.2. Zagadnienia pracownicze

Polityki w obszarze zagadnień pracowniczych w GK Apator

Na konkurencyjnym i specjalistycznym rynku nowoczesnych technologii, na którym działa Grupa Apator, pracownicy z ich wiedzą, doświadczeniem i kompetencjami są jednym z kluczowych zasobów niezbędnych do budowania przewagi konkurencyjnej. Z tego powodu Grupa Apator na bieżąco doskonali procesy zarządzania zasobami ludzkimi, wdraża narzędzia wspierające rozwój pracowników, starając się budować ich zaangażowanie, lojalność i motywację. Zasady pracy w poszczególnych spółkach Grupy regulują powszechnie obowiązujące przepisy prawa (w tym Kodeks Pracy) oraz wewnętrzne procedury i instrukcje. Kluczową rolę w określeniu podejścia do zarządzania kwestiami pracowniczymi na poziomie Grupy odgrywa Kodeks Etyczny Grupy Apator obowiązujący w spółce Apator SA i krajowych spółkach zależnych. Rolę uzupełniającą w zakresie definiowania standardów polityki wobec pracowników spełniają m.in. Strategia w zakresie społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR), Regulaminy pracy poszczególnych spółek i obowiązujące w nich Zakładowe Układy Zbiorowe Pracy, czy wreszcie odpowiednie zapisy Ksiąg Zintegrowanego Systemu Zarządzania poszczególnych spółek Grupy.

Do podstawowych zadań polityki personalnej Grupy Apator należą:

- pozyskiwanie pracowników o odpowiednich kompetencjach,
- rozwój kompetencji niezbędnych do realizacji strategii biznesowej,
- budowanie zaangażowania i dbanie o wysoki poziom satysfakcji i motywacji pracowników,
- wsparcie biznesu poprzez wdrażanie narzędzi do zarządzania zasobami ludzkimi i rozwiązywania bieżących problemów.

U podstaw wszelkich działań w obszarze polityki kadrowej leży traktowanie wszystkich pracowników z należyтым szacunkiem oraz dążenie do stworzenia równych szans do rozwoju zawodowego i awansu, bez względu na płeć, wiek, pochodzenie narodowe i etniczne, orientację seksualną, sytuację rodzinną, (nie)pełnosprawność oraz poglądy polityczne i religijne. Grupa dokłada starań, aby zatrudnione w niej osoby pracowały w atmosferze otwartości oraz tolerancji dla odmienności. Podejmowane działania koncentrują się na kreowaniu aktywności zawodowej, zapewnianiu odpowiednich warunków pracy i przyjaznej atmosfery, oferowaniu możliwości doskonalenia zawodowego i dbaniu o rozwój kultury organizacyjnej.

Cele w obszarze zagadnień pracowniczych określone są poprzez:

- planowanie zasobów ludzkich
- rekrutację, selekcję i dobór pracowników
- adaptację pracowników
- rozwój kompetencji (szkolenia i udział w projektach)
- motywowanie (płacowe i pozapłacowe)
- ocenianie
- awansowanie
- odejścia

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

- komunikację pracowników z Zarządem.

Planowanie zasobów ludzkich odbywa się poprzez tworzenie rocznych i kilkuletnich planów zatrudnienia. Działania *employer brandingowe* w obszarze rekrutacji realizowane są m. in. w formie udziału w targach pracy, współpracy z uczelniami wyższymi i szkołami ponadgimnazjalnymi, obecności w mediach, sponsoringu konkursów dla uczniów i studentów oraz organizowania programów stażowych i praktyk. Pozyskując pracowników Grupa korzysta zarówno z własnych zasobów, jak i zasobów na rynku pracy. W zależności od hierarchii stanowiska, jego stopnia złożoności, wymogów kompetencyjnych, dostępności pracowników o odpowiednich kwalifikacjach i terminu obsady stanowiska, podejmowana jest decyzja o sposobie rekrutacji. Przy selekcji i doborze pracowników brane są pod uwagę nie tylko umiejętności i kompetencje zawodowe, ale również cechy osobowościowe, które są zgodne z kulturą organizacyjną i wartościami oraz modelem kompetencji Grupy Apator. Zgodnie z priorytetami obowiązującymi w relacjach z pracownikami, Grupa od pierwszych dni zatrudnienia wspiera ich zarówno organizacyjnie, jak i merytorycznie zapewniając im niezbędne narzędzia pracy oraz warunki do komfortowego i bezpiecznego wykonywania powierzonych obowiązków.

Podnoszenie kwalifikacji pracowników odbywa się m.in. poprzez udział w różnego rodzaju szkoleniach, w tym: obligatoryjnych z zakresu BHP oraz dotyczących konkretnych uprawnień stanowiskowych, merytorycznych i specjalistycznych, miękkich wspierających rozwój osobisty oraz ogólnofirmowych, np. dotyczących systemu zarządzania. Pracownicy mają również możliwość korzystania z różnych form dofinansowania nauki języków obcych oraz studiów wyższych i podyplomowych. Planowanie i budżetowanie szkoleń odbywa się w cyklach rocznych z uwzględnieniem potrzeb na poziomach organizacji, zespołów i indywidualnych pracowników.

Motywowanie pracowników realizowane jest poprzez płacę (składającą się z części stałej i zmiennej uzależnionej od osiągniętych wyników) oraz w formie pozapłacowej, w tym poprzez szeroko rozwiniętą pomoc socjalną oraz organizowanie różnych form aktywności sportowej, imprez, wyjazdów integracyjnych lub opiekę medyczną itp.

Bezpieczeństwo i higiena pracy

Spółki Grupy Apator prowadzą politykę ukierunkowaną na zapewnienie bezpieczeństwa i higieny pracy, której głównym celem jest eliminacja zagrożeń wypadkowych i minimalizowanie czynników szkodliwych oddziałujących na pracownika w miejscu pracy. Podejmowane w tym zakresie działania zgodne są z obowiązującymi przepisami prawa oraz postanowieniami zawartymi w opracowanym* systemie zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy według normy PN-N 18001:2007. Sposoby realizacji celów BHP reguluje ponadto szereg wewnętrznych procedur i instrukcji obowiązujących w poszczególnych spółkach Grupy.

Grupa Apator wspiera ochronę zdrowia swoich pracowników, pracuje nad stałą poprawą bezpieczeństwa i warunków pracy, wdraża rozwiązania zapobiegające wypadkom przy pracy, chorobom zawodowym oraz zdarzeniom potencjalnie wypadkowym. Realizowane działania to m.in.:

- identyfikacja zagrożeń i ocena ryzyka zawodowego dla każdego stanowiska,
- wstępne, okresowe i kontrolne badania lekarskie, środki ochronne, szkolenia wstępne i okresowe w zakresie zasad BHP,
- organizacja stanowisk pracy zgodnie z obowiązującymi przepisami i zasadami ergonomii, wprowadzanie nowoczesnych linii technologicznych i urządzeń korzystnie wpływających na wydajność i minimalizujących obciążenie pracowników,
- monitorowanie warunków pracy przez Komisje BHP,
- wydzielanie, znakowanie i przygotowywanie stanowisk pracy, dróg transportowych i środków przeciwpożarowych,
- monitoring zidentyfikowanych zagrożeń.

*) *Wdrożonym w części spółek.*

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

Planowanie i doskonalenie procesu BHP odbywa się poprzez opracowywany corocznie plan celów i zadań, których sposób monitorowania i realizacji określają stosowne procedury.

Dotychczasowe osiągnięcia polityki HR

W latach 2017-2018 na poziomie całej Grupy Apator dokonano:

- wdrożenia (opracowanego w 2016 r.) nowych rozwiązań w zakresie wynagradzania pracowników,
- wdrożenia (opracowanego w 2016 r.) Systemu Okresowych Ocen Kompetencji (SOOK) oraz Systemu Zarządzania przez Cele,

Cele i wyzwania w obszarze zagadnień pracowniczych

Do kluczowych wyzwań w obszarze zagadnień pracowniczych w perspektywie kolejnych okresów na poziomie Grupy Apator należą:

- opracowanie grupowych wartości i przełożenie ich na wzorce zachowań w modelu kompetencji oraz budowanie na nich grypowej kultury organizacyjnej,
- opracowanie grupowej strategii HR i inicjatyw strategicznych oraz mierników efektywności HR,
- określenie docelowej struktury HR,
- wdrożenie PPK

Wskaźniki w obszarze zagadnień pracowniczych

Zatrudnienie w Grupie Apator*	2018 r.**	2017 r.	Dynamika r/r [%]
Średnioroczne zatrudnienie [RJR], w tym:	2 485,0	2 609,7	95%
<i>objęci układami zbiorowymi</i>	1 436,9	1 446,3	99%
Zatrudnienie na koniec roku [osoby], w tym:	2 541	2 514	101%
<i>kobiety</i>	1 084	1 011	107%
<i>mężczyźni</i>	1 457	1 503	97%
Zatrudnienie na koniec roku [osoby], w tym:			
1. Pełne etaty	2 503	2 485	101%
<i>kobiety</i>	1 069	999	107%
<i>mężczyźni</i>	1 434	1 486	96%
2. Niepełne etaty	38	29	131%
<i>kobiety</i>	15	12	125%
<i>mężczyźni</i>	23	17	135%
Zatrudnienie na koniec roku [etaty], w tym:	2 526,7	2 496,2	101%
<i>kobiety</i>	1076,8	997,3	108%
<i>mężczyźni</i>	1 450,0	1 498,9	97%
Zatrudnienie na koniec roku [etaty], w tym:			
1. Umowy na czas nieokreślony	1 933,7	1 834,6	105%
<i>kobiety</i>	737,8	675,3	109%
<i>mężczyźni</i>	1 195,9	1 159,3	103%
2. Umowy na czas określony	513,5	611,6	84%
<i>kobiety</i>	298,5	307,0	97%
<i>mężczyźni</i>	215,0	304,6	71%
3. Umowy na okres próbny	79,5	50,0	159%
<i>kobiety</i>	38,5	15,0	257%
<i>mężczyźni</i>	41,0	35,0	117%
Zatrudnienie poza centralą [etaty]	55,0	64,0	86%

*) Bez pracowników przebywających na urloпах macierzyńskich oraz na urloпах na warunkach urloпу macierzyńskiego, korzystających z urloпов ojcowskich, rodzicielskich lub wychowawczych, w celu przygotowania zawodowego.

**) Bez danych TOV Apator Metroteks.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

Zmiany zatrudnienia w Grupie Apator	2018 r.**	2017 r.	Dynamika r/r [%]
Pracownicy nowozatrudnieni w ciągu roku [osoby], w tym:	541	489	111%
<i>kobiety</i>	267	206	130%
<i>mężczyźni</i>	274	283	97%
<i>osoby w wieku do 30 lat</i>	194	215	90%
<i>osoby w wieku 30–50 lat</i>	279	225	124%
<i>osoby w wieku powyżej 50 lat</i>	68	49	139%
<i>pracownicy produkcyjni</i>	404	337	120%
<i>pracownicy nieprodukcyjni</i>	137	152	90%
Pracownicy zwolnieni w ciągu roku [osoby], w tym:	439	585	75%
<i>kobiety</i>	172	253	68%
<i>mężczyźni</i>	267	332	80%
<i>pracownicy produkcyjni</i>	289	422	68%
<i>pracownicy nieprodukcyjni</i>	150	163	92%
<i>odejścia dobrowolne</i>	264	290	91%
<i>odejścia niedobrowolne, w tym:</i>	175	295	59%
<i>przejścia na emerytury/renty</i>	56	59	95%
Wskaźnik rotacji [%]*	17,3	23,3	74%

*) Wskaźnik policzony wg wzoru: $(\text{Liczba odejść z pracy w ciągu roku [osoby]} / \text{Zatrudnienie na koniec roku [osoby]}) * 100$.

***) Bez danych TOV Apator Metroteks.

Bezpieczeństwo i higiena pracy	2018 r.**	2017 r.	Dynamika r/r [%]
Liczba skarg zgłoszonych przez pracowników, w tym:	2	0	-
<i>pracowników administracyjnych</i>	1	0	-
<i>pracowników produkcyjnych</i>	1	0	-
Liczba wypadków przy pracy, w tym:	43	35	123%
<i>wypadki lekkie</i>	40	34	118%
<i>wypadki średnie</i>	0	0	-
<i>wypadki ciężkie</i>	1	0	-
<i>wypadki śmiertelne</i>	2	1	200%
Wskaźnik częstości wypadków*	17,3	13,4	129%

*) Wskaźnik policzony wg wzoru: $(\text{Liczba wypadków w ciągu roku} / \text{Średnioroczne zatrudnienie [RJR]}) * 1000$

***) Bez danych TOV Apator Metroteks.

Szkolenia pracowników	2018 r.*	2017 r.	Dynamika r/r [%]
Liczba przeszkolonych pracowników [osoby], w tym:	1 583	1 589	100%
1. pracownicy administracyjni	671	686	98%
<i>kobiety</i>	191	224	85%
<i>mężczyźni</i>	480	462	104%
2. pracownicy produkcyjni	912	903	101%
<i>kobiety</i>	442	416	106%
<i>mężczyźni</i>	470	487	96%
Całkowity budżet szkoleniowy [TPLN]	1 548,2	1 473,7	105%

*) Bez danych TOV Apator Metroteks.

Ryzyka w obszarze zagadnień pracowniczych

W celu minimalizacji ryzyka następuje wzmocnienie i rozwój funkcji HR w Grupie Apator oraz realizowany jest program projektów HR (obecnie dla linii biznesowych dedykowanych do obsługi energetyki zawodowej).

1. Ryzyko dostępności kadry (znalezienie specjalistów/pracowników o odpowiednich kwalifikacjach)

Działania zapobiegawcze:

- odpowiednio wczesne planowanie zasobów ludzkich (roczne i kilkuletnie plany zatrudnienia),

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

- działania *employer brandingowe* w obszarze rekrutacji (udział w targach pracy, współpraca z uczelniami, obecność w mediach, programy stażowe, praktyki zawodowe),
- rekrutacje wewnętrzne.

2. Ryzyko utraty kluczowych pracowników

Działania zapobiegawcze:

- wzmocnienie i rozwój funkcji HR, realizacja programu HR dla kolejnych linii biznesowych,
- właściwe przygotowanie wdrożenia w zakresie zadań, przeszkolenie i jasne określenie odpowiedzialności nowozatrudnionego pracownika,
- przekazywanie pracownikom informacji zwrotnej o ich pracy, docenianie osiągnięć i inicjatyw (system okresowych ocen kompetencji),
- szkolenia i programy rozwojowe,
- budowa skutecznych systemów motywacyjnych (system zarządzania przez cele),
- świadoma i jasna komunikacja z pracownikami,
- dbanie o rozwój umiejętności zarządzania zespołami wśród menedżerów i osób na stanowiskach kierowniczych,
- uporządkowane procedury związane ze zwalnianiem pracowników.

3. Ryzyko braku zgodności z RODO

Działania zapobiegawcze:

- dostosowanie regulacji wewnętrznych i dokumentacji korporacyjnej do wymogów RODO,
- dostosowanie zasad udostępniania i powierzania danych do wymogów RODO,
- kształtowanie świadomości pracowników m.in. poprzez szkolenia, publikacje wewnętrzne,
- dostosowanie klauzul informacyjnych oraz zgód na przetwarzanie i przechowywanie danych,
- dostosowanie zapisów umów z kontrahentami,
- walidacja zabezpieczeń technicznych i teleinformatycznych,
- audyty wewnętrzne w zakresie zgodności z RODO.

4. Ryzyko braku identyfikacji z kulturą organizacji

Działania zapobiegawcze:

- sprzyjający rozwojowi pracowników, oparty na jasnych kryteriach system wynagrodzeń,
- Zakładowe Układy Zbiorowe Pracy,
- działalność związków zawodowych,
- umożliwienie pracownikom otrzymywania informacji zwrotnej o efektach pracy dzięki systemowi okresowych ocen kompetencji,
- konsekwentne zwalczanie negatywnych zachowań (dyskryminacja, zastraszanie, mobbing, molestowanie),
- działania o charakterze socjalnym, sprzyjające integracji wśród pracowników i identyfikacji z kulturą Grupy.

5. Ryzyko BHP

Działania zapobiegawcze – odpowiednie procedury zarządzania ryzykiem zawodowym:

- identyfikacja i ocena stopnia zagrożenia występującego na poszczególnych stanowiskach pracy,

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

- techniczne wyposażenie stanowisk pracy i organizacja pracy zgodne z wymaganiami przepisów prawnych, w tym Kodeksu Pracy,
- organizacja stanowisk pracy z uwzględnieniem zasad ergonomii,
- stosowanie środków ochronnych oraz technicznych środków pracy spełniających określone wymagania,
- zatrudnianie pracowników o kwalifikacjach oraz warunkach zdrowotnych i fizycznych adekwatnych do wymogów określonego stanowiska,
- wstępne, okresowe i kontrolne badania lekarskie,
- wstępne i okresowe szkolenia w zakresie BHP, instruktaże stanowiskowe,
- działania Komisji BHP obejmujące m.in. cykliczne przeglądy warunków pracy, okresowe oceny stanu bezpieczeństwa i higieny, formułowanie wniosków dotyczących poprawy warunków pracy,
- systematyczne monitorowanie zagrożeń w obszarze wykonywanych prac,
- procedury postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia, wypadku lub awarii.

16.3. Przeciwdziałanie korupcji i łapownictwu

Polityki w obszarze przeciwdziałania korupcji i łapownictwu

Nadrzędnym celem polityki antykorupcyjnej jest systematyczne poszukiwanie i analizowanie potencjalnych zagrożeń korupcyjnych, które mogą wystąpić w realizowanych działaniach, oraz jak najszybsze podejmowanie środków zaradczych zmniejszających prawdopodobieństwo wystąpienia działania korupcyjnego. Podstawowym dokumentem definiującym politykę oraz regulującym działania w obszarze przeciwdziałania korupcji i łapownictwu na poziomie Grupy Apator jest Kodeks Etyczny, w którym (w podrozdziale Przyjmowanie i oferowanie korzyści materialnych) sformułowana została nadrzędna zasada w tym obszarze, w myśl której Grupa Apator nie akceptuje żadnych działań naruszających bezstronne podejmowanie decyzji biznesowych. Oznacza ona m.in., że pracownikom Grupy nie wolno przyjmować ani oferować korzyści materialnych mogących mieć wpływ na podejmowanie działań i decyzji odbiorcy, a w przypadku otrzymania oferty korupcyjnej powinni oni niezwłocznie poinformować o tym fakcie przełożonego. Ważnymi elementami systemu przeciwdziałania zagrożeniom korupcyjnym w Grupie Apator są ponadto:

- jednoznaczne i przejrzyste procedury postępowania, znane i dostępne zarówno pracownikom Grupy, jak i klientom oraz podmiotom współpracującym,
- monitorowanie wszystkich procesów pod kątem możliwości wystąpienia w nich zagrożeń korupcyjnych oraz analizowanie ryzyka wystąpienia działania korupcyjnego,
- zwiększanie świadomości pracowników Grupy poprzez podnoszenie kultury organizacji, usprawnianie komunikacji wewnętrznej, doskonalenie systemów motywacyjnych,
- budowanie przywództwa etycznego związanego z komunikacją wewnętrzną, promocją postaw etycznych, wzmocnieniem wizerunku etycznej organizacji,
- skierowane do pracowników działania edukacyjne w zakresie etyki i przeciwdziałania korupcji.

Dotychczasowe osiągnięcia polityki przeciwdziałania korupcji i łapownictwu

Do kluczowych osiągnięć w tym obszarze należą:

- wypracowanie jasnych, precyzyjnych zasad postępowania zgodnych z Kodeksem Etycznym Grupy Apator komunikowanych zarówno wewnątrz, jak i partnerom biznesowym, znajdujących potwierdzenie w dokumentach (wewnętrznych i zewnętrznych) i przyjętych/wdrożonych procedurach postępowania (audyty, oceny okresowe, szkolenia, zapisy umowne),

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrąglenia:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

- wdrożenie najwyższych standardów ładu korporacyjnego - transparentna i efektywna polityka komunikacji z interesariuszami.

Cele i wyzwania w obszarze polityki przeciwdziałania korupcji i łapownictwu

W perspektywie 2019 r. do kluczowych wyzwań w obszarze przeciwdziałania korupcji i łapownictwu należą:

- opracowanie i formalne wdrożenie kodeksu współpracy z dostawcami,
- doskonalenie procesu zarządzania zakupami zgodnie z założeniami strategii biznesowej oraz planem celów i zadań,
- doskonalenie łańcucha dostaw.

Wskaźniki w obszarze przeciwdziałania korupcji i łapownictwu

Przeciwdziałanie korupcji i łapownictwu	2018 r.	2017 r.
Liczba zgłoszeń przypadków wystąpienia korupcji i łapownictwa	0	0
Liczba podmiotów GK Apator ocenionych pod względem ryzyka wystąpienia korupcji	16	16
Odsetek podmiotów GK Apator ocenionych pod względem ryzyka wystąpienia korupcji	100%	100%
Wartość darowizn na rzecz partii politycznych i instytucji o podobnym charakterze	0	0

Ryzyka w obszarze przeciwdziałania korupcji i łapownictwu

1. Ryzyko nadużyć (pracowniczych)

Działania zapobiegawcze:

- upowszechnianie postaw etycznych i etycznych wzorców postępowania zawartych w Kodeksie Etycznym i pozostałych dokumentach na poziomie Grupy i poszczególnych spółek,
- szkolenia pracowników z obszaru etyki, kultury organizacji i zasad ładu korporacyjnego,
- jednoznaczne zdefiniowanie i upowszechnianie wśród pracowników wiedzy nt. obowiązujących procedur postępowania z przypadkami nadużyć,
- system kontroli wewnętrznej oraz systematyczny monitoring pod kątem identyfikacji potencjalnych nadużyć,
- audyty wewnętrzne i zewnętrzne dotyczące obowiązujących w grupie regulacji i realizowanych procesów.

2. Ryzyko relacji z dostawcami, kooperantami i partnerami biznesowymi

Działania zapobiegawcze:

- promowanie we wszystkich aspektach działalności zasad (etyka, uczciwość, partnerstwo) służących budowaniu relacji z partnerami w oparciu o wzajemne zaufanie i obustronne korzyści,
- jasno określone kryteria oceny i wyboru partnerów biznesowych,
- zawieranie umów z dostawcami dającymi rękojmię wykonania umowy,
- zobowiązanie dostawców do zapoznania się i przestrzegania Kodeksu Etycznego Grupy Apator,
- bieżące i okresowe oceny dostawców (audyty u dostawców),
- szkolenia dla pracowników z obszaru zakupów i współpracy z dostawcami.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrąglenia:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

3. Ryzyko konfliktu interesów

Działania zapobiegawcze:

- upowszechnianie (wśród pracowników i osób zarządzających/nadzorujących) wiedzy/świadomości nt. sytuacji potencjalnie konfliktowych oraz szkolenia w tym obszarze,
- bezwzględne przestrzeganie przepisów prawa, postanowień Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW oraz regulaminów wewnętrznych (Regulaminów Rad Nadzorczych, Regulaminów Zarządów),
- odpowiednie zapisy w umowach o pracę/umowach współpracy.

4. Ryzyko manipulacji danymi (finansowymi)

Działania zapobiegawcze:

- wdrożenie najwyższych standardów ładu korporacyjnego celem prowadzenia przejrzystej i efektywnej polityki informacyjnej,
- poddawanie sprawozdań finansowych audytowi zewnętrznemu,
- świadome kształtowanie relacji inwestorskich oraz przekazywanie otoczeniu rzetelnych informacji o działalności grupy realizowane m.in. poprzez:
  - ✓ prowadzenie serwisu inwestorskiego,
  - ✓ publikowanie raportów bieżących i okresowych,
  - ✓ organizowanie konferencji dla prasy, inwestorów i analityków,
  - ✓ bieżące spotkania z inwestorami i analitykami,
  - ✓ współpracę z agencją public relations,
  - ✓ działania Komitetu Audytu wspierającego Radę Nadzorczą w kwestiach dotyczących jednostkowej i skonsolidowanej sprawozdawczości finansowej, kontroli wewnętrznej, zarządzania ryzykiem oraz współpracy z biegłymi rewidentami,
- systematyczne podnoszenie jakości komunikacji z interesariuszami mające zapewnić pełną transparentność przekazywanych informacji.

16.4. Poszanowanie praw człowieka

Polityka w zakresie respektowania praw człowieka

Grupa Apator dąży do stworzenia środowiska pracy i współpracy z otoczeniem biznesowym, w którym prawa człowieka są bezwzględnie respektowane oraz wdraża praktyki w celu zapobiegania sytuacjom, w których mogłyby dojść do naruszenia praw człowieka. Podmioty Grupy przestrzegają polskiego i międzynarodowego prawa w tym zakresie oraz działają zgodnie z najwyższymi standardami regulowanymi wewnętrznymi dokumentami. Najważniejsze z nich to: Kodeks Etyczny Grupy Apator, Strategia w zakresie społecznej odpowiedzialności biznesu, Regulaminy pracy poszczególnych spółek, a także odpowiednie zapisy Książ Zintegrowanego Systemu Zarządzania poszczególnych spółek Grupy.

Zobowiązania Grupy w zakresie poszanowania praw człowieka obejmują następujące obszary:

- Pracownicy – wszyscy pracownicy traktowani są z szacunkiem, niezależnie od zajmowanego stanowiska, płci, wieku, pochodzenia narodowego i etnicznego, orientacji seksualnej, sytuacji rodzinnej, (nie)pełnosprawności oraz poglądów politycznych i religijnych. Podmioty Grupy przestrzegają wszystkich obowiązujących przepisów dotyczących warunków zatrudnienia, doskonałą procesy zarządzania zasobami ludzkimi, dbają o przyjazną atmosferę w miejscu pracy. Przeciwdziałają zachowaniom mobbingowym i przypadkom dyskryminacji.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrąglenia:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

- Kontrahenci – Grupa dokłada starań, aby szanować i propagować prawa człowieka w relacjach z dostawcami, klientami i partnerami biznesowymi. Współpraca z partnerami jest warunkowana m.in. kwestią przestrzegania przez partnerów zasad etycznych oraz standardów BHP.
- Akcjonariusze – Grupa prowadzi działalność w taki sposób, aby zabezpieczać interesy akcjonariuszy Apator SA. Ogromną wagę przywiązuje się również do rzetelnego i bieżącego informowania akcjonariuszy o aktualnej sytuacji podmiotów Grupy i dotyczących ich wydarzeniach.

Dotychczasowe osiągnięcia polityki w zakresie respektowania praw człowieka

Do kluczowych osiągnięć w tym obszarze należą:

- wdrożenie i stosowanie szeregu wewnętrznych regulacji dotyczących norm i wartości obowiązujących w relacjach między pracownikami i z podmiotami zewnętrznymi. Szczególną rolę odgrywa tutaj Kodeks Etyczny Grupy Apator, w którym zawarto m.in. standardy, na jakich opiera się kultura organizacyjna Grupy, preferowane zachowania pracowników w stosunkach wewnątrz i na zewnątrz organizacji oraz zachowania, które są w organizacji zwalczane (np. dyskryminacja, zastraszanie, mobbing, molestowanie),
- przyjęcie zasady, zgodnie z którą we wszystkich spółkach Grupy zwraca się uwagę na kwestie związane z odpowiedzialnością społeczną. W przypadkach budzących wątpliwości dostawca wzywany jest do udzielenia wyjaśnień i usunięcia nieprawidłowości. Negatywna ocena w zakresie przestrzegania standardów etycznych i ekologicznych wyklucza dostawcę z dalszej współpracy.

Cele i wyzwania w obszarze polityki w zakresie respektowania praw człowieka

W perspektywie 2019 r. do kluczowych wyzwań w obszarze respektowania praw człowieka należą:

- kształtowanie właściwych postaw i edukacja pracowników w zakresie znajomości wartości i zasad etycznych obowiązujących w Grupie oraz związanych z nimi postaw i zachowań,
- stały monitoring i poprawa bezpieczeństwa pracowników,
- opracowanie i formalne wdrożenie kodeksu współpracy z dostawcami, a także wypracowanie mechanizmów weryfikacji dostawców w zakresie spełniania wymogów kodeksu*.

Wskaźniki w obszarze poszanowania praw człowieka

Poszanowanie praw człowieka	2018 r.	2017 r.
Liczba zgłoszeń przypadków wystąpienia przejawów dyskryminacji/mobbingu/zastraszania itp.	0	0
Liczba podmiotów Grupy ocenionych pod względem ryzyka wystąpienia przypadków łamania praw człowieka	16	16
Odsetek podmiotów Grupy ocenionych pod względem ryzyka wystąpienia przypadków łamania praw człowieka	100%	100%

Ryzyka w obszarze respektowania praw człowieka**

1. Ryzyko działań dyskryminacyjnych wewnątrz organizacji

Działania zapobiegawcze:

- szkolenia pracowników z obszaru etyki, kultury organizacji i obowiązującego prawa,
- upowszechnienie wśród pracowników standardów wewnętrznych dotyczących zgłaszania nieprawidłowości oraz udzielania informacji i wsparcia.

*) Cel ten dotyczy w pierwszej kolejności spółki Apator SA.

**) Z pominięciem ryzyk w relacjach z dostawcami/kooperantami opisanymi w punkcie 16.3 Przeciwdziałanie korupcji i łapownictwu.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

2. Ryzyko nadużyć wewnątrz organizacji i w relacjach z partnerami

Działania zapobiegawcze:

- upowszechnianie postaw etycznych i etycznych wzorców postępowania zawartych w Kodeksie Etycznym i pozostałych dokumentach na poziomie Grupy i poszczególnych spółek,
- szkolenia pracowników z obszaru etyki, kultury organizacji i obowiązującego prawa,
- system kontroli wewnętrznej oraz systematyczny monitoring pod kątem respektowania praw człowieka wewnątrz organizacji i w relacjach z partnerami,
- audyty wewnętrzne i zewnętrzne dotyczące obowiązujących w Grupie regulacji i realizowanych procesów.

16.5. Obszar środowiskowy

Polityki w obszarze zagadnień środowiska naturalnego

Nadrzędnym celem Grupy Apator w wymiarze ochrony środowiska naturalnego jest dostarczanie bezpiecznych i przyjaznych dla środowiska wyrobów, wytwarzanych w warunkach zapewniających bezpieczeństwo pracy. Podstawą działania jest świadome i odpowiedzialne zarządzanie obszarem środowiskowym. Spółki Grupy Apator stosują się do obowiązujących przepisów prawnych, podejmują się także dodatkowych zobowiązań, które wynikają z wysokich standardów i oczekiwań klientów.

W trosce o stan środowiska naturalnego Grupa zobowiązała się do:

- przestrzegania wymagań obowiązujących przepisów prawnych w zakresie dotyczących jej aspektów środowiskowych, m.in. zanieczyszczeń emitowanych do powietrza atmosferycznego, ścieków i wytwarzanych odpadów,
- oszczędności surowców,
- wdrażania systemów pomiarowych zarządzających zużyciem energii elektrycznej, wody, ciepła, gazu,
- edukacji pracowników w zakresie ochrony środowiska.

System zarządzania środowiskowego jest kluczowym elementem Zintegrowanych Polityk Zarządzania wdrożonych w części spółek Grupy Apator, w tym we wszystkich spółkach o charakterze produkcyjnym, których poziom oddziaływania na środowisko naturalne jest stosunkowo największy. Co więcej żadna ze spółek produkcyjnych nie prowadzi działalności w obrębie lub bezpośrednim sąsiedztwie obszarów chronionych bądź terenów o wysokiej wartości pod względem bioróżnorodności, a właściwie użytkowane i utylizowane produkty Grupy nie stanowią zagrożenia dla środowiska.

Cele wymiaru środowiskowego koncentrują się na:

- utrzymaniu niskiej emisji zanieczyszczeń,
- oszczędzaniu zasobów naturalnych,
- zrównoważonej gospodarce odpadami.

Cele te określone są przez:

- opracowywanie systemów pomiarowych optymalizujących zużycie nośników energii (strategia rozwoju),
- budżet opłat za korzystanie ze środowiska (plan działalności),
- monitorowanie aspektów środowiskowych w ramach Systemu Zarządzania Środowiskowego (plan celów i zadań),
- analizy (omówienia) wprowadzenia nowych materiałów, surowców i technologii, zakupów maszyn, urządzeń i linii technologicznych,
- organizację akcji proekologicznych np. zbiórka baterii, zużytego sprzętu itp. jako elementu edukacji ekologicznej.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

Potwierdzeniem wysokiej jakości procesów w zakresie ochrony środowiska jest spełnienie wymagań normy PN-EN ISO 14001:2015, a działalność w kontekście odpowiedzialności za środowisko precyzuje ponadto szereg szczegółowych, obowiązujących w poszczególnych spółkach Grupy, regulacji wewnętrznych dotyczących np. zarządzania energią elektryczną i mediami, zarządzania odpadami, pomiarów, monitoringu i analiz środowiskowych itp. Przebieg procesów środowiskowych jest systematycznie nadzorowany oraz dostosowywany do zmieniających się procesów technologicznych i produkcyjnych oraz nowych wymogów prawnych. Analiza aspektów środowiskowych przeprowadzana jest na każdym etapie łańcucha tworzenia wartości. W każdym procesie identyfikowane są elementy działań, które mogą wzajemnie oddziaływać ze środowiskiem. W usprawnieniu procesów produkcyjnych oraz ich optymalizacji pod kątem wydajności, kosztów, jakości i bezpieczeństwa pracy, każdorazowo brane są pod uwagę także - jako bardzo istotne - przesłanki prośrodowiskowe, tj. mniejsze zużycie surowców, minimalizacja ilości odpadów produkcyjnych (w tym eliminacja odpadów niebezpiecznych), mniejsze zużycie mediów. Wdrażane są innowacje służące ograniczeniu uciążliwości środowiskowej realizowanych procesów i dostarczanych produktów.

Dotychczasowe osiągnięcia polityki w obszarze środowiska naturalnego

W poszczególnych spółkach produkcyjnych Grupy Apator wprowadzonych zostało szereg zmian technologicznych i infrastrukturalnych służących minimalizacji oddziaływania prowadzonej działalności na środowisko naturalne. Należą do nich m.in.:

- w Apator SA:
  - uruchomienie stanowiska do smarowania styków do RBK skutkujące skróceniem czasu montażu i ograniczeniem zużycia smaru,
  - zastosowanie urządzeń myjących do mycia detali, co spowodowało zmniejszenie zużycia koncentratów myjących, energii elektrycznej oraz poprawienie jakości separowanych odpadów,
  - laser do linii Fuji i do linii NORAX1, którego zastosowanie spowodowało zmniejszenie ilości stosowanych materiałów drukarskich i rozpuszczalników organicznych.
- w Apator Metrix SA:
  - modernizacja instalacji oświetlenia na LED skutkująca zmniejszeniem zużycia energii elektrycznej,
  - wdrożenie stanowisk automatycznych, w efekcie wzrost wydajności procesu technologicznego, zmniejszenie zużycia energii elektrycznej na jednostkę produkcyjną oraz ograniczenie zużycia chemikaliów,
  - budowa i uruchomienie nowej oczyszczalni ścieków,
  - budowa i uruchomienie nowej myjni obudów,
  - wygaszanie procesu malowania katodowego obudów (zakończenie planowane na przełomie 2019/2020), mające na celu zastąpienie powłoki katodowej powłoką cynkową.
- w Apator Powogaz SA:
  - założenie trzech nagrzewnic wodnych "Volcan" na instalacji centralnego ogrzewania, w efekcie poprawa skuteczności ogrzewania korytarzy i oszczędność energii,
  - instalacja na bramach kurtyn paskowych z PCV ograniczających napływ zimnego powietrza przy wjazdach i wyjazdach wózków widłowych i związana z tym oszczędność energii.

Cele i wyzwania w obszarze środowiska naturalnego

W perspektywie 2019 r. do kluczowych wyzwań w obszarze środowiska naturalnego dla Grupy Apator należą:

- realizacja wskaźników środowiskowych na poziomach określonych w planach działań poszczególnych spółek,
- ekoedukacja pracowników,

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

- inwestycje w nowoczesny park maszynowy gwarantujący – poza systematycznym podnoszeniem efektywności procesów produkcyjnych – także minimalizację oddziaływań środowiskowych prowadzonej działalności.

Wskaźniki w obszarze środowiska naturalnego*

Zużycie energii wg źródeł	2018 r.	2017 r.	Dynamika r/r [%]
Całkowite zużycie energii elektrycznej [MWh]	10 982,5	13 189,6	83%
Całkowite zużycie gazu ziemnego [tys. m ³]	2 338,9	2 434,5	96%
Całkowite zużycie energii cieplnej [GJ]	24 002,8	25 746,0	93%
Całkowite zużycie paliw (ropa, olej napędowy, benzyna, LPG) [t]	342,6	333,0	103%
Zużycie wody			
Całkowite zużycie wody [m ³]	20 622,0	24 583,0	84%
Zużycie podstawowych surowców			
Całkowite zużycie stali [t]	2 336,9	2 965,4	79%
Całkowite zużycie tworzyw sztucznych [t]	2 285,8	1 936,1	118%
Całkowite zużycie miedzi [t]	705,7	591,5	119%
Całkowite zużycie farb, lakierów, rozpuszczalników [t]	57,9	81,5	71%

Wytwarzanie odpadów/wielkość emisji	2018 r.	2017 r.	Dynamika r/r [%]
Ilość wytwarzanych odpadów [kg], w tym:			
<i>odpady niebezpieczne</i>	76 276,0	68 230,0	112%
<i>odpady obojętne</i>	1 528 710,5	1 888 293,0	81%
Odpady poddane recyklingowi [kg]	1 167 083,5	1 650 642,0	71%
Odpady unieszkodliwiane [kg]	379 842,0	198 776,0	191%
Emisje do atmosfery			
Wielkość emisji dwutlenku węgla [kg]	1 367 749,2	1 357 516,8	101%
Wielkość emisji NOx [kg]	1 008,5	1 105,9	91%
Wielkość emisji SOx [kg]	4,4	6,9	64%

*) Wskaźniki policzone z uwzględnieniem wybranych spółek Grupy (w tym wszystkich spółek produkcyjnych), które z racji rodzaju prowadzonej działalności objęte są obowiązkiem monitorowania wpływu środowiskowego.

Opłaty środowiskowe	2018 r.	2017 r.	Dynamika r/r [%]
Opłaty za korzystanie ze środowiska [PLN]	25 009,0	5 671,3	441%
Koszty unieszkodliwiania odpadów produkcyjnych [PLN]	262 147,5	229 471,5	114%
Opłaty za odzysk i recykling opakowań, elektroniki, baterii wprowadzanych do obrotu [PLN]	218 874,7	242 405,5	90%
Koszty analiz fizyczno-chemicznych [PLN]	20 767,0	24 236,3	86%
Koszty zużycia wody i odprowadzania ścieków [PLN]	634 401,2	696 724,6	91%

Ryzyka w obszarze środowiska naturalnego

1. Ryzyko niespełnienia obowiązujących przepisów prawnych, w konsekwencji nałożenia kar/zwiększenia opłat za korzystanie ze środowiska naturalnego

Działania zapobiegawcze:

- systematyczny monitoring obowiązujących przepisów prawnych (zmiany istniejących przepisów, nowe regulacje) i terminów ich obowiązywania,
- monitorowanie podstawowych obszarów działalności poszczególnych spółek Grupy Apator pod kątem zgodności z obowiązującymi przepisami,

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

- dostosowywanie przepisów/regulacji wewnętrznych Grupy do zmieniających się przepisów prawnych,
- raportowanie do właściwych organów i instytucji odpowiedzialnych za zarządzanie środowiskiem naturalnym,
- odpowiednie mechanizmy finansowe służące zabezpieczeniu środków finansowych na terminową realizację ewentualnych wymaganych płatności (opłaty, odszkodowania),
- szkolenia pracowników w obszarze środowiska naturalnego.

2. Ryzyko powstania/zwiększenia oddziaływania na środowisko naturalne w zakresie: 1. wielkości zużycia surowców, w tym surowców nieodnawialnych, 2. wielkości emisji zanieczyszczeń (czynników szkodliwych dla środowiska) powodującego pogorszenie stanu środowiska przyrodniczego (powietrze, wody, gleby itp.)

Działania zapobiegawcze:

- stały monitoring oddziaływań środowiskowych w ramach Systemu Zarządzania Środowiskowego,
- analiza aspektów środowiskowych na każdym etapie łańcucha tworzenia wartości służąca identyfikacji działań mogących wzajemnie oddziaływać ze środowiskiem,
- uwzględnianie przesłanek środowiskowych na etapie planowania procesów produkcyjnych i ich optymalizacji,
- wdrażanie rozwiązań/technologii zmniejszających skalę oddziaływania prowadzonej działalności na środowisko,
- wdrażania systemów pomiarowych zarządzających zużyciem energii elektrycznej, wody, ciepła, gazu,
- audyty systemu zarządzania środowiskowego,
- coroczne przeglądy systemu zarządzania środowiskowego.

16.6. Zagadnienia społeczne

Podejście do zarządzania w obszarze kwestii społecznych

Grupa Apator realizuje cele biznesowe z uwzględnieniem aspektów społecznych. Dbą o etykę w łańcuchu dostaw oraz uczciwość i otwartość w relacjach z klientami. Prowadząc działalność produkcyjną zapewnia bezpieczeństwo pracownikom w całym cyklu powstawania produktu, minimalizując jednocześnie ewentualny negatywny wpływ swojego działania na bezpośrednie otoczenie przyrodnicze. Grupa aktywnie działa na rzecz rozwoju branży i nowych technologii. Wchodzące w jej skład podmioty wspierają lokalne społeczności poprzez współfinansowanie ważnych dla regionu wydarzeń z obszaru kultury, sztuki, nauki i sportu. Grupa Apator respektuje powszechnie obowiązujące przepisy prawa (w tym Kodeks Pracy) oraz działa zgodnie z obowiązującymi w poszczególnych spółkach wewnętrznymi procedurami regulującymi poszczególne procesy w organizacji.

Zobowiązania Grupy w zakresie kwestii społecznych obejmują następujące obszary:

- Pracownicy – priorytetem jest zapewnienie wszystkim pracownikom godziwego, rynkowego wynagrodzenia i optymalnych warunków do wykonywania pracy, zgodnie z najwyższymi standardami BHP.
- Klienci - w relacjach z klientami Grupa kieruje się zasadą otwartości i wzajemnego szacunku, działa w sposób profesjonalny, bezstronny, zgodny z obowiązującym prawem. Dużą wagę przywiązuje się do tego, aby klient uzyskał pełną, rzetelną informację o ofercie i zasadach współpracy. Poszczególne podmioty wchodzące w skład Grupy monitorują oczekiwania klientów i badają poziom ich satysfakcji. Wykorzystywanych jest przy tym szereg narzędzi w celu komunikacji z klientami.
- Dostawcy/kooperanci - efektywna współpraca z dostawcami jest kluczowa dla realizacji celów biznesowych Grupy. Współpraca w tym obszarze jest regulowana zawartymi umowami o współpracy, określona

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

wewnętrzny procedurami i realizowana w oparciu o odpowiednie narzędzia do obsługi i komunikacji z partnerami. Strategia zakupowa koncentruje się głównie na wyborze wiarygodnych i spełniających określone kryteria jakościowe partnerów, przy uwzględnieniu wymagań cenowych. Spółki Grupy Apator prowadzą konkurencyjną i otwartą politykę zakupową, dbając jednocześnie o przestrzeganie obowiązujących zasad etycznych.

- Otoczenie branżowe – podmioty Grupy aktywnie uczestniczą w konsultacjach dotyczących perspektyw rozwoju idei smart grids i smart metering w Polsce, jak również monitorują działania podejmowane w tym obszarze na szczeblu europejskim.
- Otoczenie społeczne – Grupa stara się budować pozytywne relacje z najbliższym otoczeniem. Świadoma potrzeb społeczności współfinansuje wartościowe inicjatywy i przedsięwzięcia z dziedziny kultury, sztuki i sportu. W ramach działalności dobroczynnej wspiera instytucje i organizacje społeczne działające na rzecz osób wykluczonych oraz realizujących określone misje społeczne.

Dotychczasowe osiągnięcia polityki w zakresie kwestii społecznych

Ponieważ na specjalistycznym rynku, na którym działa Grupa Apator, kluczowe znaczenie ma właściwa identyfikacja potrzeb klientów, a następnie przełożenie ich na działania z obszaru projektowania, prac rozwojowych i zmian konstrukcyjnych, podmioty wchodzące w skład Grupy elastycznie dostosowują swoją ofertę do aktualnych potrzeb klientów, zaś prace rozwojowe i konstrukcyjne konsultowane są z nimi bezpośrednio (poprzez osoby dedykowane do kontaktu z kluczowymi klientami). Spółki Grupy zapewniają wsparcie merytoryczne organizując klientom szkolenia i prezentacje, techniczne wsparcie posprzedażowe, zaś po realizacji projektu wdrożeniowego o dużej skali analizują poziom satysfakcji klienta. Grupa Apator dostarcza na rynek nowoczesne urządzenia oraz systemy pomiarowo-odczytowe dla wszystkich rodzajów mediów (energia elektryczna, woda, gaz, ciepło) oraz zaawansowane technicznie rozwiązania z obszaru automatyki i rozdziału energii. Rozwija innowacyjne technologie przy współpracy z organizacjami działającymi na rzecz wsparcia procesów badawczych i rozwojowych dotyczących wdrożenia inteligentnych sieci elektroenergetycznych. Grupa aktywnie działa na rzecz wypracowania standardów technologicznych wspierających rozwój smart meteringu w Europie.

Cele i wyzwania w obszarze polityki w zakresie kwestii społecznych

W perspektywie do 2019 r. do kluczowych wyzwań w obszarze kwestii społecznych należą:

- doskonalenie narzędzi komunikacji z klientami oraz wdrożenie wspólnych dla Grupy wskaźników badania satysfakcji klientów,
- doskonalenie łańcucha dostaw oraz procesu zarządzania zakupami,
- aktualizacja strategii dotyczącej działalności sponsoringowej i filantropijnej.

Wskaźniki w obszarze zagadnień społecznych

Dostawcy/zakupy	2018 r.*	2017 r.	Dynamika r/r [%]
Liczba dostawców ogółem, w tym:	6 554	6 751	97%
1. Kooperanci (dostawcy usług), w tym:	3 881	3 836	101%
<i>krajowi</i>	3 479	3 411	102%
<i>zagraniczni</i>	395	417	95%
<i>import pośredni</i>	7	8	87%
2. Pozostali dostawcy, w tym:	2 673	2 915	92%
<i>krajowi</i>	1 748	1 827	96%
<i>zagraniczni</i>	834	993	84%
<i>import pośredni</i>	91	95	96%
Udział zakupów od dostawców krajowych w zakupach ogółem [%]	46%	44%	-

*) Bez danych TOV Apator Metroteks.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrąglenia:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

Kontrakty/umowy cywilne	2018 r.	2017 r.	Dynamika r/r [%]
Liczba samozatrudnionych (kontraktów) ogółem [kontrakty], w tym:	27	31	87%
<i>kobiety</i>	2	6	33%
<i>mężczyźni</i>	25	25	100%
Inne formy współpracy ogółem [umowy], w tym:	251	297	85%
1. Umowy zlecenia	244	271	90%
<i>kobiety</i>	105	95	111%
<i>mężczyźni</i>	139	176	79%
2. Umowy o dzieło	7	26	27%
<i>kobiety</i>	1	2	50%
<i>mężczyźni</i>	6	24	25%

Wpływ na otoczenie	2018 r.	2017 r.	Dynamika r/r [%]
Liczba wspieranych wydarzeń/inicjatyw, w tym:	80	60	133%
<i>wydarzenia sportowe</i>	14	13	108%
<i>wydarzenia kulturalne</i>	8	16	50%
<i>wydarzenia edukacyjne</i>	9	8	112%
<i>inne</i>	49	23	213%
Wydatki na działalność społeczną [tys. PLN], w tym:	545,0	422,5	129%
<i>darowizny</i>	189,0	145,0	130%
<i>sponsoring</i>	356,0	262,5	136%
<i>inne</i>	0,0	15,0	-

Ryzyka w obszarze zarządzania kwestiami społecznymi*

1. Ryzyko w relacji z klientami

Działania zapobiegawcze:

- weryfikacja umów pod kątem zgodności z prawem,
- szkolenia pracowników z zakresu obsługi klienta w całym cyklu życia produktu,
- przestrzeganie Kodeksu etyki i szkolenia w tym zakresie,
- monitoring satysfakcji klienta,
- audyty wewnętrzne i zewnętrzne dotyczące obowiązujących w Grupie regulacji i realizowanych procesów.

2. Ryzyko relacji z lokalnymi społecznościami

Działania zapobiegawcze:

- współpraca i dialog z organizacjami NGO i partnerami społecznymi,
- bieżące informowanie o realizowanych projektach.

3. Ryzyko reputacji

Działania zapobiegawcze:

- prowadzenie polityki informacyjnej zgodnej z Dobrymi Praktykami Spółek Notowanych na GPW i wewnętrznymi regulacjami; zapewnienie łatwego i niedyskryminującego nikogo dostępu do ujawnianych informacji w oparciu o różne narzędzia komunikacji,
- szkolenia pracowników z obszaru etyki, kultury organizacji i obowiązującego prawa,
- cykliczne spotkania Zarządów poszczególnych spółek Grupy z pracownikami oraz prowadzenie skutecznej komunikacji wewnętrznej,
- prowadzenie skutecznych działań marketingowych i PR.

*) Z pominięciem ryzyk w relacjach z dostawcami/kooperantami opisanymi w punkcie 16.3 Przeciwdziałanie korupcji i łapownictwu.

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		

Podpisy

29 kwiecień 2019 r.

Mirosław Klepacki

podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym

Prezes Zarządu, Dyrektor Generalny

29 kwiecień 2019 r.

Arkadiusz Chmielewski

podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym

Członek Zarządu, Dyrektor ds. Rozwoju Biznesu Grupy Apator

29 kwiecień 2019 r.

Małgorzata Mazurek

podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym

Prokurent, Dyrektor ds. Finansowych

Nazwa jednostki:	Grupa Apator		
Okres objęty sprawozdaniem finansowym:	01.01.2018 – 31.12.2018	Waluta sprawozdawcza:	złoty polski (PLN)
Poziom zaokrągleń:	wszystkie kwoty wyrażone są w tysiącach złotych polskich (o ile nie wskazano inaczej)		